

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Algemeen	5
Financiële samenvatting	7
Beleidsindicatoren	9
Jaarverslag	11
Programmaverantwoording	13
Programma Bestuur en veiligheid	15
Programma Dienstverlening	23
Programma Sport en cultuur	29
Programma WMO en Jeugd	35
Programma Recreatie, economie en participatie	43
Programma Milieu en ruimtelijke ordening	51
Programma Beheer openbare ruimte	59
Programma Financiering	67
Overzicht bestuurlijke kaders per programma	73
Totaaloverzicht beleidsindicatoren	74
Verklarende lijst beleidsindicatoren	76
Paragrafen	79
Lokale heffingen	81
Weerstandsvermogen en risicobeheer	87
Onderhoud kapitaalgoederen	94
Financiering	100
Duurzaamheid	104
Bedrijfsvoering	110
Grondbeleid	119
Verbonden partijen	127
Jaarrekening	139
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	140
Overzicht van baten en lasten met toelichting	145
Balans met toelichting	157
Overzicht gerealiseerde lasten en baten per taakveld	177
Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen	181

Voorwoord

Met gepaste trots bieden wij u de jaarstukken over 2017 aan. Met de jaarstukken leggen wij verantwoording af over de uitvoering van het beoogde beleid dat is opgenomen in de begroting 2017.

Op 21 maart 2018 hebben de inwoners van Steenberg en een nieuwe gemeenteraad gekozen. Daarmee is een nieuwe bestuursperiode gestart. Dat is een mooi moment om niet alleen terug te kijken op het jaar 2017, maar ook op de bestuursperiode die achter ons ligt.

In de bestuursperiode 2014-2018 heeft het Rijk omvangrijke taken op het gebied van zorg overgeheveld naar gemeenten. Vanaf 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdwet en WMO begeleiding. Een omvangrijke operatie, die gepaard is gegaan met kortingen op de beschikbare budgetten. In de beginperiode was alles gericht om de inwoners de zorg te kunnen bieden die nodig was. Deze transitieperiode is inmiddels voorbij. Wij zijn er trots op dat wij de zorg voor onze inwoners hebben kunnen voortzetten. Niemand is tussen wal en schip gevallen.

Een andere opgave die in deze bestuursperiode is aangekondigd is de nieuwe Omgevingswet. Met de Omgevingswet bundelt de overheid de regels voor ruimtelijke projecten. Zo wordt het makkelijker om ruimtelijke projecten te starten. Hoewel deze wet in tijd naar achteren is geschoven, hebben wij in Steenberg en niet stilgezeten. De voorbereidingen zijn voortvarend ter hand genomen en daar gaan wij mee door. De Toekomstvisie, waarmee we nog dit jaar een start maken, geeft mede richting aan de Omgevingswet.

Kwaliteit staat bij het college hoog in het vaandel. In deze bestuursperiode hebben wij verschillende metingen gedaan om te kijken hoe de inwoner de gemeentelijke inzet waardeert. Als voorbeeld kan worden genoemd de Leefbaarheidsmonitor en de Burgerpeiling, beide uitgevoerd in 2017. Op alle terreinen (woon- en leefomgeving, dienstverlening en de relatie inwoner - gemeente) zijn we vooruit gegaan.

Maar dat wil niet zeggen dat we er daar mee zijn. De kabinetsplannen, die onlangs zijn vertaald in een Interbestuurlijk Programma (IBP) bevatten forse opgaven op het gebied van duurzaamheid, platteland, economie en sociaal domein. Het Rijk doet een beroep op gemeenten om een bijdrage te leveren aan deze opgaven en stelt hiervoor ook extra middelen beschikbaar. In ons overdrachtsdocument hebben wij het nieuwe gemeentebestuur geadviseerd om aan te haken bij het IBP. Daarmee kunnen we onze lokale en regionale kansen verzilveren.

In de verschillende programma's verantwoorden wij ons over het gevoerde beleid in 2017. In elk programma treft u de tekst aan vanuit het oorspronkelijke raadsprogramma 2014-2018. Onder het kopje "wat willen we bereiken" hebben wij de doelstellingen uit het collegeprogramma 2014-2018 opgenomen. De verantwoording richt zich vooral op de activiteiten die we in 2017 hebben verricht om bij te dragen aan de doelstellingen en uiteindelijk het raadsprogramma.

Door deze systematiek, die we over de gehele bestuursperiode hebben toegepast, is een consistente aansluiting tussen raadsprogramma, collegeprogramma, doelstellingen en activiteiten niet meer aanwezig en zijn teksten in meer of mindere mate achterhaald. Samen met het auditcomité is vastgesteld dat we willen werken aan de doorontwikkeling van onze planning en control cyclus en de documenten die daar bij horen. Eén van de ontwikkelpunten heeft betrekking op het niveau van sturing door de raad. Ambities zijn nog niet vertaald in gewenste maatschappelijke effecten, indicatoren en meetbare doelen. Dit ontwikkelpunt is inmiddels samen met de raad opgepakt. Op 2 juni 2018 is een startbijeenkomst georganiseerd.

De jaarrekening sluit met een positief resultaat van € 577.000,- . In de najaarsnota 2017 werd nog rekening gehouden met een voordelig saldo van € 13.000,-. Als we het resultaat corrigeren met de incidentele baten en lasten resteert een nadeel van € 47.000,-. Het positief resultaat wordt vooral veroorzaakt door incidentele meevallers , zoals een hogere opbrengst voor bouwleges en verkopen van gemeentelijk vastgoed. In het sociaal domein zijn we geconfronteerd met een tegenvaller van

€ 750.000. Deze ontwikkeling waarmee veel gemeenten worden geconfronteerd, baart ons zorgen voor de toekomst.

De ontwikkelingen in het sociaal domein vertalen zich in een hoger risicoprofiel voor onze gemeente. Maar niet alleen het sociaal domein leidt tot een hoger risicoprofiel, ook de doelstelling om onze gemeentelijke lasten op niveau van inflatie te houden, staat onder druk. Dat wordt vooral veroorzaakt door hogere kosten van afvalinzameling en -verwerking. Veelal kosten die we niet in de hand hebben.

Ondanks het hogere risicoprofiel blijft onze weerstandsratio op het niveau "uitstekend". Onze Algemene Reserve bedraagt per eind 2017 ruim € 12,6 miljoen.

De jaarstukken worden op 4 en 6 juni 2018 oordeelsvormend behandeld in de gemeenteraad. Op 28 juni 2018 staat de vaststelling van de jaarstukken gepland.

Algemeen

De jaarstukken bestaan uit:

1. Een algemene inleiding met de financiële samenvatting.
2. Het jaarverslag
 - De programmaverantwoording
 - De paragrafen
3. De Jaarrekening
 - Inclusief de verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (Sisa)

In het **jaarverslag** zijn per programma de volgende onderdelen opgenomen:

- *Het raadsprogramma*, per programma staat beschreven wat in het raadsprogramma 'Van Gemeente naar Gemeenschap' is vastgelegd.
- *Wat willen we bereiken?* Hierin staan, 1.de hoofddoelstelling van het programma en 2. de kaders en beleidstukken waarbinnen het programma wordt uitgevoerd
- *Wat hebben we gedaan?* Hierin staat een toelichting op de voortgang en realisatie van de voorgenomen prestaties.
- *Wat heeft het gekost?* Hier wordt een cijfermatige opstelling gepresenteerd van de baten en lasten per programma met een toelichting op de voornaamste verschillen tussen realisatie en begroting (na wijziging).

Na de programmaverantwoording volgen de wettelijk verplichte **paragrafen**. Hierin staan de beleidslijnen met betrekking tot beheersmatige aspecten en lokale heffingen.

De **jaarrekening** is een financiële verantwoording waar een toelichting wordt gegeven op de balans en het resultaat. De jaarrekening bestaat uit diverse onderdelen:

- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- Toelichting op het overzicht van baten en lasten. Hierbij wordt specifiek ingegaan op
 - Overzicht van baten en lasten
 - De post onvoorzien
 - Het overzicht van incidentele baten en lasten
 - Het overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve
 - Informatie wet normering bezoldiging topfunctionarissen publiek en semipublieke sector (WNT)
 - Overzicht algemene dekkingsmiddelen
- De balans : geeft inzicht in de financiële positie als uitkomst van het financiële beheer en beleid.
- Sisa : verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen

Financiële samenvatting

Hieronder geven wij de financiële resultaten van 2017 op hoofdlijnen weer. Verder is een overzicht van onze reservepositie opgenomen.

Financiële resultaat op hoofdlijnen

De jaarrekening sluit met een positief resultaat van € 577.000,- (afgerond). In de najaarsnota 2017 werd rekening gehouden met een voordelig saldo van € 13.000,-.

De afwijking tussen het verwachte resultaat 2017 volgens de najaarsnota en het resultaat volgens deze jaarrekening is € 564.000,-. Het verloop van het verwachte resultaat naar het werkelijk resultaat is als volgt :

Programma/taakveld		Voordelig	Nadelig	Incidenteel/ structureel
Verwacht resultaat najaarsnota 2017		13		
Bestuur en Veiligheid	Reservering pensioenrechten wethouders	101		i
	Overhead/juridische zaken	62		i
Dienstverlening	Vergunningen/bouwleges	297		i
WMO & Jeugd	WMO		84	i/s
	Jeugdzorg		754	i/s
	Centrum Jeugd en gezin	108		i
Economie, recreatie en participatie	Bijstandsuitkeringen	74		s
	Minimabeleid	84		s
	Economie	54		i
Milieu en ruimtelijke ordening	Ruimtelijke ordening	102		i/s
	Gemeentelijk vastgoed	200		i
	Bouwgrondexploitatie	53		i
Beheer openbare ruimte	Wegen	74		i
Financiering	Algemene uitkering	89		i/s
Kostenplaatsen	Operationeel beheer	50		i
Diverse posten		67		
		1415	838	
Voordelig resultaat jaarrekening 2017			577	

Voor een toelichting op en analyse van de afwijkingen, verwijzen wij u naar de toelichtingen onder de desbetreffende programma's in de jaarstukken. Het bovenstaande saldo betreft het saldo inclusief de incidentele baten en lasten. Het structurele resultaat, dus geschoond van de incidentele baten en lasten, komt uit op een te kort en wordt als volgt bepaald:

Omschrijving	Bedrag
Resultaat na bestemming	576.919
Incidentele baten en lasten met invloed op het resultaat (Zie voor een nadere specificatie het overzicht van Incidentele baten en lasten)	624.000
Resultaat na bestemming exclusief incidentele mutaties	-47.081

Reservepositie

Op 9 november 2017 is de geactualiseerde nota Reserves en voorzieningen door de gemeenteraad vastgesteld. De begroting 2018 is conform deze nota opgesteld. Ook in de jaarrekening 2017 is de in de nota voorgestelde indeling van de reserves gehanteerd. Dit houdt in dat er nog een 5-tal reserves zijn. Een vergelijkend overzicht van 2016 en 2017 luidt dan als volgt:

Reserves	31-12-2017	31-12-2016
Algemene reserve	13.071	4.535
<i>Waarvan vrije ruimte</i>	<i>10.250</i>	<i>2.010</i>
Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling (RO)	285	367
Reserve Economische ontwikkeling	2.210	39
Reserve Beheer openbare ruimte	10.885	8.900
Bestemmingsreserve overig	14.233	24.082
Totaal	40.684	37.923

De weergegeven vrije ruimte is het bedrag aan vrije reserves exclusief de eventuele verplichtingen die er op de algemene reserve nog drukken. Zoals in de toelichting op de balans is aangegeven betreft het op de algemene reserve drukkende bedrag aan verplichtingen € 1.937.000,-. Hiermede rekening houdend bedraagt de werkelijk vrij te besteden ruimte € 8.313.000,-.

Voor nadere analyses, toelichtingen en specificaties wordt verwezen naar hetgeen bij de diverse afzonderlijke onderdelen in de jaarrekening is opgenomen.

Beleidsindicatoren

De verplichting van het opnemen van deze beleidsindicatoren is ingegaan bij de begroting 2017. Het doel daarbij is om de sturing van de raad te versterken en gemeenten beter te kunnen vergelijken.

We hebben nog maar weinig ervaring in het werken met deze indicatoren. In het technisch beraad voor de begroting 2018, waarin we voor het eerst vergelijkende cijfers hebben opgenomen, heeft dit geleid tot veel vragen. Bijvoorbeeld de indicatoren bij de verwijzingen naar Halt leverde vragen op, maar ook op het gebied van onderwijs. Wij hebben echter geen inzicht in de metingen die hierachter liggen. Die worden vanuit verschillende bronnen voor alle gemeenten verzameld en wij kunnen die raadplegen op de website www.waarstaatjegemeente.nl.

Ook nu, bij het opstellen van de jaarstukken 2017, lopen we tegen dit soort vragen aan. En wij kunnen ons voorstellen dat deze vragen ook bij de raad opkomen bij het lezen van de jaarstukken. We stellen ons dan ook de vraag wat op dit moment de meerwaarde is van de beleidsindicatoren. Zijn ze bruikbaar en kunnen we ze inzetten als meetinstrument om te bepalen of we de juiste koers varen.

In dat licht stellen wij voor om de nut en noodzaak van de beleidsindicatoren te betrekken bij de ambitie om samen met de raad te komen tot een meer meetbare begroting met indicatoren. Wellicht komt daaruit voort dat een aantal beleidsindicatoren heel goed bruikbaar zijn voor de raad. Het blijft echter wettelijk verplicht om alle indicatoren op te nemen in begroting en jaarstukken. Maar we zijn als gemeente vrij om daarin keuzes te maken voor het gebruik van deze indicatoren.

Jaarverslag

Programmaverantwoording

Programma Bestuur en veiligheid

Raadsprogramma

Er wordt gestreefd naar een goed lokaal bestuur met de bijbehorende bestuurlijke verhoudingen. Een lokaal bestuur dat toegankelijk is voor iedereen en zelf op stap gaat om het bestuur zo dicht mogelijk bij burgers, bedrijven en bezoekers te brengen. Wij zijn een gemeente die initiatief neemt, zichtbaar in de gemeenschap. Het college moet collegiaal besturen. Portefeuilles worden verdeeld, maar het collectief treedt naar buiten. De kernwethouder treedt op als aanspreekpunt voor de kern. Aan het inloopsprekuur zal opnieuw invulling worden gegeven. Bij het goed kunnen uitvoeren van de gemeentelijke taken hoort regionale samenwerking met andere gemeenten. Samenwerking biedt voordelen vanwege vermindering van kwetsbaarheid, verhogen van deskundigheid en natuurlijk ook het verminderen van de kosten. De resultaten van de samenwerking moeten duidelijk meetbaar zijn, waardoor goed kan worden getoetst of beoogde effecten worden bereikt. Nieuwe samenwerkingsinitiatieven worden aan deze criteria getoetst.

Samenwerken vindt vaak plaats in gemeenschappelijke regelingen. De rol van de gemeenteraad is daarbij te vaak, te snel beperkt. Dat moet worden voorkomen door aan de voorkant extra afspraken te maken over de invloed van de raden op de samenwerking. Afspraken over resultaten, gevolgen voor onze burgers, over betrokkenheid van lokaal bestuur en over zeggenschap.

Samenwerken in de regio is prima. Voorwaarde hierbij is dat de Steenbergen als zelfstandige gemeente blijft bestaan. Een gemeentelijke herindeling is geen optie.

Dorps- en stadsraden zijn belangrijke partners bij goed bestuur. Met deze raden zullen goede contacten worden onderhouden. Jaarlijks wordt een beeldvormend overleg tussen de dorpsraden en de gemeenteraad georganiseerd. Naast de raden zijn er ook anderen uit de gemeenschap die actief betrokken worden bij ontwikkelingen in een kern. Dit zijn mensen met aantoonbare kennis van zaken. Met de dorpsraden worden afspraken gemaakt over het betrekken van de goede mensen op het juiste moment.

De gemeenteraad is gestart met Beeldvormend, Oordeelvormend en Besluitvormend (BOB) vergaderen. Het is belangrijk dat, waar mogelijk, gebruik gemaakt wordt van het beeldvormend vergaderen, waarbij raadsleden, collegeleden en ambtenaren open staan voor de meningen die daar gegeven worden. Al bij het vaststellen van de perspectiefnota worden door college en gemeenteraad voorstellen gedaan welke onderwerpen hiervoor in aanmerking komen. Bij de vaststelling van de begroting worden deze onderwerpen definitief vastgesteld. Deze punten vormen de basis, die uiteraard in overleg uitgebreid kunnen worden.

Voor het toekomstig besturen van de gemeente Steenbergen zijn mensen nodig die dit met enthousiasme willen doen. Het in kunnen zetten van burgercommissieleden wordt ondersteund. De jongerenraad zal een nieuwe kans en positie worden gegeven. De nieuwe jongerenraad zal dichter bij de gemeenschap werken en zo een actieve bijdrage leveren aan de voorbereiding van besluiten. Dit alles in de openbaarheid waar de gemeente veel waarde aan hecht.

Steenbergen moet veilig zijn, voor zowel jong en oud. Veiligheid is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. Er wordt samengewerkt met dorpsraden, toezichthouders en deskundigen waaronder natuurlijk de politie. Door informatie uit te wisselen wordt duidelijk op welk gebied veiligheid om extra aandacht vraagt. Veiligheid start met preventie en zorgen dat onveilige situaties niet hoeven te ontstaan. Soms kan dat zo eenvoudig zijn als slim verbeteren van wegen, paden en openbare verlichting. Soms via voorlichtingsprogramma's op scholen.

De politie is zichtbaar in onze gemeente. Initiatieven zoals de buurtpreventieteams worden ondersteund. Inzetten van hulpmiddelen om criminaliteit terug te dringen of op te sporen moet incidenteel mogelijk zijn. Cameratoezicht is daar een voorbeeld van.

Drugsgebruik en criminaliteit gaan vaak samen. De handel kweek en gebruik van drugs moet in onze gemeente stevig aangepakt worden. Dit geldt ook voor de regelmatige vernielingen die in onze gemeente plaatsvinden.

Wat willen we bereiken?

Bestuur

- Van gemeente naar gemeenschap. Overheid, ondernemers en inwoners in de gemeente Steenberghe voelen ieder de verantwoordelijkheid om samen de gemeenschap Steenberghe vorm te geven. Daarbij staan ze open voor elkaars meningen en betrekken elkaar bij plannen en ontwikkelingen, waarbij de gemeente een faciliterende rol heeft.
- Bewoners en ondernemers in de gemeente Steenberghe zien het gemeentebestuur en de gemeentelijke organisatie als een betrouwbare en transparante partner
- Een zelfstandige gemeente blijven die gestructureerd regionaal samenwerkt
- Steenberghe is een plaats waar het goed wonen, werken en recreëren is

Veiligheid

- In de gemeente Steenberghe is het veilig en voelt iedereen zich veilig
- Gemeente, politie/justitie en bewoners zien veiligheid als een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid

Beleidsindicatoren

Naam Indicator	Eenheid	jaar laatste meting	meting begroting 2017	huidige meting	gemeente < 25.000
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2017	6,24	6,61	
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2017	5,64	6,32	
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2017	€ 505	€ 506	
Externe inhuur	% totale loonsom (incl.inhuur)	2017	8%	13%	
Overhead	% totale lasten (excl.res.)	2017	12%	12%	
Verwijzingen Halt	aantal per 10.000 jongeren	2016	122,20	231,00	108,00
Harde kern jongeren	aantal per 10.000 inwoners	2014	0,60	0,60	0,40
Winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners	2016	0,60	0,90	0,80
Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2016	3,80	3,40	3,20
Diefstallen uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2016	2,40	2,30	2,40
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	aantal per 1.000 inwoners	2016	6,40	4,00	4,30
Jongeren met delict voor rechter	percentage jongeren (12-21 jr)	2015	0,90	0,78	0,84

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2017

Prestatie	Realisatie
Handhavingsbeleidsplan 2017-2020	In 2017 is het Handhavingsbeleidsplan 2017-2020 en het uitvoeringsprogramma 2017 vastgesteld. Dit heeft geleid tot uitbreiding van de capaciteit van de toezichthouder Handhaving en de toezichthouder Wabo. Deze uitbreidingen zijn vooralsnog tijdelijk tot en met 2019. Ook is, eveneens tijdelijk tot en met 2019, extra budget opgenomen om het niveau van toezicht en handhaving door de OMWB op een adequaat niveau uit te voeren.
Vervanging Switchnetwerk	Bij de najaarsnota 2017 is aangegeven dat de voorbereidingen waren gestart. Dit project is nu even on hold gezet. Dit heeft te maken met de beoogde samenwerking op het gebied van ICT. Eerst wordt onderzocht of vervanging echt noodzakelijk is. Dit onderzoek heeft plaatsgevonden in januari 2018.
Onderhoud koppelingen bij vervanging Mycorsa, office 2007 en i-writer	Voor het onderhoud aan de koppelingen is in 2017 een pakket van eisen opgesteld. De investering is gekoppeld aan de beoogde aanschaf van een zaakstelsel. Ook hier is even pas op de plaats gemaakt in verband met de ontwikkelingen ten aanzien van samenwerking op ICT gebied. In 2017 zijn de voorbereidingen voor het vervangen van de Office programmatuur gestart.
Open data/digitale kaart	Eind 2017 is gestart met het leggen van de technische basis voor verder gebruik van open data. Dit is het Open Data Portaal. Deze staat in verbinding met de verschillende landelijke standaarden en platforms. Voor de verdere inrichting worden landelijke initiatieven / ontwikkelingen gevolgd.
Samenwerking Brabantse Wal en (veer-) krachtig bestuur	Vanuit het traject '(Veer)krachtig bestuur' heeft de provincie Noord-Brabant alle gemeenten gevraagd om tot een visie te komen over hun bestuurlijke en/of organisatorische toekomst. De drie Brabantse Walgemeenten kozen er eind 2014 al voor om een gezamenlijke visie op te stellen op de opgaven waar zij voor staan en de samenwerking die zij daarbij voor ogen hebben. Deze gezamenlijke visie is in 2017 tot stand gekomen. De raad van Steenbergen heeft deze visie op 28 september 2017 vastgesteld. Vervolgens is op 22 november 2017 het convenant Samenwerking Brabantse Wal ondertekend door de drie burgemeesters. Op basis van de uitkomsten van een gezamenlijke bijeenkomst van de raden op deze 22ste november wordt momenteel gewerkt aan het opstellen van een Uitvoeringsagenda.
Crisisbeheersing/rampenbestrijding	Sinds 2015 hebben de 7 gemeenten binnen het district De Markiezaten een gezamenlijke crisisorganisatie. In 2017 zijn alle leden opgeleid, getraind en beoefend. In oktober 2017 heeft er intern een grootschalige oefening plaatsgevonden. De organisatie wordt in 2018 verder doorontwikkeld.
Vervolg mogelijkheden toekomst Sunclasspark	In navolging van het raadsbesluit van december 2018 is een onderzoek gestart naar de toekomst van het park. Twee scenario's worden onderzocht: Sunclass als recreatiepark of Sunclass als park voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Verder zijn er in 2017 verschillende controles uitgevoerd op het park. De raad van State heeft eind 2017 uitspraak gedaan en de gemeente Steenbergen in het gelijk gesteld. Met de acties zijn we op de goede weg om te komen tot een legale situatie op het park.
Evenementenbeleid	In september 2017 heeft een beeldvormende vergadering plaatsgevonden. Mede op basis van deze beeldvormende vergadering, waarbij ongeveer 70 deelnemers aanwezig waren, is een kaderstellende nota opgesteld. Deze nota is vastgesteld door de raad in november 2017.
Ontwikkeling toekomstvisie	Besloten is om het traject om tot een toekomstvisie te komen te starten in het derde kwartaal van 2018.
Activeren inwoners tot stemmen gemeenteraadsverkiezingen	Op 19 december 2017 is een bijeenkomst met de raad georganiseerd waarbij de stellingen van de verschillende partijen zijn geïnventariseerd. Deze stellingen

Prestatie	Realisatie
	vormden mede de basis voor een stemwijzer. De uiteindelijke opkomst is iets hoger uitgekomen dan bij de gemeenteraadsverkiezingen 2014.
Behoud pinautomaten in de kernen	In Nieuw Vossemeer is het gelukt de pinautomaat voorlopig te behouden.

Wat heeft het gekost

Financiële verantwoording 2017

	Begroting 2017		Begr. na wijz. 2017		Rekening 2017	
product	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
bestuur	1.515.987	0	1.549.187	0	1.166.396	0
overhead	6.176.448	-49.680	6.695.077	-49.680	6.592.073	-73.040
crisisbeheersing en brandweer	1.251.715	0	1.230.026	0	1.256.281	0
openbare orde en veiligheid p1	576.963	-15.000	806.687	-36.000	744.763	-74
mut.res.progr.bestuur en veiligheid	0	-598.743	0	-808.793	0	-533.228
Totaal	9.521.113	-663.423	10.280.977	-894.473	9.759.513	-606.342
Nadelig saldo	8.857.690		9.386.504		9.153.171	

Het programma Bestuur en veiligheid sluit ten opzichte van de begroting na wijziging € 233.333,- voordeliger. De voornaamste afwijkingen (V=voordelig / N=nadelig) tussen raming en werkelijkheid betreffen:

Taakveld	Product	Bedrag V(oordelig)/ N(adelig)	I(incidenteel/ S(structureel)
Bestuur	Burgemeester	€ 64,000 V Toelichting: De hier geraamde personeelskosten voor de voormalig burgemeester zijn rechtstreeks ten laste van de daarvoor gevormde voorziening gebracht.	I
	Wethouders/ gewezen wethouders	€ 248,000 V Toelichting: De personeelskosten van gewezen wethouders zijn € 127k lager dan geraamd. Voor de recent vertrokken wethouders is een bestemmingsreserve gevormd, die bij de jaarrekening 2016 omgezet is naar een voorziening. In 2017 zijn de personeelskosten van de betreffende wethouders rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht. Voor de voormalig wethouders is een pensioenvoorziening gevormd. Jaarlijks wordt in november de gewenste hoogte van de voorziening opnieuw bepaald. Deze berekening leidt er, mede door een gunstige rentefactor, toe dat dit jaar de voorziening niet hoeft	I

Taakveld	Product	Bedrag	I(incidenteel/ S(structureel)
		V(oordelig)/ N(adelig)	
		te worden verhoogd en dat zelfs wat middelen kunnen vrijvallen. Voor 2017 leidt dit tot een voordeel van € 102k.	
	Bestuursondersteuning raad en rekenkamer	€ 50,000 V	
		Toelichting: In 2017 is € 35.000,- opgenomen om de opkomst bij de raadsverkiezingen in 2018 te verhogen. In 2017 is hiervan € 10.000,- besteed. Het restant blijft beschikbaar ter besteding in 2018.	I
Overhead	Ondersteuning	€ 163,000 N	
		Toelichting: Voor een bedrag van € 73.000,- worden hogere inhuurkosten gecompenseerd door lagere personeelskosten van de vaste formatie. Daarnaast is voor het vertrek van het afdelingshoofd Ondersteuning specifiek voor de financiële strategische adviesfunctie externe ondersteuning ingehuurd. De kosten hiervan bedroegen € 81.000,-. De overige hogere kosten van inhuur, ad € 26.000,-, hebben voornamelijk betrekking op de afdeling Documentaire Informatie Voorziening.	I
		Door het inkoopbureau is voor de diverse projecten die in 2017 zijn gestart extra capaciteit ingezet. De kosten hiervan bedroegen € 23.000,-.	I
	Personeel en organisatie	€ 170,000 V	
		Toelichting: Voor de doorontwikkeling van de organisatie is voor 2017 en 2018 totaal € 400.000,- beschikbaar gesteld. Budgettair is dit bedrag gelijkelijk verdeeld over beide jaren. In 2017 zijn diverse projecten in gang gezet maar is nog maar € 80.000,- daadwerkelijk besteed. Het restant dient nog wel beschikbaar te blijven voor 2018. Tegenover de lagere kosten, ad € 120.000,-, staat echter ook een lagere onttrekking aan de algemene reserve. Dit heeft dus geen invloed op het rekeningresultaat.	I
		De op frictiekosten geraamde kosten van de voormalig algemeen directeur zijn rechtstreeks ten laste van de hiervoor gevormde voorziening gebracht. Dit betrof een bedrag van € 111.000,-.	I
		De kosten voor vervanging bij ziekte zijn daarentegen iets hoger, ad € 35.000,-, uitgekomen.	I
	Juridische zaken	€ 92,000 V	
		Toelichting: Voor € 45.000,- (0,5 fte) heeft een verschuiving plaatsgevonden tussen de verantwoording van het budget (juridische zaken) en de werkelijke kosten (afdeling beheer).	I
		Voor 2017 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor extra juridische ondersteuning bij verwachte extra werkzaamheden bij de diverse te realiseren projecten, juridisch dossieronderzoek en het interne project "Basis op orde". Van deze budgetten, totaal € 130.000,-, resteert nog € 62.000,-. Dit bedrag is nog wel nodig voor 2018.	I/S
	Huisvesting	€ 60,000 V	
		Toelichting: In 2017 is voor het eerste jaar OZB toegerekend aan het gemeentehuis. Deze kosten waren nog niet geraamd. Tegenover deze kosten staat een hogere OZB opbrengst.	S
Mutaties reserves		€ 275,000 N	
		Toelichting: Bij de begroting zijn onttrekkingen aan bestemmingsreserves wachtgelden wethouders en de voormalig directeur, totaal € 240.000,-, geraamd. In 2017 zijn deze omgezet naar voorzieningen. De kosten zijn rechtstreeks ten laste van deze voorzieningen gebracht. Budgettair heeft dit geen invloed.	I

Investeringsen

In 2017 zijn er geen investeringen geweest.

EUROPESE UNIE
KONINKRIJK DER NEDERLANDEN
PASPOORT

Programma Dienstverlening

Raadsprogramma

Dienstverlening moet gewoon goed zijn voor onze burgers, bedrijven en bezoekers. De gemeentelijke dienstverlening gaat nog veel meer dan nu denken en werken vanuit de vraag van de klant. Vragen en verzoeken moeten kunnen rekenen op een meewerkende en meedenkende gemeente. Afspraken worden nagekomen. Gegaan wordt van "hee want" naar "ja mits".

De gemeentelijke dienstverlening moet ingesteld zijn op het ondersteunen van nieuwe investeringen, ontwikkelingen van burgers en bedrijven. Vragen die niet passen in de bestaande richtlijnen vragen dan om constructief overleg. Samenwerken aan mogelijkheden en wegnemen van de onmogelijkheden. Er is de bereidheid om bij goede initiatieven bestaande beleidsregels daar op aan te passen. De gemeente treedt burgers en bedrijven met een meewerkende houding tegemoet. Op die dienstverlenende houding moeten burgers, bedrijven en bezoekers kunnen rekenen.

De opdracht voor de gemeentelijke organisatie is leren werken met een participerende gemeenschap. Open staan voor initiatieven. Dienstverlening naar burgers en bedrijven moet ook slim en slank georganiseerd zijn. Beperken van de regels, verkorten van procedures, vereenvoudigen van aanvragen. Dit betekent ook dat we goedkoper kunnen werken. Inzetten op digitale dienstverlening helpt daarbij. Ontwikkelen naar i-Burgerzaken waardoor zaken zoals digitale geboorteaangifte mogelijk worden. Het ondernemersdossier is daar een goed voorbeeld van. Een actuele website ook. Gelijktijdig moet de gemeente een herkenbaar gezicht houden. Digitalisering mag het persoonlijke contact niet vervangen. Een zichtbare gemeente te zijn vraagt om dienstverlening dicht bij onze burgers, bedrijven en bezoekers.

Wat willen we bereiken?

Dienstverlening

- De gemeente levert haar producten en diensten op een klantvriendelijke en adequate manier aan burgers, bedrijven en samenwerkingspartners. Bij voorkeur digitaal, maar andere kanalen blijven als alternatief beschikbaar.
- Bewoners en ondernemers in de gemeente Steenbergen hebben inzicht in en begrijpen de uitgangspunten die de gemeente Steenbergen hanteert bij de levering van haar diensten en producten, waarbij de regels en kaders zoveel als mogelijk in een oplossingsgerichte manier worden toegepast.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2017

Prestatie	Realisatie
Gemeentelijke verordening op referendum	Op 22 februari 2018 heeft de Tweede Kamer ingestemd met het afschaffen van het raadgevend referendum.
Project private kwaliteitsborging	In 2017 is uitvoering gegeven aan een pilotproject. Het gaat om 17 levensloopbestendige woningen. Dit project is met succes afgerond. Verder is door de markt geen gebruik gemaakt van de pilot. Dat heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat de wet is uitgesteld.
Project Beter Contact	KWALITEITSHANDVEST Het kwaliteitshandvest is op 1 januari 2017 in werking getreden. De bedoeling is om diverse KPI's op te stellen die relateren aan het kwaliteitshandvest, om op basis daarvan te kunnen sturen en acteren op de normen. Op 1 juli 2016 is de gemeente gestart met het communiceren met de klant via WhatsApp. Eind 2016 is daarnaast de nieuwe telefooncentrale geïmplementeerd en hebben we een real-time beeld. De opgeleverde rapportages voor de telefonie worden in 2018 verder uitgewerkt. In 2017 is de focus gelegd op het vertalen van het externe kwaliteitshandvest naar interne servicenormen. Deze normen zijn als definitief concept getoetst en zijn normen klaar voor goedkeuring. BEZWAAR Op 1 oktober 2016 is gestart met pre-mediation als processtap van bezwaren. Daarnaast zijn er uniforme briefsjablonen opgesteld rondom juridische bezwaarprocessen. Deze sjablonen helpen de collega's om duidelijke en vooral begrijpelijke taal te gebruiken. De collega's zijn daarbij extra ondersteund met de trainingen 'klare taal' die in 2017 hebben plaatsgevonden. BEZWAAR VERKEERSBESLUIT Er is gekeken naar het huidige proces en op basis daarvan een verbetervoorstel gemaakt. Daarbij is een nieuw aanvraagformulier opgeleverd en zijn nieuwe sjablonen gemaakt. Als laatste heeft de werkgroep een advies opgeleverd voor de lijn, met verbeteracties in het proces, welke in 2018 in de lijn worden opgepakt. VERGUNNINGEN Door de verschillende activiteiten binnen de omgevingsvergunningaanvraag in één proces te laten doorlopen is er één casemanager die de regie voert en zijn er (activiteiten)behandelaars die gelijktijdig adviseren op de verschillende activiteiten. Hierdoor kan er tijdswinst in het proces ontstaan. Bij het drank- en horecaproces heeft de intake een prominentere rol gekregen om onvolledige aanvragen te voorkomen door vooraf samen met de indiener een checklist te doorlopen. Om de gewenste werkwijze verder te stroomlijnen zijn er specifieke cases in Corsa opgesteld voor de evenementenvergunning en de drank- en horecavergunning. MELDDesk De buitendienst beschikt sinds 2017 allemaal over een mobiele telefoon met een melddesk applicatie waardoor zij zelf meldingen kunnen afhandelen. Deze verbeteringen dragen bij aan een betere en snellere terugkoppeling richting de burgers. Extern kunnen inwoners en bedrijven vanaf januari gebruik maken van de MijnGemeente App om meldingen in de openbare ruimte door te geven aan de gemeente. Daarnaast is op de website van de gemeente een meldingenkaart te zien, waarop alle openstaande meldingen inzichtelijk zijn.

Prestatie	Realisatie
De vragen/verzoeken/info van klanten vastleggen in het klantcontactstelsel (KCS)	Vanuit financiële en organisatorische overwegingen is ervoor gekozen om de aanschaf van een klantcontactstelsel te combineren met de aanschaf van een zaakstelsel. De voorbereidingen hiervoor zijn begin 2018 gestart.
Evalueren communicatiebeleidsplan 2013-2017 "traditioneel vernieuwend"	Op 26 oktober 2017 heeft de raad het nieuwe communicatiebeleid "communicatie is alles, alles is communicatie" vastgesteld. Dit beleid is opgesteld aan de hand van de evaluaties van bestaande documenten, nieuwe ontwikkelingen op het gebied van (overheids)communicatie en gesprekken intern en met de media. Jaarlijks wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld. Het uitvoeringsplan 2017 en 2018 is in het 4e kwartaal 2017 vastgesteld en toegelicht in de raad.
Ontwikkeling toptakenwebsite	In 2017 is gestart met de voorbereidingen voor de toptaken website. De website is inmiddels in gebruik genomen. Met deze website bieden we op eenvoudige wijze de belangrijkste informatie en diensten aan waar inwoners en bedrijven naar op zoek zijn.

Wat heeft het gekost

Financiële verantwoording 2017

	Begroting 2017		Begr. na wijz. 2017		Rekening 2017	
product	lasten	batens	lasten	batens	lasten	batens
burgerzaken	842.723	-427.173	840.847	-427.173	862.614	-453.366
openbare orde en veiligheid p2	9.918	-15.519	2.172	-11.019	0	-12.695
wonen en bouwen p2	492.773	-652.546	500.519	-652.546	456.533	-951.614
milieubeheer p2	121.654	0	121.654	0	102.519	0
mut.res.programma dienstverlening	0	-9.201	0	-9.201	0	-8.801
Totaal	1.467.067	-1.104.439	1.465.191	-1.099.939	1.421.666	-1.426.477
Nadelig saldo	362.629		365.253		-4.811	

Het programma Dienstverlening sluit ten opzichte van de begroting na wijziging € 370.063,- voordeliger. De voornaamste afwijkingen (V=voordelig / N=nadelig) tussen raming en werkelijkheid betreffen:

Taakveld	Product	Bedrag V(voordelig)/ N(nadelig)	I(ncidenteel/ S(tructureel))
Wonen en Bouwen	Bouwleges	€ 298,000 V	
Toelichting:			
In de begroting is geen rekening gehouden met een aantal grote projecten. Dit betreft met name de nieuwbouw van het verpleeghuis de Lindendijk en de vestiging van een bedrijf op het bedrijventerrein AFCNP Rondom 210.			

Taakveld	Product	Bedrag	I(ncidenteel/ S(tructureel)
		V(oordelig)/ N(adelig)	
Wonen en Bouwen	Wabo vergunningen	€ 43,000 V	
		Toelichting: Minder inhuur bij de Wabo vergunningen	I

Investeringsen

In 2017 zijn er geen investeringen geweest.

Programma Sport en cultuur

Raadsprogramma

In het financieel gezond houden van onze gemeente zijn op de exploitatie van feitelijk alle sportaccommodaties belangrijke besparingen ingeboekt. De financiële doelstelling zoals opgenomen in de meerjarenbegroting blijft als uitgangspunt staan. De verdere uitwerking wordt volledig in overleg gedaan met de betrokkenen, de sportverenigingen. Dat vanwege bezuinigingen voorzieningen verdwijnen dient zo veel mogelijk voorkomen te worden. Het is onwenselijk dat voorzieningen sluiten zonder dat er alles aan gedaan is om dat te voorkomen.

Goede initiatieven zoals het in vrijwillig beheer nemen van belangrijke taken van het zwembad in Dinteloord, verdienen navolging. In Steenbergen kan dit ook zeker als de samenwerking met De Knotwilg wordt opgepakt. De gemeente neemt het initiatief om partijen met elkaar te verbinden zodat nieuwe oplossingen kunnen ontstaan. Dat geschiedt door actief ondernemers en particulieren te benaderen, maar ook door het samenbrengen van nu nog los van elkaar werkende instellingen. Indien de uitwerking van deze inzet een beperkt uitstel betekent van de eerder ingeboekte bezuiniging, dan moet dat mogelijk zijn.

Bibliotheken staan ook onder druk. Het uitgangspunt is dat de bestaande voorzieningen in stand blijven. Dat betekent dat de gemeenschap hier zelf meer taken op zich moet nemen. Dat zal worden gestimuleerd en ondersteund. In samenwerking met de bibliotheken wordt een actieprogramma voor de zelfbeherende bibliotheek van de toekomst opgesteld.

Ons cultureel erfgoed is wat we met elkaar delen. Het is het DNA van ons gebied. De nota cultureel erfgoed vraagt om uitvoering. Het stimuleren van de kennis van onze culturele geschiedenis is wenselijk. In het basisonderwijs wordt aandacht gegeven aan het culturele erfgoed. Het opzetten van een canon van Steenbergen kan daarbij helpen.

Cultuur moet ook een plaats hebben. Er zal worden onderzocht of de Gummaruskerk in Steenbergen geschikt is om ingezet te worden voor andere passende doeleinden zoals expositieruimte. Met inzet van vrijwilligers kan de geschiedenis van Steenbergen daar weer een gezicht krijgen.

Lokale verenigingen op cultureel gebied zullen worden gefaciliteerd zodat zij zich meer kunnen presenteren in onze gemeente.

Wat willen we bereiken?

Sport

- Bestaande sportvoorzieningen blijven zo veel mogelijk behouden en hebben een efficiëntere bedrijfsvoering. Bezuinigingen worden samen met de sportverenigingen uitgewerkt.
- Inwoners van de gemeente Steenbergen leveren zelf een actieve bijdrage aan het behoud van sportvoorzieningen. De gemeente Steenbergen faciliteert initiatieven van inwoners en verenigingen waar mogelijk en brengt ondernemers, particulieren en instellingen bij elkaar als dat aan het behoud van voorzieningen kan bijdragen.
- Via de sportverenigingen de sociale samenhang in de gemeente Steenbergen versterken
- Meer inwoners van de gemeente Steenbergen sporten en bewegen

Cultuur

- De gemeente Steenbergen wil de culturele voorzieningen zo veel mogelijk behouden en met de culturele verenigingen de sociale samenhang in de gemeente Steenbergen versterken
- Er is een heldere visie op de plaats die materieel cultureel erfgoed inneemt in de gemeente Steenbergen
- Meer inwoners van de gemeente Steenbergen, met name jongeren, hebben kennis van de lokale cultuur en historie en nemen deel aan het culturele leven in de gemeente Steenbergen

Beleidsindicatoren

Naam Indicator	Eenheid	jaar laatste meting	meting begroting 2017	huidige meting	gemeente < 25.000
Niet sporters	%	2016	53,70	55,60	50,10

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2017

Prestatie	Realisatie
Plan Stimulering sport- en beweegdeelname van inwoners via inzet sportcoaches	In het nieuwe schooljaar 2017/2018 is gestart met het aanbieden van Sjors Sportief en Sjors Creatief op de basisscholen. Dit is een groot succes gebleken. Veel verenigingen hebben zich aangemeld wat geleid heeft tot een bredere keuzemogelijkheid van het aantal sporten waaruit de jeugd een keuze kan maken. Ook voor de doelgroep Ouderen is actief ingezet op o.a. Valpreventie en beweegstimulering in samenwerking met Zorginstellingen en de Stichting Welzijn Ouderen Steenbergen. Uitwerking van het plan voorziet ook in het bereiken van de doelgroep volwassenen. Invulling van concrete activiteiten hiervoor wordt meegenomen in het nieuwe Sportbeleidsplan.
Een nieuw sportbeleid- en sportaccommodatieplan opstellen	Het huidige sportbeleid heeft met ingang van 2012 voor 1.5 Fte sportcoaches gerealiseerd. In 2017 is het aantal Fte uitgebreid naar 1.763. Via de inzet van de sportcoaches is in 2017 ingezet op sportstimulering, sportondersteuning en sportinformatie aan jeugd en ouderen. Voor de jeugd heeft dit geresulteerd in Sjors Sportief, grootschalige sportactiviteiten zoals de Groot Steenbergen Cup, Koningspelen en vraaggerichte activiteiten op de basisscholen. Voor ouderen zijn cursussen Valpreventie georganiseerd en wordt samen met de Stichting Welzijn Ouderen Steenbergen beweegactiviteiten aangeboden en wordt gewerkt aan de realisatie van een "Kwiekenpad" In 2018 wordt hierop doorgeborduurd. Het nieuwe beleid is in februari 2018 aan de raad voorgelegd.
Kunst- en cultuurplatform	In september 2017 is de Cultuurmaand georganiseerd met als doel de inwoners van Steenbergen kennis te laten maken met kunst, cultuur en erfgoed. Er zijn ongeveer 20-25 activiteiten georganiseerd waaronder de verhalenkamer (Benedensas) met als centraal thema Water. Het is een geslaagd evenement geweest. De partijen hebben de wens geuit om dit te herhalen. Verder is in 2017 invulling gegeven aan Kunst in de binnenstad waarbij leegstaande etalages gebruikt zijn voor wisselende tentoonstellingen. Ook hebben kunstenaars de mogelijkheid gekregen om kunstuitingen te plaatsen op de banioeren op de kop van de markt.
Cultureel erfgoed	In 2017 is een nota van uitgangspunten opgesteld en aangeboden aan de raad. Deze uitgangspunten zijn op 21-12-2017 vastgesteld. Samen met een kerngroep van erfgoedinstellingen, musea en vertegenwoordigers van de kernen zijn de uitgangspunten.Parallel aan het beleid wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma.

Prestatie	Realisatie
	Overigens is erfgoed integraal onderdeel geweest van de Cultuurmaand. De wandeling in het landgoed Dassenberg is enthousiast ontvangen door de raad. Hiermee is een fundamenteel aangebracht voor het immaterieel erfgoed als belangrijk thema voor de toekomst.
Versterken culturele leven en behoud voorzieningen	Er zijn in 2017 diverse activiteiten georganiseerd ter behoud van het culturele leven en voorzieningen. Uitvoeren van een cultuurpromotiecampagne Sjors Creatief met als doel kinderen kennis te laten maken met cultuur. Hiervan hebben veel kinderen gebruik gemaakt. Op het gebied van sport hebben we de tegenhanger Sjors Sportief georganiseerd. Wat betreft Mondriaan en Dutch Design heeft de raad aangegeven hier geen uitvoering aan te willen geven, maar de prioriteit te leggen bij de bibliotheekvisie (conform motie). Er is een start gemaakt met de Cultuurloper. Scholen zijn gefaciliteerd en gecoached en er zijn gastlessen georganiseerd. Dit met subsidie van de Provincie. Bijzonder is dat Steenbergen inmiddels een officieel examenpunt is voor muziekonderwijs.
Herbepaling visie bibliotheekbeleid	In 2017 is gewerkt aan de lokale uitwerking van de bibliotheekvisie. Het eerder gepresenteerde beleidskader is verder uitgewerkt. Belangrijke beleidsthema's zijn mediawijsheid en laaggeletterdheid. Hierbij is de samenwerking met de scholen van groot belang. De visie heeft consequenties voor de fysieke vestigingen van de bibliotheken.
Beschikbaarstelling middelen voor cofinanciering kunstwerk dan wel een andere nuttige besteding in elke kern (motie B2017/3)	Inmiddels hebben 2 kernen gebruik gemaakt van de regeling. In Nieuw-Vossemeer is met de bijdrage het watersnoodmonument verplaatst en zijn infopanelen geplaatst (vanuit de recreatieve kanskaart). Op de rotonde in Dinteloord is een kunstwerk van een suikerbiet geplaatst. Voor de kernen Kruisland en Welberg zijn er initiatieven in voorbereiding.

Wat heeft het gekost

Financiële verantwoording 2017

	Begroting 2017		Begr. na wijz. 2017		Rekening 2017	
product	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
sportbeleid en activering	213.715	0	213.715	0	209.584	0
sportaccomodaties	1.350.931	-359.744	1.393.306	-359.744	1.490.278	-344.362
cultu-presentatie/productie/participatie	143.558	0	183.558	0	122.639	-11.738
cultureel erfgoed	81.228	0	99.978	0	85.157	0
media	410.715	-99.096	410.715	-99.096	413.379	-96.942
samenkracht en burgerparticipatie p3	521.702	-225.886	521.702	-225.886	529.724	-222.975
mut.res.programma sport	0	-325.336	0	-415.686	0	-484.686
Totaal	2.721.849	-1.010.062	2.822.974	-1.100.412	2.850.761	-1.160.704

	Begroting 2017		Begr. na wijz. 2017		Rekening 2017	
product	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Nadelig saldo	1.711.787		1.722.562		1.690.057	

Het programma Sport en cultuur sluit ten opzichte van de begroting na wijziging € 32.505,- voordeliger. De voornaamste afwijkingen (V=voordelig / N=nadelig) tussen raming en werkelijkheid betreffen:

Taakveld	Product	Bedrag V(voordelig)/ N(nadelig)	I(ncidenteel/ S(tructureel)
Sportaccomodaties	Sporthal / Zwembaden	€ 93,000 N Toelichting: Bij de vervanging ketelhuis Sporthal t Cromwel is asbest geconstateerd, € 23.000,-, herstellen leidingen zonnecollectoren van het Zwembad de Meermin, € 15.000,- en roestvorming leidingen van het Zwembad Aquadintel, € 55.000,-. Deze kosten zijn ten laste van de risicoreserve gebracht.	I
Cultu-presentatie/ productie/participatie	Kunst en cultuurbeleid	€ 56,000 V Toelichting: In de perspectiefnota 2017-2021 zijn extra middelen beschikbaar gesteld, € 40.000,-, voor het project een kunstwerk per kern. Hiervan is er in 2017 € 16.000,- op uitgegeven (verplaatsing van het watersnoodmonument te Nieuw- Vossemeer en de plaatsing van de Suikerbiet in Dinteloord). Deze kosten zijn rechtstreeks ten laste van de Reserve gebracht. Budgetair heeft dit geen invloed. In 2017 is er een bijdrage Cultuureducatie ontvangen, ad € 12.000,-, van de kunstbalie dat niet was begroot.	I

Investeringsen

Investeringsen > € 50.000,- betreffende dit programma			
Omschrijving	Investeringskrediet	Uitgaven t/m 2017	Restant krediet
Renovatie de Vaert	430.900	475	430.425
Toelichting:			
Middels het raadsbesluit d.d. 22 augustus 2018 is er krediet beschikbaar gesteld ten behoeve van de renovatie van de Vaert. In een enquête gehouden door de dorpsraad is de voorkeur uitgesproken voor het behoud van de huidige locatie van het gemeenschapshuis. Wel dient de huidige plek aangepast te worden aan de wensen van de gebruikers en de moderne tijd. In 2017 hebben hierop nagenoeg geen uitgaven plaatsgevonden. De verwachting is dat de aanbesteding plaats zal vinden in de tweede helft van 2018.			

Programma WMO en Jeugd

Raadsprogramma

Op 1 januari 2015 treedt de nieuwe Jeugdwet in werking. Deze heeft gevolgen voor passend onderwijs. Scholen zijn verplicht een onderwijsplek te geven aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Kinderen hebben recht op zowel passend onderwijs als een veilige en stimulerende (onderwijs)omgeving. Onderwijs en Jeugdzorg moeten samenwerken. Bij de aanpak van de decentralisaties is het uitgangspunt 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Passend onderwijs sluit aan op deze integrale benadering. De ondersteuningsplannen worden afgestemd op het leerlingenvervoer. Daarom is samenwerking en afstemming van het leerlingenvervoer in de regio nu nog belangrijker. Onderwijs, gemeente en zorgpartners moeten dezelfde taal gaan spreken en met een gemeenschappelijke visie komen."

Uitgangspunt daarbij is dat passend onderwijs dicht bij de leerling wordt gerealiseerd. Hierbinnen wordt ook de samenwerking tussen de verschillende scholen in onze gemeente gestimuleerd.

Onderwijs staat niet los in de gemeenschap. Overheid, Onderwijs en Ondernemerschap moeten samenwerken. Dat betekent een inspanning om stageplaatsen voor het onderwijs dicht bij de vraag van onze eigen ondernemers te brengen. Wij blijven in gesprek met het onderwijs om het aanbod in de regio afgestemd te krijgen op de vraag. Met de scholen wordt de mogelijkheid besproken voor een instroompunt zodat de eerste 3 jaar HAVO in Steenbergse gevolgd kan worden.

Van en naar de scholen in en buiten onze gemeente moeten goede en veilige verbindingen zijn. Veilig kunnen fietsen maar ook goed openbaar vervoer. De kans op een veilige fietsroute tussen Dinteloord en Bergen op Zoom wordt betrokken bij de gesprekken over de overname van N259. Dit geldt ook voor de fietsroutes vanuit De Heen en Nieuw-Vossemeer bij de N257.

Eén van de grootste opgaven voor gemeenten voor de komende jaren zijn de veranderingen in het sociale domein. De decentralisaties stelt gemeenten voor de opgave om met minder geld belangrijke verantwoordelijkheden te dragen. Uitvoering van deze opgave kan alleen als de gemeenschap vanuit eigenkracht meer zorgtaken op zich gaat nemen. Uitgaan van de burgerkracht en de ondersteuning van het persoonlijk netwerk wordt belangrijker dan ooit. De decentralisatieopgave zal vanuit dat principe worden gerealiseerd. Gelijktijdig moet de gemeente er zijn voor de mensen die de zorg echt nodig hebben. Mensen mogen door alle veranderingen niet tussen de wal en het schip vallen.

Het is nog altijd niet duidelijk met welke ingangsdatum en met welke middelen deze nieuwe taken moeten worden opgepakt. Dit geldt niet voor de jeugdzorg. Die komt op 1-1-2015 naar de gemeente toe. De uitvoering van deze nieuwe taken moet plaats kunnen vinden met de middelen die daarvoor naar de gemeente komen. Dat is het kader van waaruit wordt gewerkt. Omdat er nog te veel onduidelijkheden bestaan, bestaat het risico dat dit niet direct vanaf de start kan worden gerealiseerd. In die situatie zullen de reserves worden ingezet. Een dergelijke situatie mag niet langer dan hooguit 2 jaar bestaan. Daarna moet binnen de financiële kaders gewerkt worden.

De bezuinigingen raken de verschillende instellingen in onze gemeente. Voorkomen moet worden dat de bezuinigingen tot gevolg hebben dat instellingen niet langer kunnen blijven bestaan. De functie van dorpshuizen, ouderenorganisaties, welzijnsinstellingen etc. zijn voor een vitale gemeenschap van groot belang. Door het inzetten van vrijwilligers, samen brengen van partijen zoals ondernemers, particulieren en instellingen, ontstaat draagvlak om belangrijke functies betaalbaar te behouden. Gelijktijdig hebben voorzieningen die niet of nauwelijks worden gebruikt geen bestaansrecht. Het gaat dan ook om maatwerk.

Het brede terrein van zorg biedt ook kansen. In het economisch beleidsplan 2009-2020 is aandacht gegeven aan de kans voor wellness en zorg economie. Deze ontwikkeling biedt kansen. Initiatieven op dit gebied worden gestimuleerd door ze in planologische zin voldoende ruimte te geven. Het vestigingsklimaat voor ondernemers in deze sector moet goed zijn. De kansen die in het economisch beleidsplan zijn genoemd worden geactualiseerd. Daaruit komt een actief programma waarmee we als gemeente nieuwe initiatieven naar Steenbergen kunnen halen.

Wat willen we bereiken?

WMO en Jeugd

- De eigen kracht van mensen wordt versterkt en staat centraal bij de uitvoering van de drie decentralisaties. De gemeente Steenbergen heeft hierbij vooral een ondersteunende en faciliterende rol.
- Het zorgveld wordt de komende jaren op een zodanige manier ingericht dat er sprake is van een efficiënte manier van zorg verlenen, waarbij geen mensen tussen wal en schip vallen

Onderwijs

- Scholen zijn veilig en goed bereikbaar
- Het onderwijsaanbod in de regio sluit aan bij de regionale economie en de behoeften van het bedrijfsleven in de gemeente Steenbergen. Gemeente, onderwijsinstellingen en ondernemers realiseren gezamenlijk voldoende leer- en werkervaringsplekken voor leerlingen en studenten op alle opleidingsniveaus.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator	Eenheid	jaar laatste meting	meting begroting 2017	huidige meting	gemeente < 25.000
Absoluut verzuim	aantal per 1.000 leerlingen	2016	8	3,39	1,66
Relatief verzuim	aantal per 1.000 leerlingen	2014	57	30,85	18,07
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2014	2,30	2,20	1,40
Melding kindermishandeling	%	niet bekend			
Achterstandsleerlingen	% 4 t/m 12 jarigen	2012	10,09		
Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdhulp	%	2017	11,00	9,10	8,00
Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming	%	2016	1,50	1,30	0,90
Jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering	%	2015	0,30		0,50
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	aantal per 10.000 inwoners	2017	niet bekend	29,00	44,00

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2017

Prestatie	Realisatie
Inwoners, instellingen en andere geïnteresseerden uitnodigen om op een	Inwoners, instellingen en andere geïnteresseerden kunnen vernieuwende plannen via het kerngericht werken en overheidsparticipatie bekend maken. Begin 2018 heeft de raad een besluit genomen over deze werkwijze.

Prestatie	Realisatie
vernieuwende wijze de uitgangspunten van de transities tot zijn recht te laten komen.	
Implementatie ICT systeem WMO en jeugd	Dit project is in 2017 voortvarend opgepakt. Het nieuwe systeem is in november geïnstalleerd en is vanaf januari 2018 in bedrijf. Met dit systeem krijgen we vooral betere en actuele informatie over de budgetten en andere sturingsinformatie voor de onderdelen Wmo en Jeugd.
Paraplunota sociaal domein	De nota Sociaal Domein is in januari 2018 vastgesteld door de raad. Met deze paraplunota is een belangrijk fundament gelegd voor het beleid in het volledige sociaal domein. De nota is opgesteld voor de gemeenten van de Brabantse Wal (Woensdrecht en Bergen op Zoom). Bij het opstellen van de nota zijn alle relevante partijen uit het sociaal domein betrokken.
Netwerksamenwerking en scriptaanpak Brabantse Wal	Op het niveau van de Brabantse Wal wordt intensief samengewerkt. Hiervoor is een netwerksamenwerking opgericht met als doel de kwaliteit verbeteren en efficiënter te werken. De scriptaanpak is een middel om de transformatie te laten plaatsvinden. Dat doen we actiegericht en samen met burgers, bedrijven en instellingen. De vervolgopdracht voor zowel de netwerksamenwerking als de scriptaanpak is op dit moment in de maak. Het nieuwe college krijgt de ruimte om dit in 2018 mede vorm te geven.
Evaluatie Brede school	De eerste voorbereidingen voor de evaluatie zijn in 2017 getroffen. Er is een ronde gemaakt bij alle scholen. De vragen zijn uitgezet richting de scholen. De gegevens zijn inmiddels voorhanden maar de analyse moet nog plaatsvinden. De planning om de evaluatie in februari gereed te hebben kan echter niet worden gehaald omdat op dit moment de capaciteit ontbreekt. Het onderwerp wordt over de verkiezingen heen getild.
Overleg met SWOS voor oplossing voor nieuwe organisatie in 2019	Op 22 februari 2018 heeft de raad de Kwaliteitsimpuls voor het Welzijnswerk in Steenbergse vastgesteld. Het Welzijnswerk is een belangrijk strategisch partner in het sociaal domein. Deze kwaliteitsimpuls voorziet in de vorming van een sociaal wijkteam. Het aanbod van het welzijnswerk voor alle inwoners van 0 - 100 + wordt hiermee onder één dak gebracht.
Onderzoek laaggeletterdheid	Voor de laaggeletterdheid is er inmiddels veel onderzoek gedaan. Het onderzoek heeft voldoende informatie opgeleverd voor het plan van aanpak. Dit plan van aanpak is vastgesteld door het college en ter kennis gebracht van de raad. Een van de initiatieven op basis van het onderzoek is het Taalhuis. Het Taalhuis is op 5 maart 2018 geopend.
Europese aanbesteding leerlingenvervoer	Door het faillissement van de vervoerder heeft de aanbesteding van het leerlingenvervoer een jaar eerder (in 2017 in plaats van 2018) plaatsgevonden dan gepland. De nieuwe vervoerder is eind augustus 2017 gestart.
Aanbesteding maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning	De aanbesteding is afgerond, de contracten zijn getekend en zijn in werking getreden per 1-1-2018. Over de aanbesteding is de raad geïnformeerd met een raadsmededeling.
Aanbesteding maatwerkvoorziening begeleiding	De aanbesteding is afgerond, de contracten zijn getekend en zijn in werking getreden per 1-1-2018. Over de aanbesteding is de raad geïnformeerd met een raadsmededeling.
Clientondersteuning	In 2017 is extra aandacht in de PR geschonken aan cliëntondersteuning. De bekendheid met cliëntondersteuning groeit, maar er is nog verbetering wenselijk. Er worden afspraken gemaakt met informele en formele cliëntondersteuning over de samenwerking en de bekendheid van cliëntondersteuning. In 2017 zijn hier de eerste stappen toe gezet.
Nota volksgezondheid	Het beleid voor Volksgezondheid is betrokken bij de paraplunota Sociaal Domein. De activiteiten die hieruit voortvloeien zijn opgenomen in jaarplannen.

Prestatie	Realisatie
Transformatie jeugdzorg	Het beleidskader voor Jeugdzorg is in februari 2018 vastgesteld in de raad. Het beleid geldt voor de 9 gemeenten die in het kader van de jeugdzorg met elkaar samenwerken. Er zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd met de raad.
Basispakket jeugdgezondheidszorg	Het basispakket voor de jeugdgezondheidszorg is inmiddels aanbesteed. De kaders hiervoor zijn vastgesteld door de raad. De uitwerking vindt plaats middels jaarlijkse uitvoeringsplannen.
Resultaatafspraken Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)	Het maken van afspraken over resultaatgericht werken wordt, nu er een vaste medewerker Onderwijs is, in samenwerking met deze medewerker opgepakt. Gezien de drukke werkzaamheden is dit in 2017 kon er geen tijd ingepland worden voor dit onderdeel en is dit doorgeschoven naar 2018.
Uitbreiding voorschools aanbod voor peuters	Het gemeentelijk beleid is er op gericht zoveel mogelijk peuters naar een voorschoolse voorziening te brengen. Dit gebeurt via de Thuiszorg West-Brabant die ouders bewust maakt van deze voorzieningen en de voordelen die dit voor peuters kan hebben. Het blijft echter een keuze van ouders om wel of niet voor een voorschoolse voorziening te kiezen. De gemeente Steenbergen heeft een bereik van zo'n 93% van het totaal aantal peuters, dat een voorschoolse voorziening bezoekt. Een kleine 30 peuters zouden we dan nog missen. Omdat er echter ook peuters via gastouderopvang of bij ouders thuis worden opgevangen mag aangenomen worden dat het verhogen van het voorschools aanbod beperkt zal zijn. Beleid om het bereik van een voorschools aanbod voor peuters te vergroten zou in Brabantse Wal (Bergen op Zoom, Woensdrecht en Steenbergen) verband opgepakt worden. Dit is in 2017 vanwege het intensieve overnametraject van de peuterspeelzalen in Steenbergen en Bergen op Zoom niet haalbaar gebleken. In 2018 wordt dit verder opgepakt.
Ontwikkelingen jeugd- en jongerenwerk	Met de inzet van het jeugd- en jongerenwerk dragen we bij aan een belangrijk doel in het sociaal domein: hoe voorkomen we dat jongeren uiteindelijk belanden in dure zorgtrajecten. Daarvoor zijn in 2017 de volgende activiteiten uitgevoerd: Bus project "mobiele Jop" Na de aanschaf van een bus hebben wij samen met het Ravelijn college kunstworkshops georganiseerd om de mobiele JOP te voorzien van een mooi en eigentijds design. Om het mes naar twee kanten te laten snijden is dit gekoppeld aan de leerdoelen en examenopdrachte. De ontwerpen zijn gepresenteerd aan de ouders en aan de wethouder. Straathoekwerk Het straathoekwerk heeft als doel de overlast van jongeren te beperken. Drie avonden per week is deze voorziening toegankelijk voor de jongeren. Ook is voorlichting gegeven over verslavingszorg door Novadic Kentron. Op deze manier houden we de zorglijnen kort en kunnen we komen tot een warme overdracht richting zorgverleners. Het daadwerkelijk structureel inzetten van de mobiele JOP zal effectief bijdragen aan de brede doelstelling zoals boven verwoord. Ondersteuning CJG /Jeugdproffessionals Spring / Wijzijn De samenwerking in de keten is ook op dit terrein geïntensiveerd. Zo participeert de jeugdwerker door deel te nemen en kennis in te brengen bij het casuïstiek overleg. Verder wordt een bijdrage geleverd in het bundelen van informatie waardoor zorgvragen in een korte doorlooptijd kunnen worden verwerkt. Ook wordt direct ingespeeld op de zorgvraag "vanaf de straat". Verder wordt laagdrempelige ondersteuning geboden voor leerlingen van het Ravelijn college. Voorlichting Naast de concrete projecten die hierboven zijn genoemd is invulling gegeven aan het aanbieden van trend gerelateerde voorlichting per doelgroep, het ondersteunen van activiteiten voortgezet onderwijs en het lokaal en regionaal organiseren van leeractiviteiten.

Prestatie	Realisatie
	Het vormgeven van het jongerenwerk doen we niet alleen. Wij bundelen de krachten in de regio en nemen vanuit Steenbergen initiatieven. Zo hebben wij het overleg van het jongerenwerk in de J9 samenwerking op touw gezet en nemen we actief deel van regionale themabijeenkomsten.

Wat heeft het gekost

Financiële verantwoording 2017

	Begroting 2017		Begr. na wijz. 2017		Rekening 2017	
product	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
onderwijshuisvesting	698.553	0	731.653	0	704.750	0
onderwijsbeleid en leerlingzaken	635.510	-23.963	695.345	-23.963	691.302	-28.511
samenkracht en burgerparticipatie p4	1.681.108	-688.450	1.690.458	-563.450	1.576.475	-462.755
wijkteams	1.249.207	-29.390	1.270.432	-29.390	1.276.092	-27.059
maatwerkvoorzieningen (wmo)	644.988	-2.500	644.988	-2.500	669.638	-17.386
maatwerkdienstverlening 18+	3.934.958	0	4.067.388	-50.000	4.151.596	-50.000
maatwerkdienstverlening 18-	3.528.042	0	3.736.572	0	5.182.716	0
geescaleerde zorg 18-	400.014	0	526.620	0	517.263	0
volksgezondheid	964.770	0	1.022.670	0	877.820	0
alg uitk. en ov uitk.gemeentefonds p4	0	-7.287.839	0	-7.504.354	78.940	-8.281.360
mut.res.progr.wmo en jeugd	0	-724.805	25.400	-791.589	25.400	-791.605
Totaal	13.737.151	-8.756.947	14.411.527	-8.965.246	15.751.994	-9.658.676
Nadelig saldo	4.980.204		5.446.281		6.093.318	

Het programma WMO en jeugd sluit ten opzichte van de begroting na wijziging € 647.037,- nadeliger. De voornaamste afwijkingen (V=voordelig / N=nadelig) tussen raming en werkelijkheid betreffen:

Taakveld	Product	Bedrag V(oordelig)/ N(adelig)	I(incidenteel/ S(structureel)
Maatwerkdienst- verlening 18+	Huishoudelijke zorg	€ 196,000 N	

Taakveld	Product	Bedrag V(voordelig)/ N(adelig)	I(incidenteel/ S(structureel)
		Toelichting: Op de uitvoering van beschermd wonen (uitvoering door de gemeente Bergen op Zoom) wordt in 2017 door genoemde gemeente een aanzienlijk tekort, totaal € 1.641.200,-, geleden. Gedeeltelijk kan dit worden opgevangen middels een nog aanwezige voorziening. Het restant, ad € 794.100,-, wordt gedeeld door de deelnemende gemeenten. Het aandeel van de gemeente Steenbergen hierin bedraagt € 76.200,-. Daartegenover staat dat van het beschikbare transformatiebudget € 36.200,- niet is besteed.	I/S
		De uitvoeringskosten voor de huishoudelijke verzorging zijn niet geheel besteed. Een voordelig verschil derhalve van ruim € 51.000,-	I
		De hogere kosten WMO Zorg in natura begeleiding van € 188.300,- zijn toe te schrijven aan 1) verschuiving van PGB naar Zorg in Natura, 2) grotere complexiteit van de zorg en daardoor duurder en 3) het hogere tarief.	I
	Persoonsgebonden budget WMO	€ 112,000 V	
		Toelichting: De lagere kosten van PGB's heeft voornamelijk te maken met een overstap die cliënten gemaakt hebben van PGB naar Zorg in natura.	S
Maatwerkdienst- verlening 18-/ Algemene uitkeringen en overige uitkeringen	Niet vrij toegankelijke voorziening jeugdzorg	€ 748,000 N	
		Toelichting: De jeugdzorg (in natura) heeft €1.446.000,- meer gekost dan was geraamd. Hiervan wordt in het kader van het regionaal afgesproken solidariteitsprincipe per saldo € 692.000,- door de andere gemeenten in ons tekort bijgedragen.	S
Volksgesondheid	Jeugdgezond- heidszorg	€ 40,000 V	
		Toelichting: Bij de perspectiefnota is € 40.000,- beschikbaar gesteld voor de coördinatie van het lokale transitie- en transformatie traject in de jeugdzorg.	I
	Centrum Jeugd en Gezin (jgz)	€ 107,000 V	
		Toelichting: Voor preventief jeugd beleid was voor de diverse projecten een budget van totaal € 130.000,- opgenomen. Diverse projecten, waaronder het opvoedspreekuur en het maatwerk 0-4 jarigen, zijn aanzienlijk lager, € 35.500,-, uitgevallen en voor andere projecten, raming € 47.900,-, zijn in 2017 geen kosten gemaakt.	I

Investeringsen

Investeringsen > € 50.000,- betreffende dit programma			
Omschrijving	Investeringskrediet	Uitgaven t/m 2017	Restant krediet
Implementatie ICT systeem WMO en jeugd	87.250	76.380	10.870
Toelichting:			
Met de begroting 2017 was reeds een bedrag ad € 55.000,- opgevoerd voor de implementatie van het nieuwe ICT systeem. Aangezien de investeringskosten voor de aanschaf van de gewenste applicatie (Zorgned) hoger uitvielen, is met de najaarsnota extra krediet beschikbaar gesteld voor een bedrag van € 32.250,-. Het resterende budget zal met name nog benodigd zijn om de managementinformatie goed in te regelen.			

Programma Recreatie, economie en participatie

Raadsprogramma

De lokale economie verdient een extra impuls. Belangrijk is dat bedrijven zich goed kunnen ontwikkelen in Steenbergen. Goed lopende bedrijven trekken ook nieuwe bedrijven aan. Groot en klein. Een sterke lokale economie is niet alleen goed voor de werkgelegenheid maar heeft direct invloed op wonen, onderwijs, sociale structuur, kortom de gehele gemeenschap. Belangrijk is dat bedrijven aangetrokken worden die werkgelegenheid brengen.

Nu de economie aan lijkt te trekken is het belangrijk dat de lokale economie extra aandacht krijgt. Al jarenlang werkt de gemeente hiervoor samen met het Rewin. Deze inzet wordt extra geïntensiveerd door ook zelf op pad te gaan en extra ambtelijke capaciteit en deskundigheid in te zetten. De aanleg van de A4 biedt kansen voor bedrijfsontwikkeling. Uitbreiding van Reinierpolder 1 met een groene inpassing is wenselijk. Maar ook op bestaande bedrijfsterreinen waaronder het AFC wordt vanuit de gemeente actieve acquisitie ingezet.

Er wordt in gesprek gegaan met de bestaande ondernemers en brancheverenigingen en samenwerkingsorganisaties, waardoor duidelijk wordt waar wij als gemeente de randvoorwaarden voor ondernemerschap kunnen verbeteren. Belemmeringen die de ontwikkeling van de lokale economie in de weg staan worden weggenomen. Samen met het netwerk van samenwerkende ondernemers wordt onze gemeente een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bestaande en nieuwe bedrijven.

Een belangrijke economische sector in onze gemeente is de agrarische sector. De beschikbaarheid van voldoende en kwalitatief goed zoet water is van levensbelang voor deze sector. De toekomstige ontwikkeling van het Volkerak Zoommeer biedt kansen voor de waterrecreatie. Dit mag echter niet ten koste gaan van de beschikbaarheid van zoet water voor de agrarische sector.

Samen met de agrarische sector wordt onderzocht welke kansen er gezien worden voor nieuwe economische dragers. Initiatieven waarbij agrarische activiteiten gecombineerd worden met zorg, recreatie of duurzame energie worden gestimuleerd. Er wordt niet meegewerkt aan nieuwe intensieve veehouderijen. Nieuwe bedrijfsgerelateerde activiteiten binnen het agrarische bouwblok worden toegestaan.

Recreatie is een kans voor de gemeente Steenbergen. Dat geldt ook voor de combinatie zorg en toerisme. Bij het hoofdstuk zorg is dit al aangegeven. Het economisch beleidsplan 2009 -2020 moet geactualiseerd worden. Ingezette initiatieven zoals Waterpoort, Brabantse Wal en Landschap van Allure worden doorgezet.

Stadhaven en jachthaven Steenbergen staan in voldoende mate in de steigers. De uitwerking moet doorgaan zodat de aantrekkelijkheid van Steenbergen als toeristische ontmoetingsplaats concreet vorm krijgt. In navolging van Steenbergen moet de havenkom van Dinteloord kans krijgen om te ontwikkelen. Er moet een onderzoek komen met welke samenwerkingscombinaties een nieuwe impuls aan deze haven kan worden gegeven.

In het kader van de visies: Land- en Waterrecreatie, Waterpoort en de visie Toerisme & Recreatie met de hierin benoemde toegangspoorten voor recreatie & toerisme dienen Nieuw Vossemeer, Cruislandse Kreeken 8t Bovensas tevens reële kansen te krijgen zich te ontwikkelen tot pijlers van "recreatie & toerisme". Hiertoe dienen samenwerkings- en ontwikkelingsmogelijkheden onderzocht te worden om te komen tot nieuwe impulsen en initiatieven.

Wat willen we bereiken?

Recreatie

- Versterken van de recreatieve aantrekkelijkheid van de gemeente Steenberg, door middel van het vergroten van de nationale en internationale bekendheid van de Brabantse Wal, Waterpoort en de West Brabantse Waterlinie (Zuiderwaterlinie) als recreatiegebied
- Meer recreanten bezoeken de gemeente Steenberg en weten wat de gemeente Steenberg op het gebied van toerisme en recreatie te bieden heeft, wat resulteert in meer bestedingen in de recreatieve sector
- Stimuleren dat, binnen de planologische mogelijkheden, het aantal horecagelegenheden enovernachtingsmogelijkheden wordt vergroot, met name in het buitengebied

Economie

- Versterking van de Steenbergse lokale economie door groeiende bedrijvigheid en werkgelegenheid
- Het verhogen van de aantrekkingskracht als vestigingsplaats voor bedrijven
- Lokaal economische speerpunten (zoals Agrofood/Biobased, en Brabantse Wal) onderdeel houden of maken van regionale agenda's
- Het AFC Nieuw Prinsenland als dé locatie voor de agrofood en agro gebaseerde biobased economie als onderdeel van de biobased ontwikkeling in de Brabantse Delta
- Een vitaal en toekomstbestendig winkelcentrum in Steenberg

Participatie

- De eigen kracht van mensen wordt versterkt en staat centraal bij de invoering van de drie decentralisaties. De gemeente Steenberg heeft hierbij vooral een ondersteunende en faciliterende rol
- Het zorgveld wordt de komende jaren op een zodanige manier ingericht dat er sprake is van een efficiënte manier van zorg verlenen, waarbij geen mensen tussen wal en schip mogen vallen

Beleidsindicatoren

Naam Indicator	Eenheid	jaar laatste meting	meting begroting 2017	huidige meting	gemeente < 25.000
Funciemenging	%	2016	41,80	41,40	47,20
Bruto Gemeentelijk Product	verhouding tussen verwacht en gemeten product	2013	89		
Vestigingen (van bedrijven)	aantal per 1.000 inwoners in leeftijd 15 t/m 64 jaar	2016	129,50	127,10	142,20
Banen	aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	2016	467,10	464,40	609,50
Werkloze jongeren	% werkloze jongeren tussen 16-22 jaar)	2015	1,11	1,60	1,01
Netto Participatiegraad	% mensen tussen 15 en 67 jaar dat baan heeft	2016	65,20	66,10	66,70
Personen met een bijstandsuitkering	aantal per 1.000 inwoners	2016	23,29	23,90	21,90
Personen met een lopend re-integratietraject	aantal per 1.000 inwoners	2016	22,77	18,40	17,10
Kinderen in armoede	% kinderen tot 18 jr in gezin bijstandsuitkering	2015	3,00	4,86	3,54

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2017

Prestatie	Realisatie
Recreatie en toerisme	In 2017 is gewerkt aan het bijhouden van de bebording, routefolder etc. Daarnaast is dit jaar veel tijd en energie gestoken in de opstart van de Zuiderwaterlinie. Dit mede met het oog op het Europees jaar van het Erfgoed in 2018. De raad heeft inmiddels een linieplanner ontvangen die wordt gebruikt om in 2018 verdere plannen te realiseren. In de linieplanner staat een groot aantal projecten die bij moeten dragen aan een vergrote (naams)bekendheid van de Zuiderwaterlinie en haar onderdelen. Prominente onderdelen zijn een verhaallijn (waar ontwikkelingen thematisch mee kunnen worden verrijkt) en de – aansluitend bij de ontwikkeling van de West Brabantse Waterlinie – realisatie van een Lange Afstand Wandelpad langs de Zuiderwaterlinie. Dit pad loopt van Grave tot Bergen op Zoom en biedt inwoners en gasten de gelegenheid om (opnieuw) kennis te maken met de West Brabantse Waterlinie. De aanleg is in de eerste helft van 2018 afgerond.
Streekorganisatie Brabantse Wal	Er is door de streek een bod gedaan aan de Provincie om een nieuwe agenda voor de streekorganisatie Brabantse Wal op te stellen. Op basis van de reactie van de Provincie wordt zowel de opgave als de organisatie verder ingericht.
Jachthaven Steenberg	In het weekend van 19, 20 en 21 mei is de nieuwe Haven van Steenberg feestelijk geopend. De opening was zeer geslaagd. Naast de officiële opening op 19 mei stond het programma bol van activiteiten in en rondom de haven.
Recreatief gebruik fietsverkeer van onderhoudspad Benedensas naar Heensedijk	Het Waterschap heeft de mogelijkheid geboden om het aangelegde onderhoudspad van Benedensas naar de Heensedijk voor recreatief (fiets)verkeer te gebruiken. Het onderzoek loopt momenteel.
Brabantse Waldag	Op 13 juni 2017 is de Brabantse Waldag gehouden in Nieuw-Vossemeer. Dit mede in het kader van het 450 jarig bestaan van deze kern. We kijken terug op een geslaagde dag waar veel te beleven was.
Landschappen van allure-WB waterlinie	Onder de vlag van de streekorganisatie Brabantse Wal heeft Steenberg in 2017 hard gewerkt aan de projecten waarvoor Steenberg verantwoordelijk is. In 2017 zijn afgerond: Blauwe Sluis en de opening van de Haven. De overige projecten zijn/worden in 2018 uitgevoerd en gerealiseerd; Toren van Fort De Roovere, langzaam verkeerroute, Fort Henricus, Liniewal Vesting Steenberg, recreatieve inrichting Cruislandse Kreken, herstel Ravelijn, thematische routes en Waterpoort Benedensas.
Ontwikkeling havenkom/havenkanaal D'oord	In november 2017 is de ruimtelijke visie Centrumhaven Dinteloord opgesteld. Om richting te geven aan het proces is een regiegroep samengesteld van bewoners, ondernemers en gemeente. Door online participatie heeft iedere belangstellende ideeën en meningen kunnen inbrengen. De volgende stap is het uitwerken van alle input die is ontvangen. Het resultaat moet zijn een streefbeeld voor de toekomst van Dinteloord. In het investeringsplan is een bedrag van € 800.000 opgenomen.
Scholenproject Ravelijn Stadsstrandje (motie 21 juli 2016)	In lijn van de motie van 21 juli 2016 is in het voorjaar het stadsstrandje gerealiseerd bij het zwembad de Meermin. Leerlingen van 't Ravelijn hebben deze locatie gekozen als voorkeurslocatie. Vervolgens hebben de scholieren samen met de gemeente de plannen verder uitgewerkt naar een ontwerp. Op 21 april 2017 is het strandje geopend. Het biedt een meerwaarde voor het zwembad De Meermin.
Ontwikkelen recreatieve kansenkaart	De recreatieve kansenkaart is in 2016 vastgesteld. Mede vanuit deze kaart zijn de volgende onderwerpen opgepakt: Opwaardering Havenkom de Heen Expeditie Nassau Aankoop van de loods bij Fort Henricus en de verdere doorontwikkeling daarvan Hotelontwikkeling.

Prestatie	Realisatie
	De kansenkaart heeft hiermee zijn dienst bewezen. Het werkt als een katalysator voor andere initiatieven, bijvoorbeeld het Stadspark.
Programma Vesting Steenberg	Ervoor zorgen dat Steenberg trots wordt op haar rijke vestingverleden. Dat haar inwoners haar historie leren kennen, omarmen en uitdragen. Dat is het doel van Expeditie Nassau. In overleg met de diverse partners in Steenberg is een expeditie team gevormd. Dit team bestaat uit vertegenwoordigers van verschillende organisaties die actief zijn in de kern Steenberg. Het expeditie team heeft de opdracht kansen die het vestingverleden ons biedt te ontdekken, te ontwikkelen en ook te toetsen bij verschillende doelgroepen. Om u een indruk te geven kunt u de website raadplegen http://expeditienassau.wordpress.com Hoogtepunt in 2017 was de deelname aan de Brabantse Erfgoedprijs waarbij het Levensboek een mooie tweede prijs heeft gehaald.
Gezamenlijk uitvoeringsprogramma recreatieve kansenkaart, cultureel erfgoed en natuurbeleidsplan	In 2016 is met ondernemers, verenigingen en andere organisaties gewerkt aan een recreatieve kansenkaart en een natuurbeleidsplan. In 2017/2018 heeft een update plaatsgevonden van het erfgoedbeleid. Gelet op de onderlinge samenhang en afhankelijkheid, is besloten een gecombineerd uitvoeringsprogramma "Recreatie & Toerisme Erfgoed en Natuur" te maken. Dit geeft synergie- en efficiencyvoordelen, zowel inhoudelijk als financieel. In 2017 is daar waar mogelijk al uitvoering gegeven aan de vastgestelde beleidskaders. Vaststelling van het uitvoeringsprogramma staat gepland voor 2018.
Economie	Topsector Biobased/Agrofood Er is sprake van een intensieve samenwerking met het Rewin. Eind 2017 heeft bestuurlijk overleg met de gemeenten Bergen op Zoom, Moerdijk en Steenberg plaatsgevonden over de visie Biobased. Regionale samenwerking Op het gebied van acquisitie loopt er een project voor het opstellen van strategisch aqisitieteam, waarbij Steenberg vooral inzet op de biobased sector. Acquisitie en bedrijfsbezoek. De activiteiten voor acquisitie zijn in volle gang. Het Rewin zet vooral in op regionale acquisitie. In Steenberg gebeurt dit in samenwerking met andere partijen waaronder de makelaar. Met een aantal bedrijven zijn overleggen gevoerd voor vestiging. Verder hebben verschillende bedrijfsbezoeken plaatsgevonden. Deze bezoeken worden regionaal afgestemd met het Rewin. Arbeidsparticipatie Het lokaal actieplan Arbeidsmarkt is inmiddels opgesteld en is begin 2018 voorgelegd aan de raad. Bij dit actieplan is de verbinding gelegd naar het beleidsterrein Economie. Marketingplan In afwachting van de Toekomstvisie, die gepland staat voor het 3e kwartaal 2018, is het opstellen van een marketingplan doorgeschoven. De visie geeft immers voor een belangrijk deel richting aan de wijze waarop Steenberg zich naar buiten toe gaat profileren. Starterscentra West Brabant Samen met de gemeenten Roosendaal, Woensdrecht en Bergen op Zoom is in 2017 een convenant getekend voor de komende 3 jaar. Doelstelling daarbij is dat ondernemers verder worden geholpen bij met name de doorgroei van hun onderneming. Innovatiecentrum In 2017 heeft Cosun het nieuwe innovatiecentrum geopend op het bedrijventerrein Nieuw Prinsenland in Dinteloord.
Samen met de branche-organisaties het concept "Nieuwe winkelen" uitwerken	Het concept voor "Het Nieuwe Winkelen" is betrokken bij de planvorming voor het Centrum Steenberg en maakt daarvan deel uit.
Opstellen centrumplan Steenberg en Dinteloord	Het centrumplan voor Steenberg is in december 2017 informatief behandeld in de raad. Het aanstellen van een centrummanager voor de duur van twee

Prestatie	Realisatie
	jaar maakt deel uit van de plannen. Voor het centrumgebied Dinteloord wordt aangesloten bij de plannen voor CentrumHaven.
Opstellen economisch beleidsplan arbeidsparticipatie	Het lokaal actieplan Arbeidsmarkt is inmiddels opgesteld en is begin 2018 voorgelegd aan de raad. Bij dit actieplan is de verbinding gelegd naar het beleidsterrein Economie.
Peiling dienstverlening naar ondernemers	De peiling is eind 2017 uitgezet. De resultaten geven input voor de verdere aanpak middels verdiepingssessies en verbeterplannen.

Wat heeft het gekost

Financiële verantwoording 2017

	Begroting 2017		Begr. na wijz. 2017		Rekening 2017	
product	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
inkomensregelingen	6.940.043	-4.929.187	7.232.152	-5.030.187	7.201.949	-5.082.086
begeleide participatie	3.280.219	0	3.407.804	0	3.423.150	1.045
alg. uitk. en ov. uitk.gemeentefonds p5	0	-3.079.624	0	-3.079.624	0	-3.242.440
arbeidsparticipatie	2.592	0	2.592	0	2.684	0
recreatieve havens	120.322	-9.000	161.822	-9.000	135.436	-9.038
openb. groen en (openlucht) recreatie p5	410.443	-119.373	583.743	-159.373	710.243	-356.297
economische promotie p5	91.599	0	91.599	0	83.830	0
economische ontwikkeling	293.341	0	286.341	0	242.817	-11.877
bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	51.795	-503.450	51.795	-503.450	33.731	-744.343
mut.res.progr.economie en recreatie	500.000	-21.800	562.500	-343.385	803.515	-184.415
Totaal	11.690.353	-8.662.434	12.380.347	-9.125.019	12.637.355	-9.629.452
Nadelig saldo	3.027.919		3.255.328		3.007.904	

Het programma Economie, recreatie en participatie sluit ten opzichte van de begroting na wijziging € 247.425,- voordeliger. De voornaamste afwijkingen (V=voordelig / N=nadelig) tussen raming en werkelijkheid betreffen:

Taakveld	Product	Bedrag V(oordelig)/ N(adelig)	I(incidenteel)/ S(tructureel)
Inkomensregelingen	Algemene uitgaven	€ 150,000 N	
		Toelichting:	

Taakveld	Product	Bedrag V(oordelig)/ N(adelig)	I(incidenteel/ S(structureel)
Begeleide participatie	Algemene bestaanskosten	De bijdrage aan de ISD is in 2017 inclusief € 125.000,- voor personele kosten in het kader van reïntegratietrajecten. Voorgaande jaren zijn deze kosten verantwoord en tot en met 2017 ook geraamd onder "Begeleide participatie/Reïntegratie". € 135,000 V	
		Toelichting: De positieve economische ontwikkelingen hebben ook een lichte invloed gehad op de bijstandsuitkeringen. Ten opzichte van de bijgestelde raming, ad € 5.152.000,-, zijn deze kosten € 73.900,- gunstiger uitgevallen.	S
		Over 2017 is daarnaast € 45.000,- meer terugvorderbare bijstand verhaald.	I
	Gemeentelijk minimabeleid	€ 74,000 V Dit betreft voornamelijk een hoger ontvangen bedrag, ad € 52.100,-, aan verhaalde bijstand in het kader van het minimabeleid.	
	Sociale werkvoorziening	€ 146,000 N Toelichting: De bijdrage aan het werkvoorzieningschap is mede gekoppeld aan de ontvangen Integratieuitkering Sociaal domein. Deze was uiteindelijk ruim €150.000,- hoger dan was geraamd. Dit leidt tot een hogere last en bij de verantwoording van de rijksbijdrage tot een hogere bate.	
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Reïntegratie	€ 130,000 V Toelichting: Dit verschil houdt verband met de gegeven toelichting bij de "Algemene uitgaven".	
	Openlucht recreatie	€ 150,000 V Toelichting: Dit betreft een budget voor de aankoop van de loodsen aan de Schansdijk (nabij fort Henricus), waarvan € 30.000,- voor de ondersteuning van het proces recreatieve doorontwikkeling van het fort en haar omgeving. Dekking geschiedt ten laste van de algemene reserve. Regelgeving geeft echter aan dat de aankoop van het onroerend goed, werkelijke aankoopkosten € 109.300,-, als bezit op de balans verantwoord moet worden. Het budget voor de recreatieve ontwikkelingen is niet besteed maar dient hiervoor nog wel beschikbaar te blijven.	I
	Landschappen van Allure/ Westbrabantse Waterlinie	€ 60,000 N Toelichting: Het project Westbrabantse Waterlinie wordt provinciaal gesubsidieerd middels de Landschappen van Allure. De uitvoering van de diverse Steenbergse projecten zijn in voor een groot deel gerealiseerd. Tegenover hogere uitgaven van € 245.200,-, staat een hoger bedrag aan subsidie van € 184.900,-. Het nu niet via de subsidie gedekte bedrag aan uitgaven, ad €60.000,-, is naar alle waarschijnlijkheid wel subsidiabel, maar hierover zal pas bij de definitieve afrekening in 2019 zekerheid bestaan.	I
Economische ontwikkeling	Economische aangelegenheden	€ 55,000 V	

Taakveld	Product	Bedrag V(oordelig)/ N(adelig)	I(incidenteel/ S(tructureel)
		Toelichting: In 2017 is voor het uitvoeringsprogramma economie structureel € 30.000,- en € 50.000,- incidenteel opgenomen. Hierop is slechts €19.000,- uitgegeven.	
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	AgroFoodCentrum/ Nieuw Prinsen-land	€ 248,000 V	
		Toelichting: In een bestuursovereenkomst met de provincie Noord-Brabant is vastgelegd dat de gemeente Steenbergen een bijdrage ontvangt in de fondsen natuur en bovenwijkse voorzieningen. De beschikbaarstelling van deze bijdragen is gerelateerd aan de werkelijke verkopen in een jaar. In 2017 leiden de verkopen in het AFCNP tot een door de provincie te betalen bijdrage van € 741.000,-. Ruim € 241.000,- meer dan was begroot. Deze bijdrage wordt volledig toegevoegd aan de bestemmingreserve Ruimtelijke ontwikkeling AFCNP.	
Mutaties reserves		€ 400,000 N	
		Toelichting: Betreft enerzijds de hogere toevoeging aan de bestemmings-reserve Ruimtelijke ontwikkeling, ad € 241.000,-, (zie toelichting AFCNP) en anderzijds de onttrekking aan de Algemene reserve voor de aankoop van de loodsen aan de Schansdijk, ad €150.000,-, die niet heeft plaatsgevonden (zie toelichting openluchtrecreatie).	

Investeringsen

Investeringsen > € 50.000,- betreffende dit programma			
Omschrijving	Investeringskrediet	Uitgaven t/m 2017	Restant krediet
Openbare ruimte jachthaven Steenbergen/aanpassingen overdracht exploitatie	1.732.008	1.685.606	46.403
Toelichting:			
Bij raadsbesluit d.d. 27 februari 2014 is een krediet beschikbaar gesteld voor een bedrag van € 1.517.008,- ten behoeve van de herinrichting van de openbare ruimte rondom de jachthaven en voor de benodigde aanpassingen bij overdracht van de exploitatie. Met de perspectiefnota 2017 is nog eens een bedrag van € 215.000,- beschikbaar gesteld, welke volledig gedekt werd uit de daartoe gevormde dekkingsreserve. In 2017 heeft de feestelijke opening van de "nieuwe" haven plaatsgevonden. Het krediet kan per eind 2017 afgesloten worden met een ruim overschot.			
Groot onderhoud havenkanaal D'oord	1.050.000	788.899	261.101
Toelichting:			
Bij raadsbesluit d.d. 24 november 2016 is een investeringskrediet ad € 1.050.000,- beschikbaar gesteld ten behoeve van de werkzaamheden groot onderhoud havenkanaal en havenkom. Naast de baggerwerkzaamheden die in 2017 uit zijn gevoerd, zal het krediet in 2 fasen besteed worden aan de vervanging van de beschoeiing langs de Havenweg.			

Programma Milieu en ruimtelijke ordening

Raadsprogramma

De woningmarkt verloopt stroef. Er zal van minder voor de handliggende oplossingen moeten worden gebruikgemaakt om de woningmarkt te stimuleren. Onderzoek doen naar de mogelijkheden om grond (tijdelijk) in erfpacht te geven. Bekijken of verlagen van de grondprijs een gunstige uitwerking kan hebben op het aantrekken van de woningmarkt. Zeker om duurzaam en energie neutraal bouwen mogelijk te maken. Dit alles tegen de achtergrond van het hebben van een gezond grondbedrijf. Daarnaast wordt opengestaan voor nieuwe exploitatievormen. Hard werken aan nieuwe economische initiatieven en daarmee de behoefte aan woningen in onze gemeente stimuleren.

Aan de aanbodkant kan worden gewerkt met nieuwe exploitatievormen. Maar wij willen ook weten hoe onze toekomstige vraag is. Welke mensen willen hier wonen en welke eisen stellen zij daaraan? Die vraag moet worden beantwoord. Op grond daarvan wordt het beleid aangepast. De gemeente staat positief tegenover nieuwe woonwensen. Bijvoorbeeld het ontwikkelen van zorgwoningen zodat een bijdrage wordt geleverd aan de extramuralisering die al op gang is gekomen. Maar ook meewerken aan het realiseren van kangoeroe woningen zodat generaties op een moderne manier samen kunnen leven. In bestemmingsplannen moet het mogelijk zijn om (tijdelijk) zorgunits te plaatsen bij woningen. Kortom, die maatregelen nemen om nieuwe woonvormen te faciliteren. Op basis van het onderzoek naar de woningbehoefte moet er een actuele woonvisie komen waarin nieuwe en gevraagde initiatieven een plaats krijgen.

De herinrichting van het centrum van Welberg moet opgepakt worden. Het i-DOP moet worden opgepakt en worden aangepast aan de laatste ontwikkelingen. Dit gebeurt goed en in één keer integraal, samen met de gemeenschap. De toekomst van De Vaert en de kerk worden daar bij betrokken.

Leegstaande kerken vragen om nieuwe bestemmingen. Zij zijn historische bakens in het landschap. De kerken dienen behouden te worden voor de generaties na ons. Dat vraagt om nieuwe initiatieven. Er wordt de samenwerking gezocht met de eigenaren van de kerken en samen plannen maken voor toekomstig behoud en beheer.

Voor de kern De Heen moet een concreet plan komen nu de school daar gesloten wordt. In dat plan wordt het idee betrokken om De Heen te bestempelen als recreatieve buitenplaats. De kansen voor nieuwe recreatieve woningbouw benutten. Initiatieven van ondernemers ondersteunen met als gevolg dat het voorzieningenniveau ook voor de inwoners in stand kan blijven.

Door schaalvergroting in de agrarische sector kan in ons buitengebied bebouwing vrij komen die een andere bestemming dient te krijgen. Nieuwe initiatieven op deze plaatsen die passen in het agrarische landschap worden ondersteund. Net als bij bestaande agrarische bedrijven worden kansen voor nieuwe economische dragers ondersteund.

De thema's duurzaamheid en innovatie worden hoger op de agenda gezet. Duurzaamheid en innovatie is niet alleen een opdracht om bewust om te gaan met onze natuurlijke middelen. Het biedt ook kansen. Daarom wordt duurzaamheid vanaf 2015 een apart programma in de programmabegroting. Om dit beleid richting te geven wordt de gemeentelijke duurzaamheidsindex als basis gebruikt. Met deze index wordt gemeten op welke terreinen de gemeente vooruitgang boekt als duurzame gemeente.

Het gebruik van zonne-energie wordt gestimuleerd door voorlichting te geven over de mogelijkheden. Voor Steenbergse zal een zonne-atlas beschikbaar komen. Hiermee kunnen particulieren en bedrijven in één oogopslag zien welk rendement ze kunnen halen uit het gebruik van zonne-energie. Zelf geen goed zonnedak? Dan wordt het collectief gebruik van goede daken gestimuleerd. Daken van (landbouw)bedrijven of eigen gemeentelijke accommodaties. In gesprekken met ondernemers wordt duurzaam ondernemerschap gestimuleerd. Onderzocht moet

worden hoe in Steenbergen de aanschaf van panelen door burgers en bedrijven kan worden gestimuleerd.

De huidige opgave voor windenergie is gericht op de geplande plaatsing van windmolens bij het AFC en de opschaling van bestaande locaties aan de Karolinadijk. Nieuwe plannen voor plaatsing van windmolens worden niet ondersteund. De focus is gericht op zonne-energie, maar de gemeente staat positief tegenover innovatieve oplossingen voor eigen energieopwekking anders dan windenergie.

Voor innovatieve ontwikkelingen is een modern glasvezelnet noodzakelijk. Er zal gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden van het breedbandfonds Brabant om samen met partijen in de markt, onze hele gemeente te voorzien van de meest moderne aansluitingen. Zowel in de kernen als in het buitengebied.

Er zal een natuurbeleidsplan worden gemaakt. De ecologische verbindingzones maken daar onderdeel van uit. Het natuurbeleidsplan is ook van belang voor de kansen voor recreatie in onze gemeente. In het natuurbeleidsplan wordt bepaald wat we als gemeente als natuurwaarde hebben en waar we heen willen. Het uitvoeringsplan geeft dan aan welke stappen moeten worden gezet.

Wat willen we bereiken?

Milieu

- Duurzaamheid wordt in de meest brede zin van het woord nagestreefd
- Stimuleren van duurzaam en energieneutraal bouwen
- Er wordt meer gebruikgemaakt van zonne-energie in de gemeente Steenbergen, ook als nieuw verdienmodel
- Er is een heldere visie op de plaats die natuur inneemt in de gemeente Steenbergen
- Zo veel mogelijk afval verzamelen dat geschikt is voor hergebruik en dus zo min mogelijk restafval, waarbij de kosten van afvalinzameling zo laag mogelijk zijn

Ruimtelijke Ordening

- De woningvoorraad in de gemeente Steenbergen toekomstbestendig maken, zowel in hoeveelheid als wat betreft de soorten woningen
- De woningmarkt in beweging brengen door open te staan voor nieuwe exploitatievormen, nieuwe vormen van gronduitgifte en het jaarlijks actualiseren van de grondprijs
- Streven naar een modern glasvezelnetwerk in de hele gemeente Steenbergen
- Gewenste ruimtelijke ontwikkelingen worden gestimuleerd
- Zorgen voor voldoende en goede huisvesting voor economisch gebonden arbeidsmigranten

Beleidsindicatoren

Naam Indicator	Eenheid	jaar laatste meting	meting begroting 2017	huidige meting	gemeente < 25.000
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2015	201	193,00	168,00
Hernieuwbare elektriciteit	%	2016	5,00	18,20	36,60
Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2014	2,30	3,40	6,80
Demografische druk	%	2017	54,60	68,30	77,70

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2017

Prestatie	Realisatie
Plan van aanpak milieustraat	In 2017 is gestart met het onderzoek naar de beperkingen en de toekomstige ontwikkelingen van de milieustraat. Conform een vastgesteld plan van aanpak wordt door een projectgroep gewerkt aan het onderzoek. Het traject was er in eerste instantie op gericht dat de Provinciale vergunning in 2019 zou vervallen. In verband met een wetswijziging is dit niet het geval. Dit betekent dat er voldoende tijd is voor een uitgebreid onderzoek zonder dat dit consequenties heeft. Met een open mind is/wordt gekeken naar de diverse mogelijkheden. Een vast uitgangspunt blijft een centraal gelegen milieustraat op grondgebied van de gemeente Steenbergen. Wij verwachten in de eerste helft van 2018 met de onderzoeksresultaten te komen.
ICT omgevingswet	Zoals toegelicht bij het programma Ruimtelijke Ordening en Milieu hebben wij in 2017 de benodigde acties en de daarbij behorende budgetten in kaart gebracht. Ook de benodigde investeringen voor ICT zijn daarin meegenomen.
Huisvesting arbeidsmigranten locatie Dinteloord Zuid-Oost	In 2017 is het principebesluit genomen voor de locatie voor de huisvesting van arbeidsmigranten. De planontwikkeling leidt in 2018 tot een ontwerp bestemmingsplan
Onderzoek haalbaarheid glasvezelnetwerk	Nadat de gemeente Steenbergen de voorkeur heeft uitgesproken om op Brabantse Wal niveau met glasvezel aan de slag te gaan, is er in 2017 vooral onderzoek gedaan naar de kostenopbouw voor de aanleg en onderhoud van het netwerk. Om gelijke voorwaarden te creëren voor de aanleg van glasvezel in de verschillende gemeenten is de legesverordening aangepast. Begin 2018 heeft het college besloten het instemmingsbesluit te tekenen.
Buitengebied 1e partiële herziening	In de oordeelsvormende vergadering van 28 juni 2017 heeft de gemeenteraad de onderwerpen voor de eerste herziening van de bestemmingsplannen voor het buitengebied opiniërend besproken, zodat vooraan in het ruimtelijk proces input kon worden gegeven. Bij het opstellen van de eerste herziening wordt de input meegewogen. De eerste herziening van de bestemmingsplannen voor het buitengebied is inmiddels ter vaststelling aangeboden.
Natuurbeleid	Op 20 april 2017 is het Natuurbeleid vastgesteld door de raad. Hiermee is de ruimte gecreeerd om invulling te geven aan de uitvoering, waaronder de aanleg van de Ecologische Verbindingszones. Deze verbindingzones worden met subsidie van de Provincie gerealiseerd.
Omgevingswet	Het jaar 2017 heeft in het teken gestaan van de start en de voorbereiding van de Omgevingswet. Wat is de opgave en wat zijn de benodigde middelen om goed beslagen ten ijs te komen? In de perspectiefnota 2017-2021 is de voorbereiding van de Omgevingswet opgenomen als speerpunt voor de komende jaren. Ook zijn de financiële middelen voor de komende jaren opgenomen in de begroting. Ondanks het uitstel van de invoeringsdatum naar 2021 gaan wij voortvarend door met de voorbereiding.
Milieu	
	Bodem Bodemkwaliteitskaart Er is gewerkt aan de actualisatie van de Bodemkwaliteitskaart, samen met andere regio-gemeenten. Planning: in 2018 stelt het college de Bodemkwaliteitskaart en de bijbehorende bodembeheernota vast. De bodemkwaliteitskaart is een belangrijk instrument voor toepassing/hergebruik van grond en baggerspecie in het gebied waarvoor de bodemkwaliteitskaart wordt vastgesteld. Daarmee wordt grondverzet op een milieuhygiënisch verantwoorde en kostenefficiënte wijze mogelijk gemaakt.

Prestatie	Realisatie
	Bodemsanering Nieuw-Vossemeer Periodiek is gecommuniceerd over de stand van zaken rondom het provinciale proces naar sanering van locatie Kortendijk 2 in Nieuw-Vossemeer, op basis van door de projectleider van de provincie verstrekte informatie. Daarnaast heeft de provincie bewonersavonden gehouden. Het college heeft zienswijzen ingediend tegen de ontwerp-beschikking naar aanleiding van de melding sanering van de provincie op grond van de Wet bodembescherming en de raad hierover geïnformeerd. Het college heeft geen beroep ingesteld tegen de beschikking.
	Lucht Deelname Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit In de EU-regelgeving is vastgelegd dat lidstaten jaarlijks aan de Europese Commissie moeten rapporteren over de luchtkwaliteit. De EU heeft normen vastgesteld voor de luchtkwaliteit. Voor Nederland zijn vooral de normen voor stikstofdioxide (NO₂) en fijnstof (PM₁₀) belangrijk. Met het door het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) laat de Nederlandse overheid zien hoe zij die grenswaarden gaat realiseren. In het NSL werken Rijk, provincies en gemeenten samen om in gebieden waar de normen voor luchtkwaliteit niet worden gehaald (overschrijdingsgebieden) de luchtkwaliteit te verbeteren. Monitoring is nodig om zeker te stellen dat overal tijdig de grenswaarden worden gehaald. Voor gemeenten waar niet wordt voldaan aan de luchtkwaliteitsgrenswaarden, worden maatregelen en/of projecten opgenomen in het NSL. Naast het rijk en de provincies actualiseert iedere gemeente jaarlijks de gegevens van de monitoringstool. Uit de rekenresultaten van de monitoringstool blijken ook voor 2017 geen overschrijdingen van de wettelijke grenswaarden voor de luchtkwaliteit voor Steenbergen. Daarom zijn voor de gemeente Steenbergen ook geen maatregelen en/of projecten in de monitoringstool opgenomen.
Externe veiligheid	De beleidsnota Externe Veiligheid is in concept gereed, maar er moet nog afstemmingsoverleg plaatsvinden met de Brandweer. De vaststelling van de nota is voorzien voor medio 2018.
Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2016-2018	In februari 2016 is het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2016-2018 vastgesteld. In dit Uitvoeringsprogramma is rekening gehouden met de ambities opgenomen in de Duurzaamheidsnota gemeente Steenbergen 2012-2020, de GDI en het regionale Convenant Duurzaam Bouwen. Voor een overzicht van de uitgevoerde acties/projecten op basis van het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid voor 2017 wordt op deze plaats verwezen naar de paragraaf Duurzaamheid.
Onderzoek exploitatiemogelijkheden dorpswindmolen en onderzoek andere energiebronnen	In februari 2016 is de motie 'onderzoek exploitatiemogelijkheden dorpswindmolen + onderzoek naar andere duurzame energiebronnen' aangenomen. In de raadsmededeling van 2 mei 2017, met daarbij een toelichting van de portefeuillehouder tijdens de raadsvergadering van 7 juni 2017 is een overzicht gegeven van wat ter uitvoering van deze motie is en wordt uitgevoerd.
Onderzoek andere duurzame energiebronnen	
Prestatieafspraken	Op een vijftal terreinen lopen afspraken met de woningcorporaties. Beschikbaarheid. In 2017 zijn de gemaakte afspraken inzake de nieuwbouw en verkoop van sociale huurwoningen gerealiseerd. Er zijn nog geen concrete afspraken gemaakt over de benodigde kernvoorraad voor de lange termijn op kernniveau. Dit zal in 2018 plaatsvinden op basis van de door de corporaties op te stellen kernvisies. Betaalbaarheid: Het vaststellen van het (regionale) beleidsplan schuldhelpverlening. Stadlander heeft eenmalige kortingen doorgevoerd op de huur voor de huishoudens met de laagste inkomens. Woonkwartier heeft gematigde

Prestatie	Realisatie
	huurverhogingsbeleid gevoerd en geen gebruik gemaakt van de wettelijke toegestane maximale huurverhoging. Kwaliteit en duurzaamheid: De woningstichtingen hebben de afgesproken renovatie en verbetertrajecten aan de bestaande woningvoorraad conform afspraak uitgevoerd. (waaronder ook begrepen energie besparende maatregelen). Sociaal maatschappelijke opgaven en zorg; De provinciale taakstelling huisvesting Statushouders is uitgevoerd. Leefbaarheid: Op basis van het uitgevoerde Lemononderzoek naar de leefbaarheid zijn actiepunten vastgesteld door ons college. In Steenberg Zuid is de gemeente gestart met het verbeteren met de openbare ruimte evenals in de Zeeheldenbuurt in Dinteloord.
Herinrichting centrum Welberg/besluitvorming dorps huis Welberg	Op basis van een interactief proces met de inwoners zijn er meerdere varianten uitgewerkt en besproken met de gebruikers. Er is een duidelijke voorkeur uitgesproken voor de variant met brug over De Vaert. Doel is om medio 2018 het bestemmingsplan ter besluitvorming voor te leggen. De aanbesteding voor de openbare ruimte is gepland voor 2019.
Ontwikkeling planlocatie Oostgroeneweg Dinteloord	De tweede fase van het bestemmingsplan De Pinas is vastgesteld in september 2017. Hiertegen is een pro forma beroep ingesteld.
Gebiedsontwikkeling Waterpoort	Waterpoort is, naast De Brabantse Wal, één van de integrale gebiedsopgaven van de provincie Noord-Brabant en is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta. Waterpoort is een "grenzeloze samenwerking op de overgang van water en land", brengt verschillende werelden bij elkaar: zee en land, zoet en zout, zand en klei, stad en platteland, hoog en laag. In 2017 zijn verschillende activiteiten gerealiseerd zoals het pontje de Waterpoort, netwerkdag, jaar van de suikerbiet en de bietentocht. De ervaringen met de materclasses zijn goed. Het is een prima manier om partijen (ondernemers en overheid) bij elkaar te brengen om hen te begeleiden bij het realiseren van hun ambities. Daarvoor worden (voorlopig) een tweetal concrete initiatieven uitgewerkt tot business cases. Het gaat dan met name om het realiseren van een waternetwerk (riviercruises) en het maken narratives ter ondersteuning van de stellingen.

Wat heeft het gekost

Financiële verantwoording 2017

	Begroting 2017		Begr. na wijz. 2017		Rekening 2017	
product	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
grondexploitatie niet-bedrijventerreinen	1.634.603	-1.671.303	1.634.603	-1.671.303	1.326.036	-1.351.836
fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.078.800	-1.100.000	1.078.800	-1.100.000	1.049.040	-1.076.540
vennootschapsbelasting (vpb)	57.900	0	57.900	0	63.985	0
ruimtelijke ordening	560.393	-115.681	752.493	-209.781	1.119.570	-659.959
wonen en bouwen p6	119.636	-31.230	119.636	-31.230	107.868	-20.606

	Begroting 2017		Begr. na wijz. 2017		Rekening 2017	
product	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
milieubeheer p6	155.954	0	170.954	0	146.055	-336
afval	2.545.568	-3.246.837	2.472.968	-3.246.837	2.394.927	-3.270.816
mut.res.progr.milieu en ruimt.ord.	0	0	107.200	-166.400	56.783	-60.433
Totaal	6.152.854	-6.165.051	6.394.554	-6.425.551	6.264.263	-6.440.526
Nadelig saldo	-12.197		-30.997		-176.263	

Het programma Milieu en ruimtelijke ordening sluit ten opzichte van de begroting na wijziging € 145.266,- voordeliger. De voornaamste afwijkingen (V=voordelig / N=nadelig) tussen raming en werkelijkheid betreffen:

Taakveld	Product	Bedrag V(oordelig)/ N(adelig)	I(ncidenteel/ S(tructureel)
Bouwgrondexploitatie	Reinierpolder/ Bp Buiten de Veste	€ 53,000 V	
	Toelichting:		
	In het kader van een aanpassing van de regelgeving dient bij bouwgrondexploitaties waarvan wordt verwacht dat ze met een positief saldo worden afgesloten tussentijds winst worden genomen. Dit gebeurt in verhouding tot de stand van realisatie van de exploitatie. In 2017 is tussentijds winst genomen voor Bp Reinierpolder, ad € 27.500,-, en Bp Buiten de Veste, ad € 25.800,-.		I
Ruimtelijke ordening	Ruimtelijke ordening	€ 91,000 V	
	Toelichting:		
	Dit betreft o.a. lagere kosten voor adviezen inz structuur en bestemming-plannen van € 46.000,-. In de perspectiefnota 2017-2021 zijn extra middelen, ad € 30.000,-, beschikbaar gesteld voor de herinrichting centrum Welberg, ad € 15.000,-, en onderzoek glasvezelnetwerk, € 15.000,-. Hiervan is in 2017 niets op uitgegeven. Deze kosten worden gedekt middels een onttrekking aan een reserve en hebben geen invloed op het resultaat.		I

Investeringsen

Investeringsen > € 50.000,- betreffende dit programma			
Omschrijving	Investeringskrediet	Uitgaven t/m 2017	Restant krediet
Afvalstoffenbeleid	50.000	-	50.000
Toelichting:			
In 2016 was een bedrag van € 50.000,- opgenomen voor onderzoek samenwerkingsverbanden (€ 20.000,-) en voor onderzoek milieustraat (€ 30.000,-). Het onderzoek naar samenwerkingsverbanden blijft actueel binnen de regio West-Brabant. Voor sommige afval c.q. grondstromen is het raadzaam om dit gezamenlijk op te pakken. Denk bijvoorbeeld aan de reeds lopende samenwerking met betrekking tot de verwerking van het GFT, het restafval en de overslag en sortering van het plastic verpakkingsafval en drankenkartons. In 2018 zal dit verder een vervolg krijgen.			
Omgekeerd inzamelen (5 jaar)	370.288	160.514	209.774

Investerings > € 50.000,- betreffende dit programma			
Omschrijving	Investeringskrediet	Uitgaven t/m 2017	Restant krediet
Toelichting:			
In april 2016 heeft de gemeenteraad het beleidsplan "Van afval naar grondstof 2016-2020 vastgesteld. In dit beleidsplan zijn een aantal ambities/keuzes vastgelegd. Er is gekozen voor het scenario Omgekeerd inzamelen zonder tarief op restafval met een evaluatie na één jaar. Doordat er vertraging is opgelopen door de verschillende aanbestedingsprocedures zullen de kredieten verder benut gaan worden in 2018.			
Omgekeerd inzamelen (10 jaar)	1.097.172	561.476	535.696
Toelichting:			
Zie de toelichting bij investeringskrediet Omgekeerd inzamelen (5 jaar)			
Milieuparkjes bovengronds -> ondergronds	290.000	-	290.000
Toelichting:			
Met de perspectiefnota 2017 is er budget ad € 290.000,- beschikbaar gesteld. Om te kunnen profiteren van efficiencyvoordelen worden in het project omgekeerd inzamelen ook meteen de bovengrondse milieuparkjes vervangen door ondergrondse. Zoals al vermeld bij de investeringskredieten "omgekeerd inzamelen" zullen ook deze werkzaamheden in 2018 uitgevoerd gaan worden. De lasten worden volledig gedekt uit de opbrengst afvalstoffenheffing.			
Opschaling bestaande windturbines	53.500	3.613	49.887
Toelichting:			
Met de perspectiefnota 2017 is er budget ad € 53.500,- beschikbaar gesteld voor de opschaling van de bestaande windturbines Karolinadijk in Dinteloord. Het betreft hier het eerste project dat om invulling vroeg vanuit de sociale randvoorwaarden voor duurzame energieprojecten welke door de raad in september 2016 vast is gesteld.			

Programma Beheer openbare ruimte

Raadsprogramma

Een goed ingerichte en onderhouden openbare ruimte draagt bij aan gevoel van veiligheid en welbevinden van de inwoners en bezoekers. De kwaliteit van de openbare ruimte moet op sommige plaatsen ook een duidelijke plus laten zien. Daar waar mogelijk kan een win/win situatie ontstaan door de kwaliteit van de openbare ruimte te koppelen aan de recreatieve mogelijkheden.

De openbare ruimte is een ontmoetingsplaats. Het stadspark van Steenberghe kan deze functie ook weer en meer krijgen. Dan is er wel een kwaliteitsimpuls nodig. Er wordt eenmalig geld vrijgemaakt om in samenwerking met de gemeenschap van Steenberghe een nieuwe impuls te geven aan het stadspark. Het streven is dat het beheer en onderhoud daarna in belangrijke mate door de gemeenschap wordt gedragen.

Dat geldt ook voor de uitvoering van het gemeentelijk groenplan. Daar moet structureel geld voor in de begroting worden opgenomen. Overdragen van groen in beheer van een wijk of buurt wordt gestimuleerd.

Het wegenbeheer moet sober en doelmatig plaatsvinden zonder dat onze verantwoordelijkheid voor een passend wegenbeheer uit het oog wordt verloren. Het ingezette onderhoudsniveau voor de kwaliteit van wegen, verlichting en riolering wordt doorgezet. Onveilige en grote overlast vanwege intensief (vracht)verkeer moet, wanneer nut en noodzaak daarvan zijn aangetoond, worden aangepakt. De overname van de N259 van Rijkswaterstaat biedt de kans om samen met de omwonenden een veilige oplossing te vinden.

De gevolgen van het in gebruik nemen van de A4 moeten in beeld worden gebracht. Er dient zicht te komen op de effecten van de gewijzigde verkeersstromen in, door en rondom onze gemeente. Dit onderzoek wordt in eigen beheer uitgevoerd. Als de effecten in beeld zijn kunnen passende maatregelen worden genomen.

Wat willen we bereiken?

Openbare ruimte

- De openbare ruimte is, binnen de beschikbare middelen, optimaal ingericht en onderhouden, met oog voor het ontwikkelen van recreatieve mogelijkheden
- Het wegennet in Steenberghe wordt sober maar doelmatig beheerd, waarbij verkeersonveilige situaties voorkomen worden
- Meer bewoners nemen actief deel aan het beheer van de openbare ruimte
- Het veiliger maken van schoolroutes wordt continu nagestreefd

Beleidsindicatoren

Naam Indicator	Eenheid	laatste jaar meting	meting begroting 2017	huidige meting	gemeente < 25.000
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	2015	7,00	12,00	7,00

Naam Indicator	Eenheid	laatste jaar meting	meting begroting 2017	huidige meting	gemeente < 25.000
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	2014	8,00	6,00	9,00

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2017

Prestatie	Realisatie
Onderzoek rondweg Steenberg (motie B2017/7)	Naar aanleiding van een raadsmotie is uitgebreid onderzoek gedaan naar de samenstelling en intensiteit van de verkeersstromen. De resultaten van het onderzoek zijn gebruikt als input voor actualisatie van het verkeersmodel. Uit het geactualiseerde verkeersmodel is af te leiden dat er tussen 2017 en 2030 een lichte stijging van verkeersintensiteiten te verwachten is. Ook dan is een dergelijke verkeersintensiteit op deze weg nog acceptabel. Nut en noodzaak voor een nieuwe rondweg is dan ook vooralsnog niet aanwezig. Wij hebben de raad in november 2017 uitgebreid geïnformeerd over de resultaten van het onderzoek.
Inrichten parkeerterrein Visserstraat Steenberg	De herontwikkeling van de vrijgekomen gronden van het voormalige stadskantoor is inmiddels afgerond. Naar aanleiding van de breed gedragen vraag naar meer parkeervoorzieningen in de nabijheid van het centrum van Steenberg zijn inmiddels ook extra parkeerplaatsen aangelegd.
Revitalisering Stadspark Steenberg	In 2017 is een studie gedaan naar de ontwikkeling van deze belangrijke locatie in het hart van de kern Steenberg. Op de locatie komt een drietal opgaven samen, te weten het herstel van de Vesting, woningbouw en het stadspark. De studie is gedaan op basis van historie, omgevingsfactoren zoals bestaande bebouwing en functies, belangrijke waterstructuren en gewenste functies en betekenis. De studie geeft antwoord op de vraag op welke wijze de drie opgaven elkaar versterken. De studie is inmiddels afgerond. In de eerste helft van 2018 is de besluitvorming gepland.
Cruislandse krekken fase 2	In april 2016 is een samenwerkingsovereenkomst ondertekend waarin de intentie is uitgesproken om deelprojecten te ontwikkelen en daarbij de haalbaarheid in kaart te brengen. In 2016 en 2017 is gewerkt aan het inventariseren en analyseren van het gebied van de Cruislandse krekken en zijn diverse gesprekken gevoerd met grondeigenaren. De resultaten die behaald zijn, zijn verwoord in een uitvoeringsprogramma. De maatregelen die zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma bestaan o.a. uit de aanleg van EVZ door grondeigenaren, realisatie van waterberging en het verbeteren van de regulatie van gemaal Brooijmans.
Burgerparticipatie	In 2017 zijn op basis van initiatieven vanuit bewoners enkele actie ondernomen in de openbare ruimte. De participatie heeft hoofdzakelijk plaatsgevonden in de vorm van inbreng in planvorming. Daarnaast zijn enkele kleine plantsoenen ondergebracht in beheerovereenkomsten waarbij de gemeente het vak eenmalig opknappt in overleg met de bewoners en de bewoners daarna het beheer overnemen. De evaluatie van burgerparticipatie gaat plaatsvinden in het eerste kwartaal van 2018.
Bomenbeleid	De ontwikkeling van het bomenbeleid heeft door gebrek aan capaciteit en prioriteitstelling voor andere projecten vertraging opgelopen. Nieuw streven is het derde kwartaal 2018.

Prestatie	Realisatie
Evaluatie groenbeheerplan	Met de vaststelling van het groenbeheerplan zijn budgetten beschikbaar gesteld voor het aanpakken van het openbaar groen om daarmee de kwaliteit te verbeteren en het groen duurzaam te behouden. In 2017 is voorrang gegeven aan de uitvoering van het plan. De evaluatie zal in 2018 volgen na het eerste plantseizoen en een eerste groeiseizoen, wanneer de effecten van de werkwijze en maatregelen zichtbaar worden.
Kapvergunning platanen Kruispoort en herplant nieuwe bomen (motie juni 2017)	In 2017 is een motie ingediend om de 9 bomen aan de Kruispoort te kappen en te vervangen. Het college heeft hier een besluit in genomen en hieraan is uitvoering gegeven. De omgevingsvergunning kap en de omgevingsvergunning kap (kandelaberen) zijn aangevraagd en in procedure. De benodigde onderzoeken in het kader van de natuurwetgeving zijn nu in uitvoering en de uitkomst hiervan wordt verwacht in augustus 2018. Dit nader onderzoek is noodzakelijk voor het wel of niet afgeven van de omgevingsvergunningen.
Verfraaien entrees en rotondes kernen gemeente Steenbergen (motie P2017/2)	De middencirkels van de rotondes in Steenbergen zijn eind 2016 overgedragen in beheer en onderhoud aan de Rotondespecialist. In 2017 zijn alle drie de rotondes opnieuw ingericht en voorzien van sierverlichting. Voor de entrees is gestart met het opstellen van een visie welke naar verwachting in het eerste kwartaal van 2018 gereed zal zijn. Daarnaast wordt op basis van deze visie een uitwerking gegeven aan het verfraaien van 2 entrees. De uitvoering vindt naar verwachting aan het eind van het eerste kwartaal van 2018 plaats.
Invoering wijkteams openbare ruimte	Sinds eind 2016 zijn er in elke wijk en kern wijkteams actief. De wijkteams bestaan uit medewerkers van de gemeente, medewerkers van de WVS en klanten van de Intergemeentelijke sociale dienst (ISD). De medewerkers van gemeente en WVS vormen de kern van deze wijkteams. Na meer dan een jaar ervaring kan gesteld worden dat de werkwijze met de wijkteams tot een beter beheer van de openbare ruimte heeft geleid. Mede hierdoor is de waardering voor het woon- en leefklimaat gestegen van een 7,0 naar een 7,3.
Niet chemisch onkruidbestrijding op verharding	In 2016 zijn we gestart met een andere manier van onkruidbestrijding. We zijn gestart met twee pilots. Vanuit de praktijk is ervaren dat de werkwijze met warmwater over het algemeen tot goede resultaten leidt, maar dat het bij ongunstige weersomstandigheden soms lastig is het beoogde kwaliteitsniveau te behouden. De markt met betrekking tot chemievrije onkruidbestrijding is nog steeds in ontwikkeling. In 2018 wordt de onkruidbestrijding aanbesteed waarbij de beeldkwaliteit maatgevend zal zijn. De voorbereidingen m.b.t. het aanbestedingsproces zijn inmiddels opgestart.

Wat heeft het gekost

Financiële verantwoording 2017

	Begroting 2017		Begr. na wijz. 2017		Rekening 2017	
product	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
verkeer en vervoer	4.210.373	-404.460	4.497.449	-1.489.460	3.154.508	-409.662
riolering	1.242.412	-1.552.392	1.384.612	-1.552.392	1.256.776	-1.567.526

	Begroting 2017		Begr. na wijz. 2017		Rekening 2017	
product	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
openb groen en (openlucht) recreatie p7	1.715.663	-6.795	1.982.862	-6.795	1.683.296	-80.518
milieubeheer p7	7.765	0	7.765	0	7.030	0
wonen en bouwen p7	68.004	-54.741	184.344	-194.741	195.348	-395.214
begraafplaatsen en crematoria	107.010	-62.568	110.510	-62.568	107.372	-52.668
mut.res.progr.beheer openbare ruimte	249.998	-274.474	1.634.958	-1.011.094	3.684.958	-2.520.950
Totaal	7.601.225	-2.355.430	9.802.500	-4.317.050	10.089.288	-5.026.537
Nadelig saldo	5.245.795		5.485.450		5.062.750	

Het programma Beheer openbare ruimte sluit ten opzichte van de begroting na wijziging € 422.700,- voordeliger. De voornaamste afwijkingen (V=voordelig / N=nadelig) tussen raming en werkelijkheid betreffen:

Taakveld	Product	Bedrag V(voordelig)/ N(nadelig)	I(ncidenteel/ S(tructureel)
Verkeer en vervoer	Wegen binnen en buiten de kom	€ 213,000 V	
		Toelichting:	
		In de perspectiefnota 2017-2021 zijn extra middelen, ad € 45.000,-, beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van fase 1 en fase 2 van het onderzoek verkeersbeïnvloeding in de kern Steenberg. Deze kosten zijn echter rechtstreeks afgeboekt van het restantkrediet reconstructie N257.	I
		In 2017 is de herinrichting en groot onderhoud van de N259 nog niet gestart. Hierdoor zijn er ook geen afschrijvingslasten geweest. Deze zijn voor 2017 geraamd op € 93.000,-, waarvan een deel, € 63.000,-, wordt onttrokken aan een daarvoor gevormde reserve.	S
		Een hogere ontvangen bijdrage van nutsbedrijven van € 75.000,-. Elk jaar wordt een aanname gedaan wat de beheer en degeneratie inkomsten zullen zijn.	I
		Structureel. Echter door saneringswerkzaamheden in Stb Zuid Fase 1 bedraagt de bijdrage voor Brabant Water op dit project alleen al € 40.000 en voor Enexis € 35.000,-.	
Riolering	Water	€ 125,000 V	
		Toelichting:	
		De kosten voor de baggerwerkzaamheden van de Boomvaart, ad € 125.000,-, zijn niet gemaakt. Deze werkzaamheden worden in 2018 uitgevoerd. De dekking is geregeld via het baggerfonds. Budgettair had dit geen invloed.	I
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Natuur-bescherming	€ 20,000 V	
		Toelichting:	
		Aan de provincie Noord Brabant: is onze bijdrage in de uitvoeringskosten contr.Brabantse Delta 3, € 50.000,-, betaald. Daartegenover is een afrekening ontvangen voor de gebiedscontr.Brab.Delta II. Deze resulteerde in een terugbetaling door de provincie van ad € 70.000,-.	I
	Openbaar groen	€ 109,000 V	
		Toelichting:	

Taakveld	Product	Bedrag V(oordelig)/ N(adelig)	I(ncidenteel/ S(tructureel)
	Verbetering openbaar groen	Minder doorbelaste kosten (personeel) vanuit de kostenplaats Beheer en operationeel beheer. € 232,000 V	I
		Toelichting: In de voorgaande jaren zijn er voor diverse zaken openbaar groen middelen beschikbaar gesteld. Deze zijn in 2017 nog niet of nog niet geheel uitgevoerd. Voor de dekking van de kosten is een reserve gevormd. Budgettair zou dit geen invloed hebben.	
Wonen en Bouwen		€ 200,000 V	
		Toelichting: Het betreft de opbrengst van de verkoop Langeweg 4K te kruisland. Deze was niet begroot.	I
Mutaties reserves	Mutaties reserves	€ 540,000 N	
		Toelichting: Bij de begroting zijn onttrekkingen aan bestemmingsreserves geraamd die niet hebben plaatsgevonden, omdat ook de bestedingen niet hebben plaatsgevonden. Dit betreft o.a.; pva/schetstontwerp stadspark St'b € 40.000,-, burgerparticipatie € 50.000,-, baggeren Boomvaart op de Welberg € 125.000,-, herinrichting/groot onderhoud N259 € 59.500,-, pva verkeersbeïnvloeding Steenberg € 45.000,-, vervanging openbaar groen € 175.000,-.	I

Investeringsen

Investeringsen > € 50.000,- betreffende dit programma			
Omschrijving	Investeringskrediet	Uitgaven t/m 2017	Restant krediet
Herinrichting en groot onderhoud N257	2.000.000	1.914.803	85.197
Toelichting:			
Met de begroting 2015 is ten behoeve van de herinrichting en groot onderhoud van de N257 een bedrag van € 2.000.000,- beschikbaar gesteld. De evaluatie met de bewoners heeft in 2017 plaatsgevonden. Dit krediet dient nog behouden te blijven voor 2018 vanwege onderzoeken in het kader van verkeersveiligheid die nog uitgevoerd dienen te worden.			
Herinrichting N259	3.678.421	214.002	3.464.419
Toelichting:			
Met de begroting en de najaarsnota is een krediet beschikbaar gesteld ten behoeve van de herinrichting van de N259. In zijn totaliteit gaat het om een bedrag van € 4.067.507,-, waarvan een bedrag van € 389.086,- gefinancierd zal worden door de Provincie voor de aanleg van een fietspad. Aanleiding voor deze investering zijn de gewijzigde verkeersstromen in Steenberg en de aanzienlijke afname van verkeersintensiteiten op de N259 als gevolg van de openstelling van de A4. In de periode van juni t/m december 2017 zal de uitvoering van de herinrichting en groot onderhoud plaatsvinden.			
Maatregelen instellen 60 km.zone erftoegangswegen	58.000	2.984	55.016
Toelichting:			
Met de najaarsnota 2016 is er € 58.000,- beschikbaar gesteld ten behoeve van het instellen 60 km.zone voor de erftoegangswegen. In het kader van de discussie omtrent de verkeersveiligheid in het buitengebied hebben in 2017 een aantal			

Investerings > € 50.000,- betreffende dit programma			
Omschrijving	Investeringskrediet	Uitgaven t/m 2017	Restant krediet
acties/onderzoeken plaatsgevonden. Mede rekening houdend met de aanvullende maatregelen vanuit deze onderzoeken zal het investeringskrediet in 2018 afgerond worden.			
Gebiedsgerichte aanpak Steenberg Zuid	275.000	143.950	131.050
Toelichting:			
Met de begroting 2017 is er een investeringskrediet beschikbaar gesteld ten behoeve van de gebiedsgerichte aanpak Steenberg Zuid. De werkzaamheden voor extra voorzieningen in de wijk zijn verdeeld over de jaren 2017 t/m 2019.			
Vervanging kunstwerken	71.900	-	71.900
Toelichting:			
Met de begroting 2017 is er investeringskrediet opgevoerd voor de vervanging van kunstwerken. Doordat andere werkzaamheden een hogere prioriteit hadden in 2017 is dit project nog niet opgepakt. In de tweede helft van 2018 zal dit verder opgepakt worden.			
Groot onderhoud N259	550.000	6.561	543.439
Toelichting:			
Middels een raadsbesluit d.d. 24 november 2016 is er een krediet beschikbaar gesteld ten behoeve van de herinrichting en groot onderhoud van de N259. De basis voor de herinrichting van de N259 is vastgelegd in het uitvoeringsprogramma verkeer en vervoer. Op de totale investering van € 1.650.000,- heeft de gemeente een bedrag van € 1.100.000,- ontvangen van Rijkswaterstaat, waardoor de netto investering € 550.000,- bedraagt. Gezien extra grondonderzoeken die plaats moesten vinden, is de aanbesteding pas in november 2017 opgestart waarna de werkzaamheden opgeleverd moeten worden in de tweede helft van 2018.			
Dorpsplein Nieuw-Vossemeer	109.500	77.568	31.932
Toelichting:			
Middels een raadsbesluit d.d. 30 maart 2017 is er een krediet beschikbaar gesteld ten behoeve van de realisatie van een groen dorpsplein in Nieuw-Vossemeer. De totale kosten bedragen € 173.000,- waarvan voor een bedrag van € 63.500,- gedekt wordt vanuit de voorziening wegen en openbare verlichting. Voor het restant ad € 109.500,- is een dekkingsreserve "Dorpsplein Nieuw-Vossemeer" gevormd. Fase 1 van het project is reeds afgerond en de aanvang van fase 2 was in november 2017.			
Vervanging masten en armaturen openbare verlichting	368.067	45.928	322.139
Toelichting:			
Met de begroting 2017 is er krediet opgevoerd ten behoeve van de vervanging van de masten en armaturen voor de openbare verlichting. De opdracht hiervoor is verstrekt in september 2017, waarna de werkzaamheden eind van het jaar zijn opgestart. De verwachting is dat de werkzaamheden in het 1e kwartaal van 2018 afgerond worden.			
Realisatie ecologische verbindingzones	600.000	-	600.000
Toelichting:			
Met de perspectiefnota 2017 is er een investeringskrediet beschikbaar gesteld ten behoeve van de realisatie ecologische verbindingzones. Vanuit het natuurbeleidsplan is naar voren gekomen dat deze een zeer belangrijk onderdeel uitmaken van de natuur in de gemeente. Onderwerpen die meegenomen worden bij de ontwikkeling zijn klimaatadaptie en waterbergingsvraagstukken. Het uitvoeringsprogramma is later vastgesteld dan verwacht, waardoor de uitvoering pas in 2018 plaatsvindt.			
Verbeteringsmaatreg. riolering 2014 t/m 2016	363.273	149.098	214.175
Toelichting:			

Investeringsen > € 50.000,-- betreffende dit programma			
Omschrijving	Investeringskrediet	Uitgaven t/m 2017	Restant krediet
Dit investeringskrediet is onderdeel van het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) 2014-2019. Het resterende bedrag zal in zijn geheel benut worden in de looptijd van het VGRP.			
Vervanging riolering 2014 t/m 2017	1.956.020	806.904	1.149.116
Toelichting:			
Dit investeringskrediet is onderdeel van het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) 2014-2019. Het resterende bedrag zal in zijn geheel benut worden in de looptijd van het VGRP.			
Vervanging gemalen riolering 2015 t/m 2017	536.112	301.767	234.345
Toelichting:			
Dit investeringskrediet is onderdeel van het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) 2014-2019. Het resterende bedrag zal in zijn geheel benut worden in de looptijd van het VGRP.			
Centrum Haven Dinteloord	800.000	-	800.000
Toelichting:			
Middels raadsbesluit d.d. 21 december 2017 is er voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld voor het plan Centrumhaven Dinteloord. Het gaat hier om de voorbereiding van de herinrichting van de haven en de overige uitvoeringsonderdelen. Bij het opstellen van de perspectiefnota 2018 wordt het uitvoeringsprogramma financieel vertaald.			

Programma Financiering

Raadsprogramma

De gemeente Steenbergen heeft beperkte middelen om nieuw beleid helemaal zelfstandig te realiseren. Het streven is om nieuwe ontwikkelingen bij voorkeur in samenwerking met anderen tot stand te laten komen. Op die manier worden de lasten zowel qua inspanning als qua geld samen gedeeld.

De gemiddelde lastendruk per huishouden zal de komende periode niet meer dan trendmatig worden verhoogd met de correctie vanwege inflatie. Voor onze eigen uitgaven geldt niet automatisch trendmatig verhogen tenzij verplicht. Er vindt een bewuste afweging van de noodzaak tot verhoging van de gemeentelijke uitgaven plaats. Het uitgangspunt is "nee, tenzij".

Kostendekkendheid is het uitgangspunt. Binnen de gemiddelde lastendruk per huishouden kan een verschuiving plaatsvinden. Dat betekent ook dat geen extra uitgaven worden gedaan dan nadat de middelen daarvoor gerealiseerd zijn binnen de kaders van de gemiddelde lastendruk per huishouden.

Voor de afvalstoffenheffing hanteert onze gemeente een vorm van gedifferentieerd tarief. Duurzaamheid is het vertrekpunt. Het doel is zo veel mogelijk afval verzamelen dat geschikt is voor hergebruik en dus zo min mogelijk restafval. De kosten van afvalinzameling worden zo laag mogelijk gehouden. Het streven is het bewustzijn in de gemeente Steenbergen zo groot mogelijk te laten zijn en dat een schoon en leefbaar milieu belangrijk is. Indachtig het standpunt "Van gemeente naar gemeenschap" wordt ingezet op meer voorlichting om het inzicht en de manieren waarop afval kan worden gescheiden en ingezameld te vergroten. Dat wordt gedaan door publiekscampagnes en door de inwoners van onze gemeente actief uit te nodigen ideeën daarvoor aan te dragen. De voorstellen van onze eigen inwoners worden als dat maar enigszins mogelijk is uitgevoerd en/of gefaciliteerd binnen de kaders van onze begroting.

Bij de eerstvolgende vaststelling van de rioolbelasting zal een onderzoek worden gedaan naar de mogelijkheden en effecten om het gemeten waterverbruik van het aansluitpunt te hanteren als verdeelsleutel voor een eerlijker verdeling van de rioolbelasting en deze maatstaf zo mogelijk te verwerken in de verordening Rioolbelasting 2015.

Wat willen we bereiken?

Financiering

- De gemiddelde lastendruk per huishouden stijgt met niet meer dan het inflatiepercentage
- De heffingen en leges zijn 100% kostendekkend
- Een structureel sluitende (meerjaren)begroting
- Maximaliseren externe geldstromen

Beleidsindicatoren

Naam Indicator	Eenheid	laatste jaar meting	meting begroting 2017	huidige meting	gemeente < 25.000
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2017	200	202	236

Naam Indicator	Eenheid	laatste jaar meting	meting begroting 2017	huidige meting	gemeente < 25.000
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	euro	2017	646	663	683
Gemeentelijke woonlasten meerspersoonshuishouden	euro	2017	727	745	773

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2017

Prestatie	Realisatie
Bij perspectiefnota wordt sluitende begroting aangeboden	Bij het opstellen van de perspectiefnota 2017-2021 en de programmabegroting 2018-2021 is een sluitend meerjarenperspectief aangeboden.
Nota reserves en voorzieningen	Zowel de nota reserves en voorzieningen als de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing is op 9 november 2017 vastgesteld door de raad. De nota's leggen een belangrijk fundament voor een financieel toekomstbestendig Steenberg. Mede door de vrijval van de algemene dekkingsreserve (besluitvorming perspectiefnota 2017-2021) komt de weerstandsratio uit op de waardering "uitstekend".
Nota risicomanagement en weerstandsvermogen	Zowel de nota reserves en voorzieningen als de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing is op 9 november 2017 vastgesteld door de raad. De nota's leggen een belangrijk fundament voor een financieel toekomstbestendig Steenberg. Mede door de vrijval van de algemene dekkingsreserve (besluitvorming perspectiefnota 2017-2021) komt de weerstandsratio uit op de waardering "uitstekend".
Tarieven hondenbelasting aanpassen tot het niveau van de kosten voor het hondenbeleid (motie B2017/2)	De motie is in de begroting 2018 verwerkt. De tarieven zijn verlaagd naar het niveau van de werkelijke kosten. Hierbij is rekening gehouden met extra voorzieningen voor een bedrag van € 18.000.
Actualisatie financiële verordening ex art. 212 gemeentewet en daarmee samenhangende beleidsnotities	Op 23 februari 2017 heeft de raad de Verordening op de uitgangspunten voor het financieel beleid, alsmede de regels voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Steenberg vastgesteld. Inmiddels zijn ook de beleidsnota's reserves en voorzieningen en risicomaangement vastgesteld.

Wat heeft het gekost

Financiële verantwoording 2017

	Begroting 2017		Begr. na wijz. 2017		Rekening 2017	
product	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
saldo kostenplaatsen	0	0	-128.067	0	0	0

	Begroting 2017		Begr. na wijz. 2017		Rekening 2017	
product	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
treasury	18.250	-22.803	18.250	-30.003	15.529	-18.996
alg uitk. en ov uitk.gemeentefonds p8	4.445	-20.121.270	4.445	-20.763.796	4.532	-20.853.135
ozb woningen	317.221	-3.626.730	333.471	-2.668.752	359.077	-2.667.695
ozb niet-woningen	0	-605.097	0	-1.607.789	0	-1.610.611
belastingen overige	0	-255.697	0	-255.697	0	-259.923
overige baten en lasten	262.387	0	31.390	0	0	0
economische promotie p8	0	-104.894	0	-89.894	0	-118.110
mutaties reserves	0	-39.638	14.045.347	-14.519.285	14.297.262	-14.550.975
Totaal	602.303	-24.776.129	14.304.836	-39.935.216	14.676.400	-40.079.445
Nadelig saldo	-24.173.826		-25.630.380		-25.403.045	

Het programma Financiering sluit ten opzichte van de begroting na wijziging € 227.335,- nadeliger. De voornaamste afwijkingen (V=voordelig / N=nadelig) tussen raming en werkelijkheid betreffen:

Taakveld	Product	Bedrag V(voordelig)/ N(nadelig)	I(incidenteel/ S(structureel)
Saldo kostenplaatsen		€ 128,000 N	I
		Toelichting: Door wijziging van de regelgeving mag een saldo op de kostenplaatsen niet meer verantwoord worden op deze verzamelpost, maar worden deze volledig doorbelast aan de producten op de diverse programma's. Bij de ramingen is dit nog niet helemaal goed gegaan en zorgt voor een administratieve afwijking.	
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	algemene uitkering	€ 89,000 V	I
		Toelichting: Betreft voornamelijk de administratieve verwerking van de door het VNG uitgevoerde activiteiten die uit het gemeentefonds worden bekostigd. Voor een juiste verantwoording worden de kosten van deze activiteiten in de administratie opgenomen. Tegenover de boeking van de kosten staat een verhoging van de algemene uitkering. Over 2017 bedroeg dit een bedrag van ruim € 59.000,-. In de ramingen was hiermee geen rekening gehouden.	
Mutaties reserves		€ 220,000 N	I
		Toelichting: Bij de perspectiefnota zijn verspreid over de overige programma's diverse eenmalige budgetten beschikbaar gesteld. Deze uitgaven worden gedekt door de algemene reserve. De onttrekking hieraan is volledig geraamd op het programma Financiering. Voor een aantal van de beschikbaar gestelde budgetten zijn geen uitgaven geweest, waardoor ook de onttrekking niet hoeft te gebeuren (geen "inkomst", dus nadeel voor programma Financiering). Daartegenover leidt dit tot een voordeel op de programma's waar de uitgaven is geraamd (geen uitgaven). Wel geraamd, maar niet onttrokken zijn o.a.: Promotie verkiezingen € 25.000,-, Canon van Steenberghe € 30.000,-, Coördinatie/transformatie jeugdzorg lokaal € 40.000,- en Doorontwikkeling organisatie € 120.000,-.	

Investeringsen

Investeringsen > € 50.000,-- betreffende dit programma			
Omschrijving	Investeringskrediet	Uitgaven t/m 2017	Restant krediet
Basisregistratie personen	50.000	46.860	3.140
Toelichting:			
Het investeringskrediet "basisregistratie personen" is reeds in 2014 beschikbaar gesteld. Het betreft hier een project waarvoor de opdracht al is verstrekt en waarvan de implementatie reeds deels is uitgevoerd. Het restantkrediet dient nog behouden te blijven voor fase 2 waarbij de koppeling BAG-GBA gerealiseerd dient te worden.			
Midoffice / Zaakgericht werken	160.000	159.461	539
Toelichting:			
Het investeringskrediet "MidOffice/Zakgericht Werken" is reeds in 2012 beschikbaar gesteld. Door onderzoek samenwerking bedrijfsvoering, wat met name in 2016 plaats heeft gevonden, is deze investering on-hold gezet. In 2017 is dit investeringskrediet met een gering overschot afgerond.			
Implementatie BGT	270.000	247.286	22.714
Toelichting:			
Begin 2018 gaat er een koppeling gelegd worden tussen de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) applicatie en de Beheer Openbare Ruimte (BOR) applicatie, omdat in de BGT de geometrieën worden ingetekend die door BOR gebruikt worden. Daarnaast moet er nog een koppeling komen met de Landelijke Voorziening van de BGT. De opdrachten hiervoor zijn reeds verstrekt. Ook de komst van de BAG 2.0 veroorzaakt mogelijk wijzigingen in de BGT, die aangepast moeten worden.			
G-Rooster	51.130	6.765	44.365
Toelichting:			
Dit investeringskrediet is met de begroting 2014 beschikbaar gesteld, waarna deze met de perspectiefnota 2016 nog verhoogd is. Met ingang van november 2017 is er (tijdelijk) een nieuw afdelingshoofd aangesteld op afdeling publiekszaken. Daarmee is eveneens het budgethouderschap van dit krediet overgegaan naar het nieuw afdelingshoofd. Op dit moment heeft deze nog geen zicht op de exacte status van deze investering, dus voorlopig dient dit krediet beschikbaar te blijven voor 2018.			
Vervanging telefooncentrale	75.000	57.498	17.502
Toelichting:			
Met de begroting 2016 is het investeringskrediet ten behoeve van de vervanging van de telefooncentrale beschikbaar gesteld. Als gevolg van de uitbreiding van de centrale met de Fabrieksdijk zullen er in 2018 op dit krediet de nodige uitgaven verwacht worden.			
Vervanging discussieposten en randapparatuur	161.000	118.445	42.555
Toelichting:			
Met de begroting 2016 is het investeringskrediet ten behoeve van de vervanging van de discussieposten en randapparatuur beschikbaar gesteld.			
Ombouw Windows 2012 incl.cal-licenties	50.000	38.701	11.299
Toelichting:			
Met de begroting 2016 is het investeringskrediet ten behoeve van de vervanging van de ombouw Windows 2012 incl.cal-licenties beschikbaar gesteld. De keuze hoe verder om te gaan met dit krediet wordt eind maart/begin april van dit jaar vanuit het college van B&W verwacht. Dit als gevolg van de keuze voor de strategie outsourcing ICT.			
Vervanging switches	105.000	-	105.000

Investerings > € 50.000,- betreffende dit programma			
Omschrijving	Investeringskrediet	Uitgaven t/m 2017	Restant krediet
Toelichting:			
Met de begroting 2017 is er een investeringskrediet beschikbaar gesteld ten behoeve van de onontkoombare vervanging van de netwerkcomponenten (switches). Dit in het kader van de continuïteit (technisch en economisch afgeschreven) en informatieveiligheid (hogere standaarden). De daadwerkelijke implementatie zal in 2018 plaats vinden.			
Koppelingen bestuurs- en raadsprocedure en Corsa Nxt	50.000	10.060	39.940
Toelichting:			
Het traject inzake de koppelingen bestuurs- en raadsprocedure en Corsa Nxt ligt stil als gevolg van het onderzoek naar mogelijkheden voor samenwerking met de Brabantse Wal gemeenten. Dit voornamelijk op het gebied van Zaakgericht werken en vanuit de organisatieontwikkeling.			
Ravo Veegmachines	300.000	307.687	(7.687)
Toelichting:			
In 2017 zijn er een tweetal veegmachines aangeschaft ter vervanging van de oude veegmachines. Op het totale investeringskrediet van € 300.000,- bedragen de werkelijke uitgaven € 307.687,- met een geringe overschrijding als gevolg.			

Overzicht bestuurlijke kaders per programma

Programma bestuur & veiligheid Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Steenbergen 2017 Organisatieverordening Inspraakverordening Verordening klachtrecht Verordening commissie bezwaarschriften Verordening fractieondersteuning Verordening burgerinitiatief Verordening referendum Verordening rekenkamercommissie Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid (2013a GW) Controleverordening (213 GW) Coalitieakkoord/raadsprogramma 2014-2018 Handhavingsbeleidsplan 2017-2020 Uitvoeringsprogramma 2017-2020 Regionaal crisisplan Veiligheidsregio Midden en West-Brabant Algemene Plaatselijke verordening Integraal Veiligheidsbeleid 2016-2020 "Samen werken aan veiligheid"	Programma economie, recreatie & participatie Visie waterrecreatie Visie landrecreatie Recreatieve kanskaart Uitvoeringsprogramma Recreatie en toerisme Beleidsplan vanuit overeenkomst Brabantse Wal (BoZ en W'drecht) Toekomstschets Provinciaal landschap Brabantse Wal Regiomarketingplan Brabantse Wal Visie de Heen en buitengebied Programma Waterpoort Economische visie Steenbergen, incl. uitvoeringsprogramma Economisch acquisitieplan Steenbergen Regionale detailhandelsvisie Regionale visie bedrijventerreinen Verordening reclamebelasting Re-integratieverordening Participatiewet Verordening tegenprestatie Verordening individuele studietoelage Participatiewet Verordening individuele inkomensvoorziening Participatiewet Handhavings- en maatregelenverordening inkomensvoorzieningen 2015
Programma dienstverlening Communicatiebeleidsplan 2013-2017 "traditioneel vernieuwend" Verordening Kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving, Omgevingsrecht Steenbergen	Programma milieu & ruimtelijke ordening Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2016-2018 Duurzaamheidsnota Steenbergen 2012-2020 Convenant Duurzaam bouwen Gemeentelijke Duurzaamheidsindex Verordening duurzaamheidslening Strategische agenda Regio West-Brabant Bestemmingsplannen Structuurvisie Beleidsnota huisvesting arbeidsmigranten Verordening starterslening Verordening afvalstoffenheffing Nota gemeentelijk grondbeleid Grondprijbeleid Woonvisie
Programma sport & cultuur Kunst en cultuurnota 2014-2017 "De smaak van Steenbergen" Sportbeleidsplan 2010-2014 Nota Cultureel erfgoed 2010-2020	Programma beheer openbare ruimte Beheerplan wegen 2017-2021 Beheerplan civiele kunstwerken 2017-2026 Beheerplan openbare verlichting 2017-2021 Groenbeheerplan 2017-2021 Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan Uitvoeringsprogramma Verkeer en vervoer Steenbergen Verordening rioolheffing
Programma wmo en jeugd Beleidsplan WMO 2015-2017 Subsidieverordening Welzijn Gemeente Steenbergen 2015 Nota Jeugdbeleid Verordening Voorzieningen maatschappelijke ondersteuning Nota Speelruimtebeleid	Programma financiering Verordening op de uitgangspunten voor het financieel beleid, alsmede de regels voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Steenbergen (financiële verordening) Financieringsstatuut

Visie Jongerenwerk	Verordening onroerende zaakbelastingen
Beleidsplan Zorg voor Jeugd West-Brabant 2015-2017	Verordening forensenbelasting
Verordening Jeugdhulp	Verordening hondenbelasting
	Verordening toeristenbelasting
	Nota risicomanagement
	Nota reserves en voorzieningen
	Nota waardering en afschrijving vaste activa

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Naam Indicator	Eenheid	jaar laatste meting	meting begroting 2017	huidige meting	gemeente < 25.000
Bestuur en veiligheid					
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2017	6,24	6,61	
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2017	5,64	6,32	
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2017	€ 505	€ 506	
Externe inhuur	% totale loonsom (incl.inhuur)	2017	8%	13%	
Overhead	% totale lasten (excl.res.)	2017	12%	12%	
Verwijzingen Halt	aantal per 10.000 jongeren	2016	122,20	231,00	108,00
Harde kern jongeren	aantal per 10.000 inwoners	2014	0,60	0,60	0,40
Winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners	2016	0,60	0,90	0,80
Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2016	3,80	3,40	3,20
Diefstallen uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2016	2,40	2,30	2,40
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	aantal per 1.000 inwoners	2016	6,40	4,00	4,30
Jongeren met delict voor rechter	percentage jongeren (12-21 jr)	2015	0,90	0,78	0,84
Sport en cultuur					
Niet sporters	%	2016	53,7	55,6	50,1
WMO en jeugd					
Absoluut verzuim	aantal per 1.000 leerlingen	2016	8	3,39	1,66

Naam Indicator	Eenheid	jaar laatste meting	meting begroting 2017	huidige meting	gemeente < 25.000
Relatief verzuim	aantal per 1.000 leerlingen	2014	57	30,85	18,07
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2014	2,3	2,2	1,4
Melding kindermishandeling	%	niet bekend			
Achterstandsleerlingen	% 4 t/m 12 jarigen	2012	10,09		
Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdhulp	%	2017	11	9,1	8
Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming	%	2016	1,5	1,3	0,9
Jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering	%	2015	0,3		0,5
Clënten met een maatwerkarrangement WMO	aantal per 10.000 inwoners	2017	niet bekend	29	44
Recreatie, economie en participatie					
Functiemenging	%	2016	41,8	41,4	47,2
Bruto Gemeentelijk Product	verhouding tussen verwacht en gemeten product	2013	89		
Vestigingen (van bedrijven)	aantal per 1.000 inwoners in leeftijd 15 t/m 64 jaar	2016	129,5	127,1	142,2
Banen	aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	2016	467,1	464,4	609,5
Werkloze jongeren	% werkloze jongeren tussen 16-22 jaar)	2015	1,11	1,6	1,01
Netto Participatiegraad	% mensen tussen 15 en 67 jaar dat baan heeft	2016	65,2	66,1	66,7
Personen met een bijstandsuitkering	aantal per 1.000 inwoners	2016	23,29	23,9	21,9
Personen met een lopend re-integratietraject	aantal per 1.000 inwoners	2016	22,77	18,4	17,1
Kinderen in armoede	% kinderen tot 18 jr in gezin bijstandsuitkering	2015	3	4,86	3,54
Milieu en Ruimtelijke ordening					
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2015	201	193	168
Hernieuwbare elektriciteit	%	2016	5	18,2	36,6

Naam Indicator	Eenheid	jaar laatste meting	meting begroting 2017	huidige meting	gemeente < 25.000
Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2014	2,3	3,4	6,8
Demografische druk	%	2017	54,6	68,3	77,7
Beheer openbare ruimte					
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	2015	7	12	7
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	2014	8	6	9
Financiering					
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2017	200	202	236
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	euro	2017	646	663	683
Gemeentelijke woonlasten meerspersoonshuishouden	euro	2017	727	745	773

Verklarende lijst beleidsindicatoren

Indicator	Beschrijving
programma bestuur en veiligheid	
Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
Hardekern jongeren	Het aantal hardekern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.
Jongeren met delict voor rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
programma sport en cultuur	
Niet-sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.
programma wmo en jeugd	
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.

Indicator	Beschrijving
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
% achterstandsl leerlingen	Het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand.
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.
programma recreatie, economie en participatie	
Funciemenging	De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Bruto gemeentelijk product (verwacht/gemeten)	Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt geproduceerd.
Vestigingen	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Banen	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
% werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
Bijstandsuitkeringen	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.
Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
Kinderen in armoede	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
programma milieu en ro	
Fijn huishoudelijk restafval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
Nieuwbouw woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.

Indicator	Beschrijving
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.
programma beheer en openbare ruimte	
Ziekenhuisopname nav verkeersongeval met een motorvoertuig	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
Ziekenhuisopname nav vervoersongeval met een fietser	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
programma financiering	
WOZ-waarde woningen	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
Woonlasten éénpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.
Woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

Op 28 februari 2017 zijn de aanslagen gemeentelijke belastingen 2017 opgelegd. Deze gecombineerde aanslag betreft de onroerende zaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolrecht en voor zover van toepassing hondenbelasting en woonforensenbelasting. Van de mogelijkheid om de aanslagen d.m.v. automatische incasso in 10 termijnen te voldoen wordt door 76% van de belastingplichtigen gebruik gemaakt.

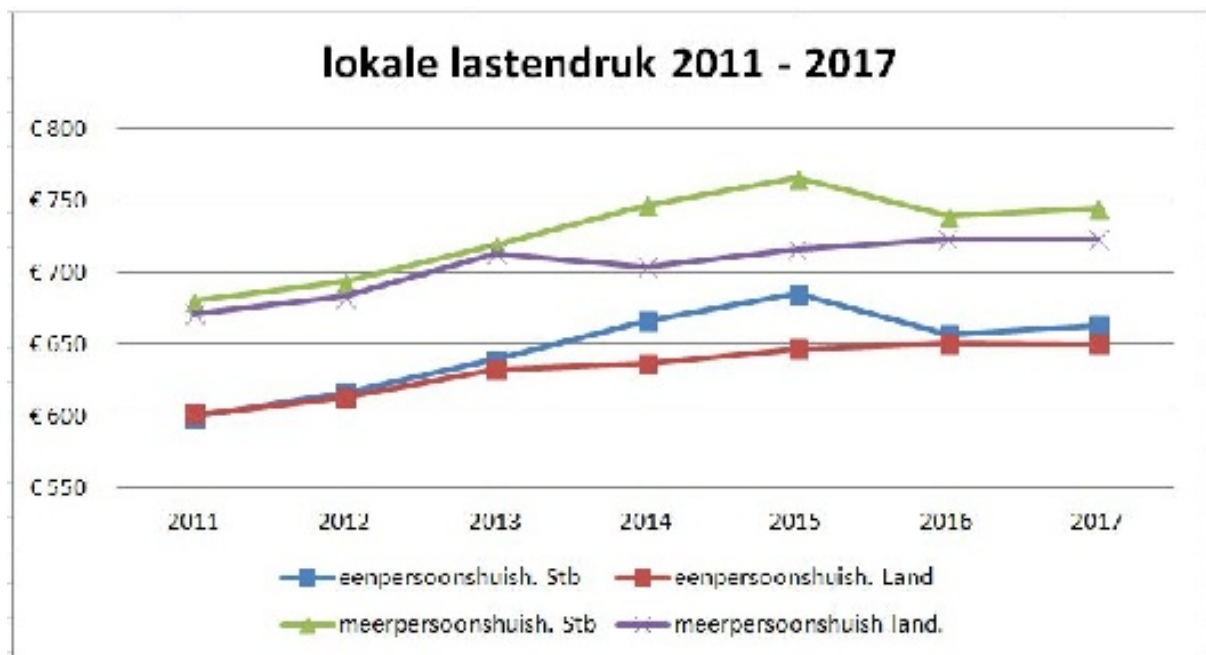
Lokale lasten 2017

	eenpersoonshuish.	meerpersoonshuish.
OZB	269	269
Afvalstoffenheffing	246	328
Rioolheffing	148	148
Totaal	663	745
Landelijk gem.	650	723

In de bovenstaande tabel is bij de berekening van de woonlasten uitgegaan van een woning met een gemiddelde WOZ-waarde van € 207.100,-. Voor de afvalstoffenheffing is ervan uitgegaan dat de eenpersoonshuishouders zowel voor het GFT als het restafval een kleine container hebben. Bij de meerpersoonshuishouders is van 2 grote containers uitgegaan.

Het bedrag dat is opgenomen als landelijk gemiddelde woonlast voor 2017 is ontleend aan de Atlas van de lokale belastingen 2017.

Hieronder een grafiek met de ontwikkeling van de lokale lastendruk in de periode 2011 - 2017.

Kwijtschelding van belastingen

De gemeente Steenbergen kent een kwijtscheldingsnorm van 100%. Dat wil zeggen dat men in aanmerking komt voor kwijtschelding als het inkomen op bijstandsniveau ligt.

Al vanaf 2009 werken wij met geautomatiseerde kwijtschelding. Dit houdt in dat een belastingplichtige, die voor de automatische kwijtschelding in aanmerking komt, geen formulier hoeft in te vullen om in aanmerking te komen voor kwijtschelding, maar dat de gemeente gelijk bij het opleggen van de belastingaanslag vermeldt, dat er kwijtschelding is verleend. Eind 2016 hebben we alle personen die voor de belastingaanslag 2016 volledige kwijtschelding hebben gehad aan het Inlichtingenbureau voorgelegd. Het Inlichtingenbureau toetst het inkomen, vermogen en zo ook of

ze in het bezit zijn van een auto en geeft aan of ze voor volledige automatische kwijtschelding in aanmerking komen.

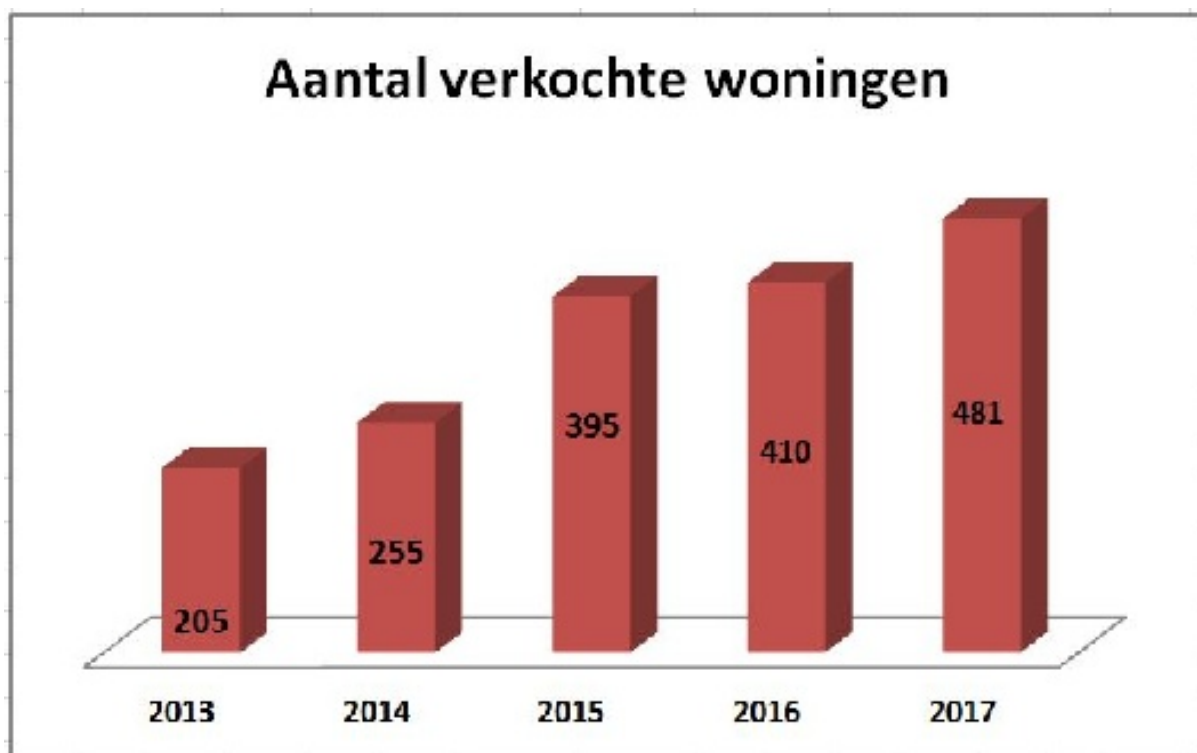
Belastingplichtige die in 2016 gedeeltelijke kwijtschelding hebben gehad en waarvan het Inlichtingenbureau zegt geen volledige automatische kwijtschelding te verlenen, hebben we een formulier toegestuurd om eventueel zelf een verzoek om kwijtschelding aan te vragen.

Kwijtscheldingsverzoeken			
	2017	2016	2015
Volledig	424	430	296
Gedeeltelijk	4	18	16
Afgewezen	197	118	105
In behandeling	25		
Totaal	650	566	417
Bedrag	€ 180.953	€ 193.808	€ 132.698

Onroerende-zaakbelastingen / Waardering Onroerende Zaken (WOZ)

De OZB voor 2017 is gebaseerd op de WOZ-beschikkingen die in 2017 zijn vastgesteld naar waardepeildatum 1-1-2016. Voor het belastingjaar 2016 gold de waardepeildatum 1-1-2015. De waarde van de woningen is tussen de 2 waardepeildata met 1,6% gestegen.

Vanaf 2009 is de woningmarkt in het slop geraakt. Zoals uit de onderstaande grafiek blijkt is vanaf 2014 het aantal verkochte woningen weer toegenomen.

Het tarief voor de OZB is een percentage van de WOZ-waarde. Hieronder een tabel met de tarieven 2016 en 2017 met de gerealiseerde opbrengst:

	2017		2016	
	tarief	Opbrengst/ Opgelegd	tarief	Opbrengst/ Opgelegd
woningen				
eigenaren	0,1299%	2.649.760	0,1328%	2.681.260
niet-woningen				
eigenaren	0,1869%	995.771	0,1644%	850.880
gebruikers	0,1509%	614.840	0,1327%	547.189

Afvalstoffenheffing

De gemeente Steenbergen heeft als beleidsuitgangspunt kostendekkende tarieven voor de afvalstoffenheffing.

Al sinds 2011 wordt er gewerkt met 4 containerpakketten die inwoners zelf mogen kiezen. De doelstelling hiervan is om een betere afvalscheiding te bewerkstelligen, en de burgers die het afval goed scheiden de mogelijkheid te bieden om minder afvalstoffenheffing te laten betalen. Veel inwoners kozen voor kleinere restafvalcontainers. De papiercontainer aan huis en de plaatsing van papier verzamelcontainers voor appartementen zorgden voor minder papier in het restafval. In april 2016 is de VANG doelstelling (Van Afval Naar Grondstof) van de rijksoverheid door de raad overgenomen. Dit betekent 100 kg restafval per inwoner in 2020. In 2017 is er in onze gemeente 232 kg /restafval/inwoner ingezameld. Daarom is gekozen voor een ander inzamelsysteem. Omgekeerd Inzamelen zonder tarief op restafval. Door de grondstoffen zoveel mogelijk aan huis in te zamelen hopen we op een betere afvalscheiding. In 2017 is begonnen met de voorbereidingen voor dit nieuwe inzamelsysteem. De tarieven van de containerpakketten blijven voorlopig nog gehanteerd.

De opbrengst afvalstoffenheffing bedroeg € 2.846.400,- (raming € 2.854.600,-).

Rioolrecht

Het Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplan 2014 – 2017 is in december 2013 vastgesteld Hierin is geregeld hoe de gemeente de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater gaat vervullen. Tevens is hierin verankerd de wijze waarop dit bekostigd gaat worden. Om niet al te grote schommelingen in de tariefstelling te krijgen is een egalisatiereserve gevormd.

De maatstaf van heffing is een vast bedrag per aansluiting en de opbrengst rioolheffing bedroeg € 1.553.000,- (raming € 1.546.600,-).

Tabel rioolheffing		
	Steenbergen	Landelijk
tarief (vast bedrag)	148	192
Opbrengst	1.553.046	
Kwijtschelding mogelijk	ja	

Hondenbelasting

De toegepaste inflatiecorrectie is 1%. Hierdoor is het tarief afgerond met € 1,- gestegen. Het tarief voor de eerste hond is verhoogd van € 73,- naar € 74,-. Voor elke volgende hond wordt het tarief met € 5,- verhoogd.

Tabel hondenbelasting		
	Steenbergen	Landelijk
tarief (eerste hond)	74	55
Opbrengst	195.302	

Tabel hondenbelasting	
Kwijtschelding mogelijk	ja

Forensenbelasting

Forensenbelasting kan worden geheven van natuurlijke personen die voor meer dan 90 dagen een woning in de gemeente Steenbergen ter beschikking hebben en hier niet staan ingeschreven. Het merendeel van de opbrengst van de forensenbelasting kwam in het verleden van de Sunclass-woningen in Nieuw-Vossemeer. In 2007 en 2008 zijn veel van deze woningen verkocht aan inwoners uit de gemeente Steenbergen of aan bedrijven voor de huisvesting van EU-werknemers. Hierdoor is de opbrengst fors teruggelopen. We hebben voor 2017 nog 26 aanslagen op kunnen leggen.

Tabel forensenbelasting	
	Steenbergen
tarief	291
Opbrengst	7.566
Kwijtschelding mogelijk	ja

Paragraaf

Weerstandsvermogen en risicobeheer

Risicoinventarisatie en weerstandsvermogen

Inleiding

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan of de Gemeente Steenberghe voldoende financiële buffers heeft om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. De paragraaf bevat de volgende informatie:

- Wat is risicomanagement en hoe werkt het?
- Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen van 2017?
- Wat zijn de belangrijkste risico's en welke maatregelen hebben we daar voor getroffen?
- Wat is het benodigd en beschikbaar weerstandsvermogen en op welke ratio komen we uit?
- Hoe staan we er voor bij de (wettelijk verplichte) financiële kengetallen?

Op 9 november is het nieuwe beleidskader Weerstandsvermogen en Risicobeheersing vastgesteld door de raad. In dit beleidskader zijn de volgende doelstellingen opgenomen voor de komende jaren:

- Meer informatie verstrekken in de paragrafen bij begroting en jaarstukken, vooral aard en omvang van de risico's en de beheersmaatregelen.
- De raad actiever betrekken bij de risicobeheersing door jaarlijks het onderwerp te agenderen in het audit committee.
- Risico's meer inzetten als tool voor het management.
- Meer terugkijken en leren van het effect van de beheersmaatregelen.

Wat is risicomanagement en hoe werkt het?

Risicomanagement is het samenspel van activiteiten die de nadelige gevolgen van risico's zoveel mogelijk binnen de grenzen te houden. De raad bepaalt daarbij de grenzen en de spelregels. Deze liggen vast in het beleidskader. Bij de begroting en de jaarstukken worden de risico's opnieuw bekeken en waar nodig doen we aanpassingen. In het proces van risicobeheersing doorlopen we steeds de volgende stappen: identificeren, analyseren, beoordelen, maatregelen ontwerpen en implementeren en als laatste evalueren en rapporteren.

Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen?

De laatste keer dat we de risico's hebben bekeken was bij de begroting 2018 (najaar 2017). In de tussentijd zijn er een aantal ontwikkelingen gezien die invloed hebben op onze risico's. In het sociaal domein zien we, vooral bij de Jeugdwet, een steeds groter beroep op de voorzieningen. Verder hebben we te maken met prijsstijgingen waar we niet aan ontkomen, bijvoorbeeld bij het inzamelen en verwerken van de afvalstoffen. Verder zien we een steeds groter risico bij onze eigen organisatie. Kunnen we voldoende gekwalificeerde mensen blijven boeien en binden aan Steenberghe?

Wat zijn de belangrijkste risico's

Vanuit het risicomanagement systeem zijn alle voorzien van een bedrag. Hierbij zijn we voor alle risico's uitgegaan van de situatie per eind maart 2018. De berekeningswijze is conform de spelregels in het beleidskader. Hieruit komt de volgende top 7 naar voren. Achter het risico wordt aangegeven voor welk percentage deze meewegen in het totale van alle risico's opgesteld (het risicoprofiel). In de kolom beheersmaatregelen is opgenomen welke maatregelen in 2017 zijn getroffen om het risico te beperken.

Omschrijving Risico	Aandeel in %	Voorgenomen beheersmaatregelen
Sociaal domein	28%	Invoeren van het systeem Zorgned om beter en sneller informatie te krijgen over doorloop van het proces en budgetuitputting.
- Open eind regelingen		Voorbereidingen getroffen voor het project verbeteren bedrijfsvoering sociaal domein, gebruik van data en vergelijkingscijfers zodat we meer aan de voorkant komen, scenario's doorrekenen e.d. Verder is de BackOffice versterkt.
- Problematiek bij zorgaanbieders		
- Toenemende vergrijzing		
- Dure maatwerkvoorzieningen Jeugd		

Omschrijving Risico	Aandeel in %	Voorgenomen beheersmaatregelen
- Lagere eigen bijdragen		
Aansprakelijkheidstelling voor door de gemeente gegarandeerde geldleningen	13%	Beoordelen en analyseren financiële documenten van belangrijkste instellingen waarvoor we garant staan.
Door financiële problemen bij instellingen is het risico aanwezig dat de gemeente wordt aangesproken op de garantstelling		
Lagere Algemene uitkering gemeentefonds	9%	Opbouwen van een eenduidige registratie met eenmalig vastleggen en meervoudig gebruik.
- Wijziging in verdeelsystematiek - Parameters wijken af van de inschattingen		
Informatiebeveiliging: privacy en wet datalekken	8%	Er is geïnvesteerd op het verhogen van het bewustzijn in de hele organisatie, ook college en raad. Verder zijn er voorbereidingen getroffen voor de werving van twee functionarissen (informatiebeveiliging en privacy).
- Mogelijke boetes bij niet voldoen aan privacywetgeving - Datalekken - Imago		
Afvalstoffenheffing	8%	Analyse en schetsen scenario's van toekomstige kostenontwikkeling afval en afvalstromen. Communicatie en aantrekken van afvalcoaches.
Op acceptabel niveau houden tarief voor de korte en lange termijn		
Verbonden partijen	6%	In regionaal verband uitoefenen van toezicht door:
- Mogelijke tekorten bij verbonden partijen		- Bijwonen vergaderingen - Beoordelen financiële documenten - Signalen in media en netwerk signaleren en oppakken.

Ten opzichte van de vorige risicoprofiel zien we een sterke toename van het risico in het sociaal domein. Dat wordt met name veroorzaakt door de problematiek bij de uitgaven voor Jeugd. Momenteel wordt er grondig onderzoek gedaan naar de oorzaken. Op basis daarvan wordt gekeken welke maatregelen er genomen kunnen worden. Los daarvan wordt nu al ingezet op het verbeteren van de financiële sturing door veel dichtter op de bal te spelen (verplichtingen in beeld brengen, maandelijks budgetgesprekken, optimaliseren informatievoorziening).

Overige risico's

De kern van de informatie over de risico's richt zich op de belangrijkste risico's zoals hierboven geschetst. Dit neemt niet weg dat er geen aandacht is voor de overige risico's. In lijn met het nieuwe beleidskader wordt het volledige risicoprofiel gedeeld met het audit comité en wordt toegelicht in de eerstvolgende vergadering.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In het nieuwe beleidskader is besloten uitsluitend de Algemene Reserve in te zetten voor de weerstandscapaciteit. De Algemene Reserve (inclusief de afzonderlijke risicoreserve) bedraagt op 31-12-2017 € 12,6 miljoen. De onbenutte belastingcapaciteit wordt niet meer bij de weerstandscapaciteit geteld. Dat schrijft het nieuwe beleidskader voor. Wel maken we dit bedrag inzichtelijk. De belastingcapaciteit bedraagt € 349.000,-.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de meest recente inventarisatie hebben we € 2.387.400,- nodig aan weerstandscapaciteit. Hierbij is een zekerheidspercentage gehanteerd van 90%. Als we dit bedrag aan weerstandscapaciteit opzij zetten dan kunnen we met 90% zekerheid stellen dit bedrag voldoende is.

Weerstandsratio

De weerstandsratio wordt als volgt berekend: beschikbare weerstandscapaciteit (€ 12.637.300,-) / benodigde weerstandscapaciteit (€ 2.387.400,-). Deze komt hiermee uit op 5,29 en dat is volgens de onderstaande tabel "Uitstekend".

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	Hoger dan 2,0	Uitstekend
B	Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
C	Tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
D	Tussen 0,8 en 1,0	Matig
E	Tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
F	Lager dan 0,6	Ruim onvoldoende

Conclusie voor de vrije ruimte in de Algemene Reserve

Ondanks de toename van de benodigde weerstandscapaciteit is de ratio gelijk gebleven. Dat komt door een hogere Algemene Reserve. Het beleidskader schrijft de norm "voldoende" voor. Dat betekent dat het surplus in de Algemene Reserve € 10.250.000,- bedraagt.

Financiële kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De negatieve netto schuldquote hier geeft aan dat de gemeente geen schuld heeft.

				x € 1.000
	Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	Vaste schulden (cf.art. 46 BBV)	-	-	-
B	Netto vlottende schuld (cf.art. 48 BBV)	4.797	5.571	6.828
C	Overlopende passiva (cf.art. 49 BBV)	5.686	1.265	6.187
D	Financiële vaste activa (cf.art. 36 lid d, e en f)	1.815	1.994	2.122
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf.art. 39 BBV)	23.600	3.515	25.163
F	Liquide middelen (cf.art. 40 BBV)	574	3.078	646
G	Overlopende activa (cf.art. 40a BBV)	380	-	259
H	Totale baten (cf.art. 17 lid c BBV (dus excl.mutaties reserves))	54.029	51.063	55.165
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	-29,40%	-3,43%	-27,51%

Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog. Hij moet niet verder stijgen. Ligt de netto schuldquote boven de 130%, dan bevindt de gemeente zich in de gevarezone en dient het bestuur er werk van te maken om de schuld te verlagen. De uitkomst hiervan voor onze gemeente is zelfs negatief en kan als zeer laag worden aangemerkt.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht de verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte geldleningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

				x € 1.000
	Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	Vaste schulden (cf.art. 46 BBV)	-	-	-
B	Netto vlottende schuld (cf.art. 48 BBV)	4.797	5.571	6.828
C	Overlopende passiva (cf.art. 49 BBV)	5.686	1.265	6.187
D	Financiële vaste activa (cf.art. 36 lid b, c, d, e en f)	1.815	1.231	2.122
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf.art. 39 BBV)	23.600	3.515	25.163
F	Liquide middelen (cf.art. 40 BBV)	574	3.078	646
G	Overlopende activa (cf.art. 40a BBV)	380	-	259
H	Totale baten (cf.art. 17 lid c BBV (dus excl.mutaties reserves))	54.029	51.063	55.165
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	-29,40%	-1,93%	-27,51%

Zie voor een nadere toelichting op de uitkomst de gegeven toelichting bij de netto schuldquote.

De solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Uit dit overzicht blijkt dat de bezittingen van de gemeente voor 56% gefinancierd zijn met eigen vermogen (reserves) en voor 44% met vreemd vermogen (voorzieningen en kortlopende schulden).

				x € 1.000
	Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	Eigen vermogen (cf.art.42 BBV)	40.950	35.014	41.233
B	Balanstotaal	71.833	58.584	73.619
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	57,01%	59,77%	56,01%

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van de gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Voor Steenberghe heeft de grondexploitatie een gering aandeel in de totale baten, waardoor hier sprake is van weinig risico.

				x € 1.000
	Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf.art. 38 lid a punt 1 BBV)	-	-	-
B	Bouwgronden in exploitatie (cf.art. 38 lid b BBV)	5.383	5.229	3.943
C	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl.mutaties reserves))	54.029	51.063	55.165
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	9,96%	10,24%	7,15%

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Over het algemeen geldt als richtlijn: hoeveel te hoger het kengetal structurele exploitatieruimte, hoeveel te gunstiger dit is voor de gemeente. Ten opzichte van de jaarrekening 2016 laat de structurele exploitatieruimte een lichte daling zien.

				x € 1.000
	Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	Totale structurele lasten	64.677	52.164	54.653
B	Totale structurele baten	65.272	52.279	55.165
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	50	50	-
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	805	735	720
E	Totale baten	67.024	53.333	74.300
	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	2,01%	1,50%	1,66%

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om de belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. De totale woonlasten van de gemeente liggen ruim boven het landelijk gemiddelde. Ten opzichte van de woonlasten in 2016 laat dit cijfer een lichte daling zien.

				x € 1.000
	Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	261	263	269
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	147	148	148
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	331	328	328
D	Eventuele heffingskorting	-	-	-
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C+D)	739	739	745
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in 2017 (t-1)	716	723	723
	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%	103,21%	102,21%	103,04%

Paragraaf

Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn 'duurzame productiemiddelen': spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij aan haar burgers levert te produceren.

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV art.12) schrijft voor dat in elk geval de kapitaalgoederen wegen, riolering / water, groen en gebouwen aan de orde worden gesteld.

Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Deze paragraaf geeft daar meer inzicht in. Per onderwerp wordt ingegaan op het beleidskader, voornemens voor de komende periode en de financiële consequenties voor de gemeente Steenbergen.

Bouwkundig en civieltechnisch onderhoud accommodaties

Onderhoud en beheer gemeentelijke accommodaties

Gebouwen

Het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen wordt al jaren aan de hand van meerjaren onderhoudsplanningen uitgevoerd. Een werkwijze die leidt tot een efficiënt beheer en onderhoud. Uitgangspunt hierbij is het beleidskader 'sober en doelmatig' waarbij per soort accommodatie maatwerk wordt geleverd. Een zwembad vraagt bijvoorbeeld om een andere aanpak dan een gemeentehuis. Er zijn verschillen op het gebied van wet- en regelgeving en de fysieke verschillen vragen ook om een andere aanpak. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud. In 2017 is 25% van de gebouwen in eigen beheer geactualiseerd en verwerkt in de begroting. De dekkingsplannen worden op deze wijze om de 4 jaar geactualiseerd.

Duurzaam bouwen en duurzaam gebouwen onderhoud zal de komende jaren vanzelfsprekend worden. In het kader van duurzaamheid en onderhoud wordt ook aandacht geschonken aan het energieverbruik en CO2 uitstoot van de accommodaties. Hierbij zal gestreefd worden naar een zo laag mogelijk energieverbruik van de accommodaties. Enerzijds wordt dit bereikt door adequaat beheren van de gebouwen, anderzijds door gepast onderhoud te plegen en modificaties door te voeren. Bij het doorvoeren van energiebesparende maatregelen zal tevens gekeken worden naar het financiële rendement van de eventuele extra investeringen.

Het bouwkundig onderhoud is opgenomen in een meerjarig onderhoudsdekkingsplan.

	budget	uitgaven	uit te voeren in '18, van '17	uit te voeren na 2018	saldo
Sportaccommodaties	227.900	204.500	8.000	23.000	- 7.600
Sociaal/cultureel	68.900	46.700	2.000	21.000	- 800
Woningen	12.600	8.300	0	0	4.300
Kantoren en bedrijfsgebouwen	140.100	125.000	5.300	25.000	-15.200

Onvoorziene uitgaven

Sporthal 't Cromwiel

In 2017 stond de renovatie van de technische ruimte op het programma waarbij ook de verwarmingsinstallatie is vervangen. Tijdens de uitvoering ontstond twijfel over het toegepaste materiaal van het plafond. Nader onderzoek wees uit dat het plafond bestond uit asbesthoudend materiaal. Gezien de gezondheidsrisico's voor de werknemers die de renovatie moesten uitvoeren maar ook de eventuele risico's voor de gebruikers is besloten om het plafond te saneren. Rekening houdend met de wet- en regelgeving was dit een kostbare aangelegenheid waar geen rekening mee was gehouden. Aangezien de vernieuwing van de verwarmingsinstallatie niet uitgesteld kon worden zonder dat de bedrijfsvoering van de sporthal in gevaar zou komen is besloten om

de onvoorziene werkzaamheden uit te laten voeren. Dit resulteerde tot een overschrijding van € 22.650,- t.o.v. het beschikbare budget.

Zwembad Aquadintel

De bassins van onze zwembaden zijn bekleed met een folie om het e.e.a. waterdicht te maken en voor een nette en veilige afwerking. In 2017 stond de vervanging van de folie van het familiebad op de nominatie. Bij de demontage van de folie is gebleken dat er bij diverse doorvoeren van het leidingwerk roestvorming aanwezig was. Dit was vooraf niet waarneembaar. Middels cameraonderzoek zijn vervolgens alle ondergrondse toevoerleidingen gecontroleerd. Hieruit kwam naar voren dat er veel roestvorming in de gietijzeren leidingen aanwezig was. Conclusie was dat vervanging van de leidingen noodzakelijk was om de bedrijfsvoering van het bad te borgen. Vervanging van de leidingen was onuitstelbaar en onvermijdelijk. Bij uitstel zou vervanging mogelijk gedurende het zwemseizoen moeten plaatsvinden waarbij het zwembad gesloten had moeten worden gedurende enkele weken. De extra werkzaamheden leiden tot een overschrijding van € 53.650,- t.o.v. het beschikbare budget.

Zwembad De Meermin

Zoals bekend zijn we in 2017 geconfronteerd met vandalisme bij het zwembad. Hierbij zijn een aantal leidingen vernield van het zonnecollectoren veld. Het was noodzakelijk om de leidingen direct te herstellen omdat anders geen gebruik kon worden gemaakt van de duurzame verwarming van het zwembad. Bij geen herstel zou het gasverbruik aanzienlijk toenemen. Naast het vandalisme zijn we ook geconfronteerd met een defecte motor van de badafdekking. De extra werkzaamheden leiden tot een overschrijding van € 16.600,- t.o.v. beschikbare budget.

Normaliter worden we vanuit accommodatiebeheer niet vaak geconfronteerd met onvoorziene uitgaven die niet gedekt kunnen worden vanuit het meerjaren onderhoudsplan (MOP). Het actueel houden van de MOP is hierbij belangrijk. Omdat het onmogelijk is om alle risico's in te schatten is hiermee rekening gehouden bij de risico inventarisatie. De totale overschrijding bedraagt € 92.900,-. De genoemde kosten zijn verantwoord op de exploitaties van de betreffende gebouwen en de overschrijdingen hiervan zijn gedekt vanuit de risicoreserve.

Sportparken

Het beheer en onderhoud van de sportvoorzieningen dient gericht te zijn op duurzame instandhouding waarbij de kwaliteit(voldoende) geborgd moet zijn. Met name het terugdringen van chemische bestrijdingsmiddelen m.b.t. de onkruidbestrijding in de velden vraagt om een andere aanpak van het onderhoud. Het beheer en onderhoud van de sportaccommodaties bestaat zowel uit het reguliere onderhoud als uit groot onderhoud en renovaties. Het meeste onderhoud heeft betrekking op de voetbalvelden en de atletiekbaan.

In 2016 zijn de kleedaccommodaties overgedragen aan de voetbalverenigingen waardoor het onderhoud aan de kleedaccommodaties nu door de verenigingen wordt uitgevoerd. De benodigde middelen om de werkzaamheden uit te kunnen voeren, welke voortvloeien vanuit de planningen, zijn opgenomen in de begroting.

In het kader van het privatiseringsvraagstuk met betrekking tot de tennisvereniging in Steenbergse worden in 2018 nieuwe afspraken gemaakt. Samen met de vereniging zal gekeken worden welke faciliteiten noodzakelijk zijn. Hierdoor is het geplande onderhoud in 2017 uitgesteld.

	budget	uitgaven	uit te voeren in '18, van '17	uit te voeren na 2018	saldo
Sportparken	121.900	14.400	107.900	0	- 400

Wegen en Kunstwerken

De wegen zijn één van de belangrijkste kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Vanwege ondergrond, weersomstandigheden en gebruik, is regelmatig onderhoud essentieel. Onderhoud van wegen betekent investeren in duurzaamheid.

Realisatie

Uiteraard wordt hier integraal gewerkt volgens de gebiedsgerichte aanpak. Van een gebied wordt samen met de inwoners, dorpsraden en andere belanghebbenden een zgn. “leefbaarheidsscan” gemaakt van het woongebied. Hierbij wordt verder gegaan dan alleen het onderhoud. Niet alleen alle facetten van de openbare ruimte onder en boven de grond komen hierbij aan bod, ook wordt gekeken naar aspecten als (verkeers)veiligheid, parkeergelegenheid en het feitelijk grondgebruik in relatie tot de eigendomssituatie. Dit betekent wel dat planvorming een langere doorlooptijd kent. Daarnaast worden werkzaamheden zoveel mogelijk gebundeld en in de markt geplaatst. In het nabije verleden is gebleken dat de marktwerking optimaal wordt benut.

Monitoring

Gelijktijdig met de bestuurscyclus van perspectiefnota, najaarsnota en jaarrekening wordt kritisch bezien of de doelstellingen qua uitvoeringsplanning en budgettering worden behaald.

Actualisatie beheerplannen

In 2016 is het beheerplan Wegen 2017-2021 vastgesteld. Hierbij is gekozen voor *Scenario 3*: Alle wegen basisniveau en centrawegen een hoger niveau. Ten behoeve van toekomstige investeringen (rehabilitatie en kosten aanvullend wegbeheer, verkeersmaatregelen etc) is een bestemmingsreserve “openbare ruimte” gevormd van 5 miljoen euro.

De uitwerking van de vastgestelde beheerplannen komt steeds terug in de jaar- en meerjarenplanning en via de begrotingscyclus wordt hiervan verslag gedaan

Wegbeheer en reconstructies

De projecten waaraan in 2017 is gewerkt zijn:

- Groot onderhoud Steenbergen Zuid, Fase 1 (vanaf de Anjerstraat t/m Kastanjelaan) en voorbereiding fase 2 (vanaf de Molenweg tot de Anjerstraat) (Steenbergen)
- Reconstructie N257 nazorg en kleine aanpassingen (Steenbergen)
- Voorbereiding en uitvoering groot onderhoud N259 (fase 1) (Steenbergen-Dinteloord)
- Voorbereiding herinrichting en groot onderhoud N259 (fase 2) (Steenbergen-Dinteloord)
- Invulling locatie Jacintaschool (Steenbergen)
- Helfrichstraat en omgeving (Dinteloord)
- Baggeren Havenkanaal (Dinteloord)
- Baggeren Haven (Steenbergen)
- nieuwe invulling Kreekplein Nieuw Vossemeer)
- Klein onderhoudsbestek
- Asfalt onderhoud buitenwegen
- Het plaatsen van ondergrondse containers in alle kernen
- Uitbreiding Reinierpolder I (Steenbergen)
- Buiten de Veste (Steenbergen)
- Bouw en woonrijpmaken Pinas (Dinteloord)
- Woonrijp maken Den Darinck (Kruisland)

Beheer Civiel kunstwerken

De nodige inspectie- en herstelwerkzaamheden zijn aangepakt. Het herstel is gebaseerd op levensduurverlenging. Gelijktijdig met de renovatie van de civiele voorzieningen worden de aanvullende voorzieningen zoals openbaar groen, openbare verlichting, straatmeubilair en parkeervoorzieningen gerenoveerd én waar nodig aangepast

Openbare verlichting

Na actualisatie van het beheerplan heeft de nadruk gelegen op vervangen van openbare verlichting in Nieuw Vossemeer en De Heen. Verder is de meerjarige omschakeling naar LED verlichting aanbesteed.

Verkeer.

In 2017 is volop gewerkt aan een onderzoek naar de haalbaarheid van een rondweg vanaf de Franseweg naar Reinierpolder II. Eind 2017 zijn de resultaten van het onderzoek aan de raad medegedeeld.

Riolering

Tegelijk met de wegen is het onderhoud aan riolering belangrijk voor het op waarde houden van het geïnvesteerd vermogen en het op peil houden van de gebruiksfunctie.

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan

Door de raad is in het vGRP het rioleringsbeleid voor de periode 2014-2019 vastgelegd. Hiermee wordt beschreven hoe de gemeente invulling geeft aan de wettelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Dit vGRP is in gezamenlijkheid met de deelnemers van Waterkring West tot stand gekomen. Doordat de diverse gemeenten en het waterschap gelijksoortige planvormen hebben met gelijke doorlooptijden en zoveel mogelijk gezamenlijke beleidsuitgangspunten worden belangrijke stappen gezet naar verdergaande, structurele samenwerking binnen de waterketen. Vanuit de Wet Milieubeheer en de Waterwet heeft de gemeente de wettelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. In het uitgebreid Gemeentelijk Riolering Plan (vGRP) formuleert de gemeente hoe zij deze zorgplichten invult en bekostigt.

Bij het opstellen van het vGRP hebben de drie K's (kosten, kwaliteit, kwetsbaarheid) centraal gestaan. Door dit vGRP zoveel mogelijk gezamenlijk op te stellen met de Waterkring West is het de bedoeling dat op termijn meer doelmatigheidswinst wordt behaald. Door van elkaar te leren en in de toekomst meer zaken gezamenlijk op te pakken zullen de kosten/lasten minder hard stijgen, zal de kwaliteit stijgen en de kwetsbaarheid verminderen.

De vGRP's van de diverse gemeenten samen met het Werkenheid Zuiveringsplan van het Waterschap moeten uiteindelijk leiden tot een gezamenlijk afvalwaterplan, van waar uit verdere mogelijkheden en voordelen van een verdergaande samenwerking tot uiting komen.

Om te voldoen aan de zorgplicht voor het afvalwater dient ook in 2017 onderhoud en renovatie aan onder andere de riolering en (druk)gemalen plaats te vinden. Verder worden er nog verbeteringsmaatregelen uitgevoerd aan de gemeentelijke riolering. Deze zijn nodig om de kans op wateroverlast te verkleinen en om de kwaliteit van het oppervlaktewater te bevorderen. Uiteraard wordt bekeken waar het uitvoeringsprogramma voor de riolering aansluit op overige geplande werkzaamheden in de openbare ruimte.

Locaties waar onder andere gewerkt is of nog gewerkt wordt aan riolering en stedelijk water zijn:

- Steenberg Zuid fase 1 en 2
- Doorstroming Middenvest
- Reiniging en inspectie riolering en kolken
- Renovatie gemalen drukriolering
- afwatering glastuinbouwgebied Westland

Uitgevoerde projecten Waterkring West 2017:

- Uniforme analyse grondwatermeetnet
- Gezamenlijk beheer en onderhoud grondwatermeetnet
- Klimaatadaptatie in relatie tot hydraulisch functioneren van rioolstelsels (Hier is sprake van wijziging van de projectaanpak en zal de doorlooptijd van het project wijzigen)
- Rioolvreemd water en foutieve aansluitingen
- Incidentenplan voor de riolering

- Project digitale informatieverwerking fase 4 Permanente samenwerking gegevensbeheer
- Project :Inzicht Financien (Hier is sprake van wijziging van de projectaanpak en zal de doorlooptijd van het project wijzigen)
- Project: Meten en monitoren

Openbaar groen

Eind 2016 is het Groenbeheerplan vastgesteld. Doel van het groenbeheerplan is om het openbaar groen op kwaliteit te brengen en voor de komende jaren duurzaam in stand te houden. In 2017 zijn we van start gegaan de uitwerking van de jaarplanning en de daadwerkelijke uitvoering. Met behulp van de input van onze wijkteams zijn eerst de meeste slechte en verouderde plantsoenen in beeld gebracht. Ca. 50 locaties zijn heringericht. In tegenstelling tot eerdere jaren waarin ca 15 vakken met inboet werden verbeterd. Bij het opknappen van de vakken is ook grondverbetering toegepast. Gewerkt is aan de planvorming voor het vernieuwen van een aantal beeldbepalende groenstructuren, te weten Molenweg, Groene Kruisstraat, Julianastraat en een masterplan voor de gehele Noorndonk. Deels zijn deze uitgevoerd en deels zijn deze voorbereid om in het najaar 2018 tot uitvoering over te gaan. Ook is samen met de omwonenden een groenplan gemaakt voor de Pastoor Ermenstraat en zijn er in Kruisland 16 nieuwe bomen bijgeplant. Naast de aanpak van slechte vakken is het openbaar groen in de gebiedsgerichte aanpak ook grondig aangepakt zoals in de wijk Steenbergen Zuid en Helfichstraat en omgeving.

Enkele locaties 2017:

- Standerdmolen
- Prins Constatijnstraat
- Nieuwe werf
- Den Darink
- Moerakker
- Maj. Burkestraat
- Watermolen
- Leurschans/kwartier
- Frankendal

Paragraaf Financiering

Inleiding

In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde die behoren tot het geldstromenbeleid van de gemeente. Dit zijn onder andere risicobeheer (met name rente- en kredietrisico), financierings-c.q. beleggingspositie en het kasbeheer.

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de kaders zoals gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). In deze wet staan vooral transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt daarbij tot uitdrukking in voorschriften voor een verplicht Financieringsstatuut alsmede een financieringsparagraaf in de begroting en jaarrekening. Begin 2016 heeft het college het financieringsstatuut aangepast. De aanpassingen die hierin verwerkt zijn hebben met name betrekking op het schatkistbankieren, het verstrekken van garanties en de huidige werkwijze met betrekking tot treasury.

Schatkistbankieren

Bij wet van 11 december 2013 tot wijziging van de Wet financiering decentrale overheden zijn decentrale overheden verplicht hun overtollige liquide middelen aan te houden in 's Rijks schatkist . Schatkistbankieren houdt in dat decentrale overheden al hun overtollige middelen aanhouden in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Dit houdt in dat geld en vermogen niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist mogen worden aangehouden.

Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk). Een ander belangrijk gevolg van deelname aan schatkistbankieren is een verdere vermindering van de beleggingsrisico's waaraan decentrale overheden worden blootgesteld.

Afgezien van de mogelijkheid om aan elkaar leningen te verstrekken, zijn decentrale overheden verplicht alle middelen die ze niet direct nodig hebben voor hun publieke taak in de schatkist aan te houden. Wel is sprake van een bepaalde drempel. De hoogte van de drempel is afhankelijk van de financiële omvang van een decentrale overheid. De drempel is vastgesteld op 0,75% van het jaarlijkse begrotingstotaal, met een minimum van € 250.000,-. Dit betekent voor de gemeente Steenberg dat € 401.200,- (0,75% van € 53.493.900,-) buiten de schatkist mag worden aangehouden.

Het saldo op de rekening bij de schatkist per 31 december 2017 bedraagt € 13.671.750,-.

Algemene ontwikkelingen

In het jaar 2017 waren de rentetarieven op de geldmarkt aanhoudend laag. In 2017 zijn geen kasgeldleningen afgesloten.

Risicobeheer

Dit onderdeel geeft een samenvatting van het verwachte risicoprofiel van de gemeente. Onder risico's worden zowel koersrisico's, renterisico's op korte en lange termijn, als kredietrisico's verstaan.

Koersrisicobeheer

De koersrisico's van de gemeente zijn nihil doordat alle overtollige middelen bij de schatkist zijn ondergebracht.

Renterisicobeheer

Kasgeldlimiet

Ter beperking van het renterisico op de netto-vlottende schuld (schulden met een looptijd van minder dan één jaar) heeft de wetgever de kasgeldlimiet vastgesteld. Zo wordt voorkomen, dat fluctuaties van de korte rente direct een relatief grote impact hebben op de rentelasten tijdens het boekjaar.

De totale netto-vlottende schuld mag maximaal 8,5% van het totaal van de lasten van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar zijn. Voor 2017 betekent dit € 53.493.900,- x 8,5% maakt een toegestane kasgeldlimiet van € 4.547.000,-. De ruimte in de kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente aan kortlopende kredieten zou mogen aantrekken.

Deze ruimte is in 2017 niet overschreden, omdat er voldoende middelen aanwezig waren.

Kasgeldlimiet per 31-12-2017		bedragen x € 1.000,-
Toegestane kasgeldlimiet		4.547
Omvang vlottende schuld		
opgenomen gelden < 1 jr	0	
schuld in rekening courant	0	
	0	
Vlottende middelen		
contant geld in kas	2	
tegoeden in rekening courant	14.316	
	14.316	
Netto vlottende middelen		14.318
Ruimte per 31-12-2017		18.865
Ruimte per 31-12-2016		19.808

Renterisiconorm

De renterisiconorm geeft het renterisico op de langere termijn weer. Hieronder vallen alle leningen met een rentetypische looptijd vanaf 1 jaar. Het doel is op deze wijze spreiding te krijgen in de rentetypische looptijden in de leningenportefeuille waardoor een verandering in de rente vertraagd doorwerkt op de rentelasten in de administratie. In een jaar mogen de herfinancieringen als gevolg van aflossingen en de renteherzieningsmomenten gezamenlijk niet meer dan 20% van het begrotingstotaal per 1 januari bedragen. Voor 2017: 20% van € 53.493.900,- is € 10.698.800,-. Uit de onderstaande tabel kan afgeleid worden, dat omdat de gemeente geen leningen heeft, de jaarlijkse aflossing op de vaste schuld nog met € 10,7 miljoen per jaar mag toenemen.

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld (bedragen in €)	2017	2018	2019	2020
Renterisiconorm	10.698.800	10.698.800	10.698.800	10.698.800
Renterisico op de vaste schuld (betaalde aflossingen)	0	0	0	0
Ruimte	10.698.800	10.698.800	10.698.800	10.698.800

Kredietrisico's op leningen en beleggingen

In dit onderdeel wordt inzicht gegeven in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen en uitgezette geldleningen. Bij de opgenomen geldleningen bestaat het risico, dat wanneer de geldgever failliet gaat, de lening in één keer opeisbaar wordt. In 2011 heeft de gemeente de laatste geldlening afgelost.

De gemeente heeft op 31 december 2017 voor € 1.987.400,- aan leningen uitstaan, hiervan is een bedrag van € 79.300,- verstrekt met een hypotheaire zekerheid (hypotheek van ambtenaren).

Op het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting, voor startersleningen, staat nu een bedrag uit van € 1.618.900,- en voor duurzaamheidsleningen € 95.900,-.

Aan overige instellingen staat nog een bedrag van € 193.300,- uit, dit betreft een geldlening aan OPS, een lening aan GOA groen en geldleningen mbt camping Mattemburg en Stichting scouting Steenberg.

Paragraaf Duurzaamheid

Inleiding

In het programma Milieu en Ruimtelijke ordening is voor een overzicht van de uitgevoerde acties/projecten op basis van het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2017 een verwijzing opgenomen naar deze paragraaf.

In onderstaande tekst wordt hierop nader ingegaan.

Het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2016-2018

Hierna volgt een overzicht van acties/projecten, die (mede) op basis van het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2017 zijn uitgevoerd:

Communicatie

De toepassing van het instrument communicatie in het duurzaamheidsbeleid is zo belangrijk, dat dit als een afzonderlijk, overkoepelend thema, is opgenomen. Het gaat hierbij om communicatie in de breedste zin van het woord, dus zowel intern als extern. Door structureel en planmatig over duurzaamheid te communiceren, wordt gewerkt aan het vergroten van het intern en extern draagvlak en het gezamenlijk (met interne en externe partijen) realiseren van de duurzaamheidsambities.

De volgende acties/projecten zijn in 2017 uitgevoerd:

- Interne en externe communicatie (over uitvoering van de acties uit het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2017) o.a. via website, aparte artikelen in weekbladen, persbericht, social media, woonbeurs, via energiecoöperatie, regionaal energieloket en deelname landelijke campagnes zoals de Landelijke opschoonweek (zwerfvuil) en de boomplantdag
- De jaarlijkse afvalwijzer huis aan huis
- Uitvoering van het communicatieplan Van Afval Naar Grondstof voortkomend uit het beleidsplan VANG-2016-2020
- Communicatie via de Regionale website Van Afval Naar Grondstof: www.afvalscheiden.nu
- Algemene informatieverstrekking via de gemeentelijke website over duurzaamheidsonderwerpen zoals 'Doe de Zonnescan', een initiatief van de provincie Noord-Brabant, de 'Energiebesparlening' als onderdeel van het Energieakkoord, de gemeentelijke duurzaamheidslening, het Energieloket West-Brabant (met informatie voor particuliere huiseigenaren over het verduurzamen van hun woning), de energiecoöperatie Energiek Brabantse wal, de Milieubarometer (duurzaamheidsinstrument voor ondernemers)
- De woonbeurs met thema duurzaamheid in juni in het gemeentehuis
- Gebruik van de slogan 'Steenbergen, Samen Sterk in Duurzaamheid!', die door B&W is vastgesteld voor communicatieactiviteiten
- Aandacht voor 'de ijsvogel', ambassadeur voor de biodiversiteit in Steenbergen, door middel van relatiegeschenk (dvd en boek op voorraad)

Duurzame gemeentelijke bedrijfsvoering

Door een duurzame bedrijfsvoering kan de gemeente zelf een bijdrage leveren aan het realiseren van haar ambities en daarnaast ook anderen inspireren door het goede voorbeeld te geven.

De volgende acties/projecten zijn in 2017 uitgevoerd:

- Duurzaam inkopen in samenwerking met Stichting Inkoopbureau West-Brabant
- Deelname aan het gemeenschappelijke aanbestedingstraject voor verduurzaming van de ingekochte stroom en gas. Gekozen is voor de volgende opties voor verduurzaming: Stroom middels Garanties van oorsprong Nieuwe Nederlandse Wind en Gas middels REDD+certificaten (compensatie CO2 uitstoot)
- Verdere verduurzaming openbare verlichting volgens 'het Lichtprogramma'/beheerplan openbare verlichting 2017-2021
- Energiebesparingsmaatregelen zijn opgenomen in onderhoudsplanningen gemeentelijke gebouwen (terugverdientijd < 7 a 8 jaar)
- Bij zwembad de Meermin in Steenbergen zijn HR zonnepanelen geïnstalleerd. Deze zorgen voor verwarming van het zwembadwater

Duurzaam ontwikkelen en bouwen

Bij het voorbereiden en invullen van ruimtelijke plannen speelt de gemeente een belangrijke rol. Zij bepaalt voor een belangrijk deel de kaders en is daarnaast verantwoordelijk voor de inrichting van de openbare ruimte. Bij de daadwerkelijke realisatie van plannen is de gemeente meestal slechts

een van de vele spelers. De gemeente kan met name communicatie inzetten om deze partijen te stimuleren om met duurzaamheid aan de slag te gaan.

De volgende acties/projecten zijn in 2017 uitgevoerd:

- Bij ruimtelijke initiatieven wordt de zogenaamde duurzaamheidsladder in het Besluit ruimtelijke ordening toegepast: bijvoorbeeld meedenken over geschikte locaties in relatie tot zuinig ruimtegebruik;
- Met de woningcorporaties Stadlander, Woonkwartier en Woonzorg Nederland zijn prestatieafspraken gemaakt. Een van de actiepunten daarbij is: 'duurzaamheid en woningkwaliteit'
- Afstemming/samenwerking met woningcorporaties over het thema duurzaamheid heeft plaatsgevonden (o.a. over duurzame en energiezuinige woningen in wijk Buiten de Veste)
- Er wordt voor bepaalde projecten ingezet op aardgasloze energievoorziening en energieneutraal bouwen.
- Ontwikkeling van duurzame wijk de Olmentuin in Steenberghe
- Regionale initiatieven voor energiebesparing in de particuliere woningbouw zijn ondersteund
- Communicatie over duurzaam bouwen o.a. op woonbeurs met thema duurzaamheid
- Renovatieplannen voor gemeenschapshuis de Vaert in Welberg worden duurzaam en energiezuinig ontwikkeld
- Informatie over duurzaam bouwen wordt gegeven door middel van een boekje waarin duurzame maatregelen zijn beschreven en is via de website beschikbaar

Duurzaam beheren

Onder de noemer 'afval is grondstof' worden afvalstromen steeds beter gescheiden en vervolgens toegepast als brandstof of grondstof voor een nieuw proces. Daarnaast blijft afvalreductie een belangrijk streven.

De volgende acties/projecten zijn in 2017 uitgevoerd

- Uitvoering beleidsplan Van Afval Naar Grondstof 2016-2020
- Opschoonactie zwerfafval
- Verdere verduurzaming van het waterbeleid in nauwe samenwerking met alle waterpartners
- Tweetal pilots voor een andere manier van onkruidbestrijding (niet chemisch onkruidbeheer op verhardingen) en evaluatie
- Deelname boomfeestdag
- Het project Cruislandse kreken fase 2 heeft in 2017 als eindresultaat een uitvoeringsprogramma opgeleverd waarin de volgende maatregelen zijn opgenomen:
 - 2.7 km kreekherstel
 - 1 km EVZ
 - 3 hectare NNB
 - 4.5 hectare waterberging
 - Gebiedsregeling Gemaal Brooijmans
 - Baggeren en verruimen Vierhoevense watergang

Deze maatregelen dragen bij aan een duurzaam, robuust en natuurlijk ingericht watersysteem in de Cruislandse polders.

- Bij reconstructies e.d. wordt standaard rekening gehouden met de diversiteit in het openbaar groen ter verbetering van de biodiversiteit
- Agrarisch particulier landschapsbeheer is gestimuleerd
- Natuurbeleidsplan is vastgesteld

Duurzaam ondernemen/duurzame mobiliteit

Duurzaam ondernemen houdt in dat bedrijven in hun bedrijfsprocessen zoeken naar een evenwicht tussen economische resultaten, sociale belangen en het milieu.

De volgende acties/projecten zijn in 2017 uitgevoerd:

- Voor ondernemers is de milieubarometer (een hulpmiddel voor bedrijven bij het besparen op energie en verminderen van milieubelasting) met een startabonnement beschikbaar gesteld vanuit de Regio West-Brabant. Dit aanbod is gedeeld met de ondernemersvereniging en voor alle ondernemers via de website
- Van grote ondernemingen ontvangen energie-auditrapporten zijn getoetst. De Europese Energie Efficiency richtlijn (EED) verplicht grote ondernemingen namelijk om een energie-audit uit te voeren en het auditrapport ter toetsing in te dienen bij het bevoegd gezag

- De Omgevingsdienst heeft in het kader van het project 'toetsen van in het werkprogramma opgenomen bedrijven aan de zogenaamde erkende maatregelenlijsten voor wat betreft energie' uitgevoerd bij twee bedrijven
- Regionaal overleg over beschikbaarheid busvervoer
- Voorbereiding uitbreiding fietsstructuur langs de N259
- Er zijn op verzoek van inwoners/E-rijders openbare E-laadpalen geplaatst door marktpartij Allego

Duurzaam wonen en leven

Bij het realiseren van gemeentelijke duurzaamheidsambities is niet alleen de inzet van de gemeente en van partnerorganisaties van belang. De inwoners van Steenbergen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan een duurzame samenleving.

De volgende acties/projecten zijn in 2017 uitgevoerd:

- Duurzaamheidseducatie: afval- en recyclinglessen op basisscholen
- Duurzaamheidscommunicatie via regionaal Energieloket, eigen website e.d.
- In de regio wordt gebruik gemaakt van de VNG ondersteuningsstructuur, waarbij lokale energie-initiatieven worden ondersteund. De gemeente Steenbergen nam bestuurlijk en ambtelijk deel aan de stuurgroep c.q. het expertteam dat aanvragen uit de regio moet beoordelen. De eerder genoemde Energiecoöperatie Brabantse Wal (samenwerking tussen inwoners uit Bergen op Zoom en Steenbergen) heeft VNG-subsidie gekregen om samen met woningeigenaren de verduurzaming van woningen in Bergen op Zoom (90) en Steenbergen (60) woningen op te pakken. In dit kader is het digitaal energieloket ontwikkeld voor de regio.

Duurzame energieopwekking

Een van de belangrijkste uitdagingen op het gebied van duurzaamheid is het realiseren van een schone, betaalbare en betrouwbare energievoorziening voor de toekomst. De doelstellingen zullen alleen worden bereikt, wanneer ook wordt ingezet op meer grootschalige duurzame energieopwekking.

De volgende acties/projecten zijn in 2017 uitgevoerd:

- Traject regionale energiestrategie van Regio West-Brabant/VNG/IPO/Unie van Waterschappen en Rijksoverheid is doorlopen en gedeeld met de raad
- Het opstellen van de regionale kansenkaart mestverginning wordt niet meer gedaan, omdat de regionale energiestrategie is opgesteld
- Met de Verklaring van Steenbergen is door de gemeente en haar maatschappelijke partners uitgesproken dat we een energieneutrale gemeente willen zijn in 2040.
- Het project vernieuwen/opschalen windturbines aan de Karolinadijk in Dinteloord met toepassing van de door de raad vastgestelde sociale randvoorwaarden is gestart.
- Binnen de kerngroep energietransitie is gewerkt aan het actie-overzicht 2017
- In regionaal verband is besloten de Duurzame Energiemonitor te vervangen door de landelijke Klimaatmonitor, aangevuld met een eigen doorkijk naar de lange termijn doelstelling
- Energieambassadeurs (5) adviseerden huiseigenaren in Steenbergen over energiebesparing in hun woning
- acht duurzaamheidsleningen zijn aangevraagd waarvan er momenteel 7 zijn goedgekeurd. 1 is er nog in behandeling. De mogelijkheid van de zogenaamde combinatielening is in voorbereiding,, waar de duurzaamheidslening onderdeel van uitmaakt. Hieraan hangt een communicatietraject. om hier meer bekendheid aan te geven
- Het regionale Energieloket is verder vorm gegeven en er is extra bekendheid aan gegeven.

Sociale Duurzaamheid

Minima/sociale zekerheid

Het doel van de GDI is om 0% minima en een minimaal aantal uitkeringen sociale zekerheid te bereiken. Minima zijn personen in particuliere huishoudens met een inkomen lager dan 105% van het sociaal minimum langer dan 1 jaar.

De volgende projecten zijn (mede) in 2017 uitgevoerd:

- Inzet werkpleinen bij uitvoeren Participatiewet
- Inzet op de omvorming van de WVS naar een leerwerkbedrijf in het kader van de uitvoering van de Participatiewet
- Uitvoering projecten/pilots in het kader van de Participatiewet

Zie voor een verdere toelichting het Programma's Recreatie, Economie en Participatie.

Onderwijs

Het doel van de GDI is om 0% voortijdig schoolverlaters in VO en MBO te bereiken.

Het volgende project is (mede) in 2017 uitgevoerd:

- Verdere inzet op de uitvoering RMC-wet (Regionale meld- en Coördinatiefunctie)

Gender gelijkheid

Het doel van de GDI is om het maximum in Nederland van de arbeidsparticipatie van mannen (90%) te bereiken.

De volgende actie is (mede) in 2017 uitgevoerd:

- De bestaande arbeidsvoorwaarden en rechtspositionele bepalingen t.b.v. gendergelijkheid zijn in 2017 onverkort toegepast. Hierbij wordt de landelijke CAO voor gemeenten gevolgd. In de lopende CAO zijn geen nieuwe bepalingen opgenomen t.b.v. gendergelijkheid.

Gezondheid/Ernstig overgewicht volwassenen

Het doel van de GDI is om 0% volwassenen met ernstig overgewicht te bereiken.

De volgende projecten zijn (mede) in 2017 uitgevoerd:

- Maatwerkafspraken met GGD over gezonde leefstijl e.d.
- Volwassenen- en ouderenmonitor is uitgevoerd
- Er is gewerkt aan de nota sociaal domein. Daarin blijft het terugdringen van overgewicht één van de speerpunten.

Zie voor een verdere toelichting de Programma's Sport en Cultuur en Wmo en Jeugd.

Gezondheid/Ernstig overgewicht kinderen

Het doel van de GDI is om 0% kinderen (2-20 jaar) met overgewicht te bereiken.

De volgende projecten zijn (mede) in 2017 uitgevoerd:

- Maatwerkafspraken gezonde voeding 't Ravelijn/gastlessen
- Beweegprogramma's voor kinderen via sportcoaches
- Er is gewerkt aan de nota sociaal domein.. Daarin blijft het terugdringen van overgewicht één van de speerpunten.

Zie voor een verdere toelichting de Programma's Sport en Cultuur en Wmo en Jeugd.

Sport

Het doel van de GDI is om een zo hoog mogelijk percentage van de bevolking ouder dan 19 jaar dat sport.

De volgende project is (mede) in 2017 uitgevoerd:

- Voorbereiding opstellen Sportbeleidsplan
- Implementeren plan van aanpak bredere inzet sportcoaches

Zie voor een verdere toelichting het Programma Sport en Cultuur.

Veiligheid

Het doel van de GDI is om er geen misdrijven worden gepleegd.

Het volgende project is (mede) in 2017 uitgevoerd:

- Uitvoeren integraal Veiligheidsbeleid.

Zie voor een verdere toelichting het Programma Bestuur en veiligheid.

Werkloosheid

Het doel van de GDI is om geen werkloosheid, uitgedrukt in WW-uitkeringen, te bereiken.

Het volgende project is (mede) in 2017 uitgevoerd:

- Continueren van het Werkcentrum.

Jeugdwerkloosheid

Het doel van de GDI is om 0% niet-werkende jongeren van 16 t/m 22 jaar te bereiken.

Het volgende project is (mede) in 2017 uitgevoerd:

- Continuering activiteiten 'jongerencoach/klantmanager jongeren'

Werkgelegenheid

Er is geen omschreven GDI-doelstelling voor werkgelegenheid.

Het volgende project is (mede) in 2017 uitgevoerd.

- Uitvoeren Economische visie (acties gericht op werkgelegenheid)

Zie voor een verdere toelichting het Programma Recreatie, Economie en Participatie.

Over het project 'vernieuwen windmolens Karolinadijk' wordt zorgvuldig (met de directe omgeving) gecommuniceerd.

Met het opstellen van de visie energie en ruimte gaan we lokaal energiebeleid opstellen, dat in onze gemeente de basis gaat vormen voor een gedragen energietransitie. Bij energietransitie gaat het enerzijds om energiebesparing en anderzijds om duurzame energieopwekking. Er is een aanvang gemaakt met het proces om te komen tot de visie energie en ruimte.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Algemeen

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van bedrijfsvoering. Bedrijfsvoering kent onder meer de volgende aspecten: personeel en organisatie, informatievoorziening inclusief automatisering, financiën en huisvesting. Tot de huisvesting behoren het gemeentehuis en de gemeentewerkplaats.

Personeel en organisatie

Organisatieontwikkeling / HRM

Het jaar 2017 heeft in het teken gestaan van de organisatieontwikkeling. Op 10 juli 2017 hebben we de aftrap gedaan voor "De gemeente van de Toekomst". Een gemeente die te maken heeft met veranderingen. De stip op de horizon verschuift en blijft verschuiven en daar moeten we mee om leren gaan. De eerste belangrijke stappen zijn gezet. De visie op de organisatie is eind 2017 vastgesteld en het plan van aanpak voor de reorganisatie is begin 2018 vastgesteld. Inmiddels is een aantal nulmetingen uitgevoerd en is een concept-uitvoeringsagenda opgesteld die de komende jaren wordt uitgevoerd om de organisatie toekomstbestendig te maken.

Tussentijds zijn we echter ook al gaan doen. Denk onder andere aan de projecten LEAN, Strategische Personeel Planning en de vaststelling van een nieuw organisatiebesluit en mandaatregeling.

Een overzicht van de personele bezetting en de loonkosten per afdeling over 2017 luidt als volgt:

	loonkosten 2017
Algemeen directeur/Gemeentesecretaris/ secretaresses	195.271,00
Management/Leidinggevenden	423.103,00
Stafafdeling (excl. secretaresses)	609.870,00
Huisvesting (receptie/bodes/gastvrouwen)	375.700,00
Afd. Beleid	1.842.648,00
Afd. Ondersteuning	1.563.440,00
Afd. Publiekszaken (excl.receptie)	680.690,00
Afd. Beheer (excl. bodes/gastvrouwen)	2.757.806,00
Griffie	147.270,00
Totaal	8.595.798,00

Missie

'We gaan voor een gemeente Steenbergen waar het prettig wonen, werken en recreëren is. Een plek waar je jezelf kunt zijn. Daar werken we samen aan.'

Visie

We staan midden in de samenleving. We geven samen met de inwoners en ondernemers invulling aan ons werk. We luisteren, zijn aanspreekbaar en nemen verantwoordelijkheid. We houden rekening met de verschillende belangen en de gevolgen voor de toekomst. De eigen kracht en betrokkenheid van de samenleving is hierbij het uitgangspunt. We ondersteunen waar dit moet en laten los waar dit kan. We streven na, dat iedereen snel, eenvoudig en betrouwbaar zaken met ons kan doen tegen acceptabele kosten. We leveren maatwerk waar standaard niet volstaat. Dit kan

voor iedereen anders ingevuld worden. We zijn een professionele partner voor ons bestuur. We ontwikkelen ons continue en werken slim samen.

Kernwaarden

- Betrokken
- Samenwerken
- Wendbaar

Personeelsopbouw naar leeftijd per 1 september 2017

	M		V		Totaal	
	aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
< 25 Jaar	1	0,66	-	0,00	1	0,66
25 t/m 34 jaar	12	7,95	8	5,30	20	13,25
35 t/m 44 jaar	18	11,92	14	9,28	32	21,20
45 t/m 54 jaar	23	15,23	21	13,90	44	29,13
55 t/m 59 jaar	25	16,55	15	9,94	40	26,49
> 59 jaar	12	7,95	2	1,32	14	9,27
Totaal	91	60,26	60	39,74	151	100,00

CAO

De cao Gemeenten mei 2017 – december 2018 is gereed.. Met deze nieuwe cao is een loonsverhoging afgesproken van in totaal 3,25% over 20 maanden. Verder zijn goede afspraken gemaakt over Gelijk Loon Voor Gelijk Werk en meer mogelijkheden voor duurzaam werken.

Individueel keuzebudget

Per 1 januari 2017 is het individueel keuzebudget (IKB) ingevoerd. Het IKB sluit aan bij de wens voor meer keuzevrijheid voor medewerkers en is daarmee een verdere stap in de modernisering van de arbeidsvoorwaarden. In het IKB worden diverse op geld te waarderen arbeidsvoorwaarden (vakantietoelage, eindejaarsuitkering, levensloopbijdrage en bovenwettelijk verlof) omgezet in een budget. De medewerker kan dit budget binnen de kaders naar eigen keuze(moment) besteden aan zelf te kiezen arbeidsvoorwaardelijke doelen.

Inhuur

Bij de behandeling van de begroting 2009 heeft uw raad een motie aangenomen met betrekking tot inhuur van personeel. Overeenkomstig de met uw raad gemaakte afspraak om bij de planning en control documenten een overzicht van de geplande en gepleegde inhuur te verstrekken, treft u aan het einde van deze paragraaf een overzicht aan van de werkelijk inhuur 2017. Samen met 24 Midden- en West-Brabantse gemeenten neemt de gemeente Steenberghe deel aan het project flex West-Brabant.

Informatievoorziening en automatisering

ICT Sourcing

In 2017 is het onderzoek gestart naar mogelijkheden om toe te treden tot een ICT-samenwerking in de regio. Met name het verminderen van de kwetsbaarheid en het verhogen van de weerbaarheid op ICT-gebied spelen een cruciale rol. Ook is het gewenst om de digitale slagkracht en het innovatief vermogen van de gemeente te verhogen. We hoeven niet bij de koplopers te zitten, maar willen wel graag aan de voorkant in het peloton acteren. De (snel) veranderende wereld om ons heen en het tempo waarin ICT-behoefte veranderen maken dat het steeds moeilijker wordt om aan

de veranderende vraag te voldoen. Het onderzoek is in het 1^e kwartaal 2018 afgerond. Inmiddels is de raad hierover geïnformeerd.

Informatiebeleid

In 2017 is de strategische visie op informatiebeleid vastgesteld. Vervolgens is gestart met het opstellen van het informatiebeleidsplan. Dit plan voorziet in een tactisch gedeelte (beleidsplan) en een operationeel gedeelte (projectenbundel). Vaststelling van dit document moet nog plaatsvinden. Als gevolg van de organisatieontwikkeling en het versneld uitwerken van het advies Sourcing ICT, is dit nog niet afgerond

Projecten.

Er staan een aantal grote projecten gepland. Een enkel project is organisatiebreed, andere focussen met name op specifieke applicaties. De keuze die voortkomt uit het advies ICT sourcing (zie boven) bepaalt echter wel een groot deel van de richting (zelf doen of gezamenlijk met andere gemeenten doen. Het gaat hierbij met name om de volgende projecten:

- Zaaksysteem (digitalisering van documenten en processen)
- VTH applicatie (Vergunningen, Toezicht en Handhaving)
- Burgerzaken
- Financieel systeem
- Omgevingswet

Samenwerking basisregistraties Brabantse Wal

Er is een onderzoek gestart naar de mogelijkheden om op Brabantse Wal niveau samen op te trekken in het beheer van de (objectgeoriënteerde) basisregistraties. Met basisregistraties wordt onder andere bedoeld de Basisregistratie Adressen en Gebouwen en de Basisregistratie Grootschalige Topografie. Streven is om op basis van een groeimodel de komende jaren toe te werken naar één centraal team dat deze basisregistraties en bijbehorende applicaties voor de drie gemeenten vanaf één locatie beheert.

Een kostenoverzicht van I&A luidt als volgt:

	lasten	
	2016	2017
Automatisering	521.755	542.886
Informatievoorziening	303.132	194.212
Geo	365.020	365.048
Informatiebeveiliging	64.557	119.668
totaal	1.254.464	1.221.814

Informatieveiligheid

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun informatieveiligheid. Informatiebeveiliging en privacy hebben daarom een belangrijke plaats op de gemeentelijke agenda. Het adequaat inrichten van een verantwoordingsproces is daarbij essentieel. Gemeenten verantwoorden zich elk jaar over de kwaliteit van de informatieveiligheid van diverse informatiesystemen. In 2017 gebeurt dit voor het eerst met een nieuwe audit systematiek: de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). ENSIA betekent eenmalige informatieverstrekking aan toezichthouders en een eenmalige IT-audit. Onderdeel hiervan is de horizontale verantwoording. Het college is verantwoordelijk is voor de uitvoering van het ENSIA-verantwoordingsproces en legt via deze paragraaf verantwoording af aan de raad. Het gemeentelijk informatiebeveiligingsbeleid, dat in 2017

is herschreven, is gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG) wat door alle Nederlandse gemeenten als basisnormenkader wordt gebruikt.

In het kader van verantwoording over 2017 is in de ENSIA-audit verantwoording afgelegd over het gemeentebrede informatiebeveiligingsbeleid, de Basisregistratie Adressen en Gebouwen, de Basisregistratie Grootchalige Topografie, de DigiD-aansluitingen en de Suwinet-aansluitingen. Op basis van een aantal bevindingen is een verbeterplan opgesteld. De externe auditor heeft een assurancerapport afgegeven op alle onderdelen incl. het verbeterrapport.

Informatieveiligheid en privacy

Bij de perspectiefnota 2017 is besloten vanaf 1 april 2018 een structurele formatie van 0,5 fte Chief Information Security Officer (CISO) en 0,5 fte Functionaris Gegevensbescherming (FG) op te nemen. De eerste gedachte was om beide deeltijdfuncties te combineren en hiervoor 1 medewerker te werven.

In het kader van de samenwerking Brabantse Wal zijn over dit onderwerp gesprekken gevoerd. Het resultaat daarvan is dat voor beide functies samen met de gemeente Woensdrecht een full-time medewerker is geworven die voor beide gemeenten aan de slag gaat. Bergen op Zoom blijft aangehaakt in die zin dat ervaringen en informatie wordt uitgewisseld en dat mogelijk in een later stadium onderlinge vervanging aan de orde komt.

Communicatie

In het najaar van 2017 heeft de raad een herzien communicatiebeleid vastgesteld. Dit beleid is gebaseerd op een evaluatie van het voorgaande beleid, ontwikkelingen in het vakgebied (overheids)communicatie, gesprekken binnen de ambtelijke organisatie en met media. Doel van het communicatiebeleid is inwoners en ondernemers meer tevreden te laten zijn over de gemeentelijke activiteiten. Met waardering en respect voor de eigenheid van de verschillende kernen. Dat doen we:

- door aan te sluiten bij de beleving van de samenleving
- door dialoog en participatie met inwoners en ondernemers
- door een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor effectieve en goede communicatie van de ambtelijke organisatie, raad en college. Om het communicatiebeleid goed uit te leggen hebben wij een animatie gemaakt.

Planning en control

Programmabegroting, tussentijdse rapportages en jaarverslag

In 2017 hebben wij de gebruikelijke planning & control documenten aangeboden: de perspectiefnota, de programmabegroting, de najaarsnota en het jaarverslag. De documenten perspectiefnota en begroting zijn korter en compacter dan voorheen. Ook wordt er meer gewerkt met grafische informatie. De doorontwikkeling wordt verder doorgezet in 2018. In 2017 heeft de raad de beleidskaders Reserves en Voorzieningen en Weerstandsvermogen en risicomanagement vastgesteld.

Rechtmatigheid en audits

De interne controlewerkzaamheden zijn zoveel mogelijk geïntegreerd met de werkzaamheden voor de toetsing van de rechtmatigheid. Daarnaast zijn deze werkzaamheden vooraf afgestemd met de accountant.

Voorwaardencriterium

Volgens het Controleprotocol 2017 is maximaal toegestaan: voor niet rechtmatige handelingen € 734.450,- (1% van de totale lasten inclusief de toevoegingen aan de reserves) en voor onzekerheden € 2.203.500,- (3% van de totale lasten inclusief de toevoegingen aan de reserves).

Fouten

Door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid (OAB) een aanvullende specifieke uitkering toegekend van € 14.593,-, bedoeld om het taalniveau 3F te realiseren bij pedagogisch medewerkers die werken in de voorschoolse educatie in de kleine gemeenten (voor spreekvaardigheid en leesvaardigheid). Hiervan is in 2017 besteed aan een voorlichtingsbijeenkomst en een taaltoets voor 13 personen € 3.095,-. De benodigde aanvullende scholing vindt in 2018 plaats. In 2017 is een bedrag van € 11.498,- niet besteed. Hiervoor had een overboeking moeten plaats vinden van de functionele begrotingspost naar vooruitontvangen bijdragen. Deze overboeking heeft ten onrechte niet plaats gevonden, waardoor sprake is van een fout van € 11.498,-.

Onzekerheden

Er zijn geen onzekerheden geconstateerd.

Begrotingscriterium

In het controleprotocol voor de accountantscontrole op de jaarrekening zijn met betrekking tot de omvang van kosten- c.q. begrotingsoverschrijdingen de volgende kaders vastgesteld:

- Van programma's waarin sprake is van een overschrijding van de totale lasten met een bedrag kleiner of gelijk aan € 500.000,- dienen begrotingsoverschrijdingen van 5% of meer met een minimum van € 10.000,- door de raad voor het einde van het jaar middels begrotingswijziging te worden goedgekeurd
- Van programma's waarin sprake is van een overschrijding van de totale lasten met meer dan € 500.000,- dienen begrotingsoverschrijdingen van 5% of meer door de raad voor het einde van het jaar middels begrotingswijziging te worden goedgekeurd
- Overschrijdingen waarvoor het volgens punt 1 en 2 nodig is een begrotingswijziging te maken maar waarvoor dat niet is gebeurd worden gemeld en toegelicht in de jaarrekening. Wanneer deze overschrijdingen passen binnen de beleidskaders van de raad is hierop de algemene lijn van toepassing en worden deze dus niet meegewogen in het accountantsoordeel.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording dienen gemeenten afwijkingen ten opzichte van de begroting goed herkenbaar in de jaarrekening op te nemen en toe te lichten. Hierna volgt, op programmaniveau, een overzicht van de overschrijding op de lasten, waarbij de toevoegingen aan de reserves buiten beschouwing worden gelaten.

Lasten per programma					
	Begroting 2017 na wijziging	Rekening 2017	Overschrijding		
Programma's	Lasten	Lasten	Bedrag	Relatief	
Bestuur en veiligheid	10.280.977	9.759.513	-521.464	0,00	%
Dienstverlening	1.465.191	1.421.666	-43.526	0,00	%
Sport en cultuur	2.822.974	2.850.761	27.787	0,98	%
WMO en jeugd	14.411.527	15.751.994	1.340.467	9,30	%
Economie, recreatie en participatie	12.380.347	12.637.355	257.008	2,08	%
Milieu en ruimtelijke ordening	6.394.554	6.264.263	-130.291	0,00	%

Lasten per programma					
Beheer openbare ruimte	9.802.500	10.089.288	286.788	2,93	%
Financiering	14.304.836	14.676.400	371.564	2,60	%

Bij de afzonderlijke programma's is er één overschrijding te constateren die de 5% te boven gaat. Hierop wordt hieronder nog een nadere toelichting gegeven. Bij de afzonderlijke programma's worden de opvallendste verschillen nader toegelicht.

WMO en jeugd

De overschrijding is voornamelijk het gevolg van een overschrijding op de kosten van Jeugdzorg (in natura) en komt voort uit de normale bedrijfsvoering. De te verlenen zorg betreft een open eind regeling. Een groot deel van de uitgaven is aan het eind van het jaar gerealiseerd en bij de najaarsnota niet voorzien. De gemeenteraad is inmiddels met een raadsmededeling op de hoogte gebracht van deze kostenoverschrijding. Middels het in de regio afgesproken solidariteitsbeginsel wordt door collegagemeenten bijgedragen in deze overschrijding.

Inkoop en aanbesteding

In 2013 is de gemeente aangesloten bij het Inkoopbureau West-Brabant. Vanaf 2015 wordt gewerkt volgens het nieuwe inkoop- en aanbestedingsbeleid. Verder wordt er jaarlijks een inkoopkalender voor de gehele organisatie opgesteld.

Huisvesting

Vanaf 2017 wordt meer ingespeeld op de veranderingen die op de gemeentelijke organisatie af komen. Hierbij zal worden getracht de prestaties, die het gebouw moet leveren, zoveel mogelijk aan te passen aan interne en/of externe veranderingen. De gerichtheid op de interne en externe klant en de rol van de huisvesting hierin leidt er toe, dat steeds meer maatwerk moet worden geleverd. Voor de huisvesting betekent dit dat er steeds gekeken zal worden op welke wijze de primaire processen het beste ondersteund kunnen worden.

	lasten	
	2016	2017
Gemeentehuis	1.205.750,00	1.216.298,00
Werkplaats	207.085,00	189.769,00
totaal	1.412.835,00	1.406.067,00

Overzicht inhuur

Inhuur 2017	Begroting 2017	Begr.na wijnz.2017	Rekening 2017
Inhuur vanwege eenmalig beleid of projectopdrachten			
<i>Programma Bestuur en veiligheid</i>			
Inhuur tijdelijke uitbreiding TIP Huisvesting	30.000	30.000	18.721
Handhavingstraject Sunclass/BOA's		95.446	89.702

Inhuur 2017	Begroting 2017	Begr.na wijnz.2017	Rekening 2017
<i>Programma Dienstverlening</i>			
Aanvragen bouwvergunningen tbv.bouwactiviteiten AFC	114.496	114.496	77.498
<i>Programma Sport en Cultuur</i>			
Inhuur actualisatie nota cultureel erfgoed	5.500	5.500	-
<i>Programma Economie, recreatie en participatie</i>			
Inhuur uitvoering diverse projecten recreatie	47.630	27.630	27.365
Inhuur advies arbeidsmarkt			12.332
Inhuur projectmanagement West-Brabantse waterlinie	20.845	20.845	16.307
<i>Programma Milieu en ruimtelijke ordening</i>			
Inhuur ruimtelijke ordening	-	-	67.155
<i>Programma Beheer en openbare ruimte</i>			
Inhuur t.b.v. diverse groenprojecten	44.000	44.000	-
<i>Kostenplaats Concerncontrol</i>			
Inhuur interne controle	15.000	-	-
<i>Kostenplaats Staf</i>			
Inhuur juridisch medewerker		70.000	46.770
Inhuur toptaken website			15.551
Totaal	277.471	407.917	371.401
Inhuur vanwege vervanging van personeel			
<i>Programma Dienstverlening</i>			
Inhuur preventiemedewerker Wabo bouwvergunningen	31.414	31.414	31.414
<i>Programma Sport en cultuur</i>			
Seizoenskrachten voor het zwembad De Meermin en Aquadintel	109.049	109.049	135.194
<i>Programma WMO en jeugd</i>			
Inhuur leerplichtambtenaar	12.250	12.250	20.431
<i>Programma Milieu en ruimtelijke ordening</i>			
Inhuur t.b.v. bestemmingsplan buitengebied	3.025	3.025	-
<i>Programma Financiering</i>			
Inhuur vervanging WOZ	29.760	29.760	29.760
Extra capaciteit voor afhandelen WOZ-bezwaren	32.000	32.000	8.967
<i>Kostenplaats P&O</i>			
Algemeen budget inhuur uitzendkrachten bij ziekte ed	88.000	140.000	174.641
<i>Kostenplaats Beleid/Publiekszaken</i>			
inhuur preventiemedewerker Preventie/Pro-actie	5.236	5.236	5.236
inhuur preventiemedewerker Integrale Handhaving toezichthouder handhaving	36.650	77.450	44.768
Totaal	347.384	440.184	450.410

Inhuur 2017	Begroting 2017	Begr.na wijnz.2017	Rekening 2017
Inhuur vanwege de maatschappelijke opvatting			
<i>Programma Sport en cultuur</i>			
Inhuur WVS personeel Sporthal de Buitelstee		-	
Inhuur WVS personeel voor onderhoud op de sportparken	10.662	10.662	10.848
<i>Programma Beheer openbare ruimte</i>			
Inhuur onkruidbestrijding beheer openbare ruimte	20.000	20.000	-
Inhuur WVS personeel voor onderhoud van openbaar groen	195.000	325.424	340.058
Inhuur WVS personeel voor onderhoud op de begraafplaatsen	30.500	30.500	27.927
<i>Kostenplaats ondersteuning</i>			
Inhuur WVS personeel afdeling ondersteuning	26.000	26.000	31.306
<i>Kostenplaats Realisatie en beheer, operationeel beheer</i>			
Inhuur GOA-medewerker	25.000	25.000	24.756
Totaal	307.162	437.586	434.896
GENERAAL - TOTAAL	932.017	1.285.687	1.256.707

Paragraaf Grondbeleid

Algemeen

Grondbeleid vormt geen einddoel van beleid, maar moet meer worden beschouwd als een instrument ten behoeve van andere gemeentelijke beleidsvelden, zoals ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, economische ontwikkeling, werkgelegenheid en milieu. In de op 29 januari 2009 door de gemeenteraad vastgestelde actualisatie van het grondbeleid wordt ingegaan op de instrumenten die ingezet kunnen worden en bepaald hoe de instrumenten worden ingezet om de doelen te behalen.

Nota grondbeleid

Als gevolg van de per 1 juli 2008 in werking getreden herziene Wet ruimtelijke ordening (Wro) zijn procedures en rechtsbescherming sterk vereenvoudigd. Bestemmingsplannen hoeven niet meer te worden goedgekeurd door Gedeputeerde Staten en de bestemmingsplanprocedure wordt verkort naar 26 weken. Onderdeel van de Wro is hoofdstuk 6, de Afdeling Grondexploitatie Wro (Grexxwet). Deze biedt de gemeente de mogelijkheid kostenverhaal, locatie-eisen en type woningbouw te regelen bij particuliere woningbouw. Ook worden 2 extra mogelijkheden geboden om kostenverhaal toe te passen. Namelijk via een privaatrechtelijk traject (anterieure en posterieure overeenkomst) en via een publiekrechtelijk traject (exploitatieplan en bouwvergunning). De passieve/facilitaire grondpolitiek krijgt door de nieuwe Wro en de Grexxwet meer handvatten om alle kosten te verhalen en om de regierol te versterken. Daardoor is de meerwaarde van actieve grondpolitiek met het risicodragend element niet altijd evident.

Voor meer informatie over het door de gemeente Steenberghe gehanteerde grondbeleid wordt korthedshalve verwezen naar de nota grondbeleid.

Grondexploitatiecomplexen

De grondexploitatiecomplexen kunnen worden onderscheiden in complexen waarbij de gemeente een actieve grondpolitiek voert en complexen waarbij met een projectontwikkelaar een (anterieure) overeenkomst wordt gesloten om een nieuw bestemmingsplan te ontwikkelen. Bij een project waarbij een overeenkomst wordt gesloten worden alle door de gemeente te maken kosten (in- en extern) betaald door de projectontwikkelaar zodat de gemeente bij deze projecten een beperkt risico loopt.

Indien bij actieve grondpolitiek projecten met een overschot werden afgesloten werd dit overschot gebruikt om investeringen te dekken of werd dit opgenomen in de algemene reserve. Ook zijn daarvoor in het verleden regelmatig bedragen uit nog lopende exploitaties onttrokken wanneer de zekerheid bestond dat er een overschot zou zijn bij het sluiten van de exploitatie (tussentijdse winstneming). Een tekort moest altijd al direct worden genomen hetgeen met name het geval was bij het bestemmingsplan De Pinas (voorheen Oostgroeneweg) te Dinteloord. Door de (achter ons liggende) economische recessie (kredietcrisis, eurocrisis) is de marktwaarde van bouwrijpe grond gedaald en stagneerde de afname zodat het risico groter werd dat een plan met verlies werd afgesloten. Tot het begin van de kredietcrisis bedroeg de prijs voor alle bouwrijpe grond nog circa € 285,- exclusief BTW per m² terwijl die nu, op basis van taxatie, per locatie en type woningbouw verschilt. Om het risico te beperken is het zaak dat alleen investeringen worden gedaan indien er zekerheid is dat bouwrijp gemaakte gronden ook worden verkocht op basis van de definitieve planvorming. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is rekening gehouden met tegenvallers zoals een daling van de marktprijs, vertraging in de uitvoering of wijzigingen in de planvorming.

Zoals reeds bij de begroting 2016 is aangegeven mag de gemeente Steenberghe geen rente meer toerekenen ten gunste van de gemeentebegroting. Overeenkomstig de richtlijnen van de commissie BBV mogen ten laste van exploitaties direct ook geen bedragen meer in de reserve ruimtelijke ontwikkeling worden gestort. Deze beleidswijzigingen leveren een voordeel op voor de exploitaties van de diverse plannen. Daar staat tegenover dat vanaf 1 januari 2016 ook gemeenten bij een winstgevend plan eventueel belastingplichtig zijn voor de vennootschapsbelasting hetgeen eveneens bij de begroting 2016 is aangegeven. Tevens dient bij een geraamd overschot op de einddatum, volgens door de commissie BBV opgestelde richtlijnen (berekeningen), winst direct te worden genomen. Belangrijke factoren die hierbij een rol spelen zijn o.a. de fase tot waar het plan is ontwikkeld en de nog te verwachten risico's. Het voorzichtigheidsbeginsel moet hierbij in acht worden genomen. Op basis van een recente QuickScan berekening behoeft op basis van de nu herziene exploitatieramingen met vennootschapsbelasting nog geen rekening te worden gehouden. De berekening hiervoor is nog onzeker en is sterk afhankelijk van de nog vast te stellen openingsbalans in 2016. In de geactualiseerde exploitatieramingen is met deze beleidswijzigingen rekening gehouden.

Een overzicht van complexen en hun verwachte resultaat waarbij de gemeente een actieve grondpolitiek voert luidt als volgt:

Complexen in exploitatie	Totaal geïnvesteerd	Totaal verkocht	(Tussen-tijdse) verlies/ winstneming	Boek-waarde 1-1-2018	Nog te investeren	% van tot.geïnvesteerd	Nog te verkopen	% van totaal te verkopen	Verwacht resultaat pos. (= -)/ neg. (= +)
Buiten de Veste	4.936.400	5.349.600	25.800	-387.400	16.209.900	77%	16.210.200	75%	-387.700
De Pinas (voorheen Oostgroeneweg)	5.347.800	2.010.400	-1.103.000	2.234.400	1.343.000	20%	3.577.000	64%	400
Reinierpolder I (uitbreiding)	3.191.700	1.199.700	27.500	2.019.500	3.887.500	55%	6.243.000	84%	-336.000
Ram van Hagedoornstraat (Yacintha)	252.700	414.000	130.000	-31.300	31.000	11%	-	0%	-300
Totaal	13.728.600	8.973.700	-919.700	3.835.200	21.471.400		26.030.200		-723.600

De belangrijkste complexen in 2017 zijn:

BP Buiten De Veste

In de eerste fase van het bestemmingsplan zijn in 2015 aan de oostzijde van Bastion door CRA Vastgoed 8 starterswoningen gerealiseerd. Vervolgens is de resterende grond aan de oostzijde van Bastion verkocht aan Aan de Stegge Projectontwikkeling voor eveneens 8 starterswoningen welke in 2016 zijn opgeleverd. Maas Jacobs Projectontwikkeling is in 2017 gestart met de bouw van 10 twee onder 1 kap woningen langs de westzijde van Bastion welke in het voorjaar van 2018 zijn opgeleverd. Aansluitend hierop zal Bastion woonrijp worden gemaakt.

Het bestemmingsplan voor geheel Buiten de Veste is in 2010 goedgekeurd. In de tweede fase is sinds 2014 de Brede School in gebruik.

In het plan uit 2010 is woningbouw opgenomen binnen de waterkering welke op basis van nieuwe wetgeving niet meer kan worden gerealiseerd. In 2017 is, rekening houdend met deze beperking, voor het resterende gedeelte een nieuw, grotendeels flexibel, bestemmingsplan gemaakt. Aansluitend aan de bestaande gerealiseerde wijk is een gedeelte daarvan nader uitgewerkt voor woningbouwtypen waar vraag naar is. Dit bestemmingsplan is op 22 februari 2018 vastgesteld door de raad.

Voor het resterende gedeelte in de eerste fase langs de Oosthavendijk zijn 6 patiowoningen gepland. Voor het uitgewerkte gedeelte in de noordelijk gelegen tweede fase zijn 68 woningen en 23 appartementen in de vorm van een stadsboerderij voorzien. In deze herziene exploitatieraming

is ervan uit gegaan dat het vastgestelde nader ingerichte gedeelte in de tweede fase verder noordwaarts wordt ontwikkeld.

De gronden binnen het plangebied zijn reeds in eigendom van de gemeente zodat er geen risico is voor aankoop van niet bouwrijpe grond om de woningbouw overeenkomstig het definitieve bestemmingsplan te realiseren.

Op basis van de hiervoor genoemde uitgangspunten komt de gemiddelde recent getaxeerde waarde voor bouwrijpe grond uit op € 250,-/m². Gezien de verwachting dat de exploitatie met een positief saldo zal sluiten, heeft in 2017 een winstneming plaatsgevonden van € 25.800,-. De exploitatie sluit dan in 2026, niet rekening houdende met winstnemingen in de komende jaren, nog met een geraamd positief saldo van € 387.700,-.

BP De Pinas

In 2011 is het bestemmingsplan Oostgroeneweg voor de eerste fase goedgekeurd. Nadat diverse partijen waren afgefallen is Zwaluwe Projectontwikkeling in 2016 gestart met de bouw van 28 starterswoningen welke in 2017 zijn opgeleverd.

Gezien de stagnerende vraag naar vrije kavelbouw, waar dit bestemmingsplan grotendeels op was gebaseerd, is het bestaande bestemmingsplan Oostgroeneweg herzien. De naam is gewijzigd in bestemmingsplan De Pinas hetgeen op 08 januari 2018 is goedgekeurd. De verkaveling is nu met name afgestemd op gevraagde types woningbouw welke flexibel zijn in te passen. Er kunnen nu meer rijtjeswoningen met een kleinere kavel worden gebouwd. Door diverse partijen is reeds interesse getoond voor aankoop van bouwrijpe grond terwijl Zwaluwe Projectontwikkeling reeds is gestart met de bouw van 26 woningen. In dit plan is rekening gehouden met de aanwezigheid van de aan de oostzijde gelegen bedrijven waardoor een strook van 30 m niet kan worden bebouwd en de daarbinnen gelegen gronden niet kunnen worden verkocht. In verband deze verminderde grondopbrengst is in de jaarrekening 2016 vanuit de risicoreserve een bedrag van € 423.000,- ten gunste van dit plan gebracht om de exploitatie op nul te laten sluiten. Deze strook is opgenomen als bestemming groen.

De gronden binnen het plangebied zijn reeds in eigendom van de gemeente zodat er geen risico is voor aankoop van niet bouwrijpe grond om de woningbouw overeenkomstig het definitieve bestemmingsplan te realiseren.

Op grond van eerder vastgestelde uitgangspunten is in de exploitatie voor de grondopbrengst van ca. 29.082 m² niet bouwrijpe grond aan de Noordlangeweg € 20,-/m² aangehouden. Deze grond kan in de toekomst wellicht worden gebruikt voor nieuwe ontwikkelingen zoals de reeds gerealiseerde ambulancepost. Vanuit projectontwikkeling is hiervoor interesse getoond zodat hier in 2018 meer duidelijkheid over zijn.

Op basis van de hiervoor genoemde uitgangspunten komt de gemiddelde recent getaxeerde waarde voor bouwrijpe grond uit op € 226,-/m². De exploitatie sluit dan in 2025 vrijwel sluitend.

BP Reinierpolder 1 (uitbreiding)

Gezien de behoefte aan industriegrond is voor de uitbreiding Reinierpolder I reeds ca. 9,5 ha grond aangekocht. Dit betreft de grond ten noorden en westen van het bestaande bedrijventerrein Reinierpolder I tot de Zeelandweg Oost en de A4.

Op 30 september 2015 is het (totale) bestemmingsplan Reinierpolder goedgekeurd (onherroepelijk). Naast een actualisatie voor de bestaande bedrijventerreinen Reinierpolder I en II is hierin ook opgenomen de 1^e fase voor de toekomstige uitbreiding van Reinierpolder I. In totaal kan er ca. 7,5 ha bouwrijpe grond worden uitgegeven waarvan ca. 4,7 ha in fase 1. Fase 1 heeft betrekking op de gronden ten noorden van het bestaande bedrijventerrein. Voor de exploitatie is ervan uitgegaan dat na realisatie van fase 1 aansluitend het gehele gebied kan worden ontwikkeld.

Voor realisatie van de tweede fase is overleg gevoerd met de provincie en de regio. De resterende tweede fase tussen de A4, de N257/ZO en het bestaande bedrijventerrein wordt gezien als strategisch uitgeefbare grond met een oppervlakte van slechts ca. 3 ha.

Voor invulling van de tweede fase is door beleggers belangstelling getoond voor de bouw van een hotelaccommodatie waar in 2018 meer duidelijkheid over zal zijn.

Afgestemd op grondverkoop is in 2016 gestart met het bouwrijp maken van de eerste fase. Tot en met eind 2017 zijn er zes kavels bouwrijpe grond verkocht. Voor diverse kavels is interesse getoond.

Op basis van de genoemde uitgangspunten komt de gemiddelde recent getaxeerde waarde voor de nog te verkopen bouwrijpe grond uit op € 109,-/m². Gezien de verwachting dat de exploitatie met

een positief saldo zal sluiten, heeft in 2017 een winstneming plaatsgevonden van € 27.500,-. De exploitatie sluit dan in 2025, niet rekening houdende met winstnemingen in de komende jaren, nog met een geraamd positief saldo van € 336.000,-.

Gezien de gunstig gelegen grond nabij de A4 is ervan uitgegaan dat de grond in de eerste fase in 2020 zal zijn verkocht.

BP Ram van Hagendoornstraat, voormalige Yacintaschool

In 2013 is de bestemmingsplanprocedure gestart voor realisatie van 17 sociale woningen op de voormalige locatie van de Yacintaschool aan de Ram van Hagendoornstraat. In 2015 is dit plan goedgekeurd. Begin 2016 is de grond, na een archeologisch onderzoek in 2015, door Stadlander gekocht welke in 2016 is gestart met de bouw van de woningen welke medio 2017 zijn opgeleverd. Bij de exploitatieherziening begin 2017 was voor dit plan op de einddatum een overschot geraamd van € 130.000,-. Gezien de reeds verkochte grond, de eindfase waarin deze exploitatie zich bevond en de ruime zekerheid van deze winst is toen, overeenkomstig de richtlijnen van de commissie BBV, in de jaarrekening 2016 een tussentijdse winstneming genomen van € 130.000,- ten gunste van de algemene middelen. Nadat de nutsbedrijven in de eerste helft van 2018 hun nog te verrichten werkzaamheden hebben verricht zullen gelijk daarop volgend ook de nog door de gemeente te verrichten werkzaamheden worden uitgevoerd. Het project sluit dan in 2018 vrijwel op nul waarna het kan worden afgesloten.

Projecten op basis van een (anterieure/ABA) overeenkomst:

Couверingepark

Het bestemmingsplan Couверingepark bestaat uit de bouw van 83 woningen en een gezondheidscentrum aan de Molenweg op het terrein van de voormalige accordus-fabriek en de bouw van een woonzorgcomplex met ca. 60 wooneenheden op de voormalige locatie van het Princetuincollege aan de Ravelijnstraat. Tot op heden zijn er 32 woningen opgeleverd en bewoond. Dit project wordt uitgevoerd door de Ontwikkelcombinatie Couверinge Park, welke bestaat uit Aan de Stegge en Woningstichting Geertruidenberg. In verband met financiële problemen bij de Woningstichting Geertruidenberg is de grond aan de Ravelijnstraat nog niet aan deze ontwikkelcombinatie verkocht. De woningbouw is in 2017 weer opgepakt door de ontwikkelcombinatie. Het woonzorgcomplexplan aan de Ravelijnstraat komt niet tot uitvoering en over de realisatie van het gezondheidscentrum is nog geen zekerheid. Zoals hiervoor geschetst, is door de financiële problemen en de (achter ons liggende) economische recessie is stagnatie ontstaan in de verdere ontwikkeling van het plan. Na vele overleggen met diverse partijen heeft de ontwikkelcombinatie de herontwikkeling weer opgestart. In 2018 is een volgende fase van het woningbouwplan verkocht en lopen de voorbereidingen voor die bouw en voor de volgende fase..

Herengood

Het bestemmingsplan Herengood te Kruisland bestaat uit de bouw van 17 starterswoningen en 8 vrije sectorwoningen. In het plan is de sanering van een milieuhinderlijk bedrijf opgenomen waarvoor in de plaats 6 vrije sectorwoningen kunnen worden gebouwd. De opstallen van dit bedrijf zijn gesloopt.

In 2010 zijn de starterswoningen opgeleverd. Het woonrijp maken ten behoeve van de starterswoningen is in 2012 afgerond. In 2012 is gestart met de bouw van de tweede vrije sectorwoning welke in 2014 is opgeleverd. Ook hier is vertraging ontstaan ten gevolge van de economische recessie. De zes nog resterende te bouwen vrije sectorwoningen komen op de locatie van het gesaneerde bedrijf.

Plan De Landerije Welberg

Dit plan voor 35 woningen wordt gerealiseerd op het terrein van het voormalige autoschadeherstelbedrijf aan de Hoogstraat te Welberg. Door de economische recessie is dit plan in fases uitgevoerd. Tot en met 2015 waren er in totaal 29 woningen opgeleverd. De laatste woningen zijn eind 2017 opgeleverd. In de loop van 2018 zal het plan woonrijp worden gemaakt waarna het kan worden afgesloten.

Beltmolen Nieuw Vossemeer

Dit plan voor 54 woningen op de voormalige agrarische gronden tussen de Hogedijk, Beltmolen en Dr. Vermetstraat te Nieuw Vossemeer is opgestart door woningcorporatie Thuisvester. Eind 2011 zijn 12 starterswoningen opgeleverd. In verband met de economische recessie is ook hier stagnatie ontstaan voor verdere woningbouw.

Ten behoeve van de ontwikkeling van het nieuwe woon-zorgcomplex De Vossemeren hebben Tante Louise en Thuisvester overeenstemming bereikt voor tijdelijke huisvesting van de bewoners van de Vossemeren binnen dit plan gedurende de bouw van het nieuwe complex. In april 2015 zijn de bewoners verhuisd naar het nieuwe wooncomplex. Ten behoeve van de nieuwbouw van De Lindenburg te Steenbergen worden de daar aanwezige bewoners eveneens tijdelijk gehuisvest in plan Beltmolen. De verwachting is dat deze nieuwbouw eind 2018 wordt opgeleverd waarna de bewoners terug kunnen verhuizen naar De Lindenburg te Steenbergen en de tijdelijke units worden verwijderd.

BVR ontwikkeling heeft de realisatie van het plan voor de nog resterende 44 te bouwen woningen overgenomen van Thuisvester. BVR zal deze in twee fases realiseren. Zij zijn voornemens om in 2018 te starten met de bouw van 17 woningen. Na oplevering hiervan en bij voldoende belangstelling wordt vervolgens gestart met de bouw van de resterende woningen.

Plan Landgoed Westcreecke Dinteloord

Dit plan bestaat uit de aanleg van een landgoed dat bestaat uit bos met waterpartijen en vijf landhuizen. Het bos en de waterpartijen, welke openbaar toegankelijk zijn, zijn reeds aangelegd. Het plan is bouwrijp gemaakt en een landhuis heeft zich gevestigd. Door de economische recessie de afgelopen jaren is de verdere verkoop van de landhuizen gestagneerd. Merkbaar is dat, nu het economisch beter gaat, de belangstelling voor dergelijke landhuizen toeneemt.

Herontwikkeling Villa Moors

Dit betreft een plan voor behoud en restauratie van de monumentale Villa Moors en een herontwikkeling op het perceel voor de bouw van commerciële ruimten op de begane grond en 18 appartementen. Na restauratie van de villa is eind 2016 gestart met de bouw van de commerciële ruimten en de appartementen welke eind 2017 zijn opgeleverd. De omliggende infrastructuur zal in 2018 worden hersteld en aangepast waarna het plan kan worden afgesloten.

Wethouder Swagemakersstraat Kruisland

Dit plan is gelegen op een voormalige kwekerij tussen de woonpercelen aan de Wethouder Swagemakersstraat, Langeweg, Eerste Boutweg en Graaf Engelbrechtstraat en bestaat uit de bouw van 9 levensloopbestendige woningen. De ontsluiting vindt plaats via de Wethouder Swagemakersstraat. Op 22 september 2016 is voor deze ontwikkeling het bestemmingsplan "Binnenhof" door de gemeenteraad vastgesteld. Tegen de vaststelling van het bestemmingsplan is beroep ingesteld. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 21 februari 2018 uitspraak gedaan en heeft het beroep ongegrond verklaard. Daardoor is het bestemmingsplan onherroepelijk geworden. De planning is dat nog in 2018 met de bouw wordt gestart.

Olmentuin te Steenbergen

Plan Olmentuin is geprojecteerd op de locatie van een taxibedrijf aan de Olmendreef dat naar een andere locatie in Steenbergen verhuist. Op de vrijkomende locatie en de landbouwgronden ten zuiden daarvan ontstaat hierdoor ruimte voor de ontwikkeling van een nieuwe woonwijk. Olmentuin te Steenbergen wordt een duurzame, energieneutrale wijk tussen het groen met een gemeenschappelijke binnentuin en kas als ontmoetingsplaats. De verwachting is dat het ontwerpbestemmingsplan medio 2018 wordt vastgesteld. Naar verwachting zal de bouw dan in 2019 starten.

Overige gronden

Hieronder een toelichting op bouwgronden die regeltechnisch nog niet als een bouwgrondexploitatie mogen worden beschouwd, maar waarvoor dit op korte termijn wel de bedoeling is (de voormalige Nog niet in exploitatie genomen gronden). In de Balans worden deze verantwoord onder de Materiële vaste activa.

BP Welberg centrum

In een raadsbesluit van september 2017 zijn de hoofduitgangspunten vastgesteld voor de ontwikkeling van een nieuw woongebied van maximaal 30 woningen op het voormalige voetbalveld van de Welberg en de daaraan grenzende gronden nabij het gemeenschapshuis. Deze hoofduitgangspunten zijn vastgesteld na een uitgebreid interactief inspraak traject waarbij bewoners en andere belanghebbenden zoals de dorpsraad bij betrokken zijn geweest. Het bestemmingsplan om de woningbouw mogelijk te maken met de daarbij behorende infrastructuur en groenvoorzieningen is in voorbereiding en zal in de tweede helft van 2018 worden vastgesteld. Reeds gemaakte kosten voor het plan komen ten laste van de grondexploitatie.

Paragraaf Verbonden partijen

Algemeen

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen en risico's van de gemeente als gevolg van banden met externe rechtspersonen, waarin de gemeente zowel financieel deelneemt als zeggenschap heeft.

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee de gemeente een bestuurlijke én financiële band heeft. Van een bestuurlijke band is sprake indien de gemeente rechtstreeks invloed heeft op de besluitvorming binnen de verbonden partij. Een financieel belang is aan de orde als de gemeente financieel kan worden aangesproken wegens het functioneren van de verbonden partij of wanneer de gemeente geld kan kwijtraken bij een faillissement van een verbonden partij.

Vormen van verbonden partijen zijn:

Verbonden partijen met een privaatrechtelijk karakter

Bij deze verbonden partijen is er sprake van financiële en/of bestuurlijke belangen (zeggenschap) van de gemeente in private rechtspersonen zoals vennootschappen (Naamloze Vennootschap (NV), Besloten Vennootschap (BV)), stichtingen en verenigingen. Gemeenten kunnen ook participeren in instellingen zonder eigen rechtspersoonlijkheid. Deze instellingen vallen onder de rechtspersoonlijkheid van de instelling waar zij deel van uitmaken.

Verbonden partijen met een publiekrechtelijk karakter

Bij deze verbonden partijen gaat het om deelname van de gemeente aan gemeenschappelijke regelingen op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). De Wgr is in essentie het wettelijk kader voor de -vrijwillige- samenwerking tussen gemeenten en/of provincies voor uitvoering van lokale taken.

Er zijn verschillende varianten voor een gemeenschappelijke regeling. De zwaarste vorm is een gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam en heeft de status van een rechtspersoon. De lichtere vormen zijnde een gemeenschappelijk orgaan, de centrumgemeente-variant en de samenwerkingsovereenkomst zijn gemeenschappelijke regelingen zonder eigen rechtspersoonlijkheid en derhalve in formele gezin geen verbonden partij.

Nota Verbonden Partijen

De gemeenteraad van Steenbergen heeft op 24 september 2015 de nota Verbonden Partijen - zes kaderstellende spelregels vastgesteld. In deze in regionaal verband opgestelde notitie zijn spelregels opgenomen om een betere beheersbaarheid van de samenwerkingsverbanden en een vergroting van de invloed van de gemeenteraden te bewerkstelligen.

De zes kaderstellende spelregels voor de Verbonden Partijen betreffen:

1. Bij het aangaan van een verbonden partij leggen de deelnemers nadrukkelijk vast hoe de informatievoorziening (frequentie, vorm en inhoud) dient te verlopen en welke evaluatiemomenten er zijn.
2. Er dient een tijdige, juiste en volledige (actieve) informatiestroom op gang te worden gebracht, die het mogelijk maakt verantwoording af te leggen en die de raad in positie brengt om (gevraagde) nieuwe kaders te stellen. Zowel het college, de verbonden partij als de gemeenteraad zelf dienen hierin hun verantwoordelijkheid te nemen.
3. Gemeenten bundelen de krachten en dragen samen zorg voor integrale aansturing. Zowel ambtelijke als bestuurlijke voorbereiding gebeurt (deels) gezamenlijk met ruimte voor lokale aanvullingen, waarbij één bepaalde gemeente per verbonden partij de leiding neemt.
4. Jaarlijks in november sturen deelnemers van de verbonden partij richtlijnen aan de verbonden partij waarop de beleidsmatige en financiële kaders gebaseerd dienen te worden. In de kaderbrief geeft de gemeenschappelijke regeling op hoofdlijnen de uitgangspunten voor de begroting aan. Voor NV's en BV's gelden uiteraard de bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek (BW).
5. De ontwerpbegroting wordt uiterlijk 15 april door de gemeenschappelijke regeling naar de deelnemers gestuurd. De zienswijzen van de deelnemers dienen uiterlijk 1 juli door de gemeenschappelijke regeling te zijn ontvangen.
6. Vierjaarlijks is de gemeenschappelijke regeling verplicht om een meerjarenbeleidsplan op te stellen. Het meerjarenbeleidsplan, dat bij aanvang van een nieuwe raadsperiode wordt

opgesteld, is samen met de jaarrekening de basis om de resultaten van de gemeenschappelijke regelingen over een periode van vier jaar te evalueren.

(Vernieuwde) BBV

Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) is ook van toepassing op de gemeenschappelijke regelingen, voor zover zij een eigen begroting en jaarrekening moeten opstellen. Voor de gemeenschappelijke regelingen gelden de nieuwe BBV-regels vanaf de begroting 2018.

Artikel 15 van het BBV schrijft over de paragraaf verbonden partijen het volgende voor:

1. De paragraaf betreffende de verbonden partijen bevat ten minste:
 - a de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen
 - b de lijst van verbonden partijen
2. In de lijst van verbonden partijen wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:
 - de naam en de vestigingsplaats
 - het openbaar belang dat op deze wijze behartigd wordt
 - de veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft
 - de eventuele risico's van de verbonden partij
 - het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het eind van het begrotingsjaar
 - het resultaat van de verbonden partij

Financiële gegevens

Uitgangspunt is dat financiële gegevens over 2017 worden vermeld. Als deze niet bekend zijn dan worden de financiële gegevens over 2016 opgenomen.

Lijst verbonden partijen van de gemeente Steenberghe

De verbonden partijen van onze gemeente zijn, conform het BBV, gesplitst in:

Gemeenschappelijke regelingen:

1. Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)
2. Gemeenschappelijke regeling Openbare Gezondheidszorg West-Brabant (GGD)
3. Werkvoorzieningschap West-Noord-Brabant (WVS-groep)
4. Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV)
5. Gemeenschappelijke regeling Regio West-Brabant (hieronder o.a. Rewin en KCV)
6. Gemeenschappelijke regeling Programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten
7. Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)
8. Intergemeentelijke Sociale Dienst Brabantse Wal (ISD BW)
9. West-Brabants Archief (WBA)

Vennootschappen en coöperaties:

1. NV Rewin
2. NV Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG)
3. NV Brabant Water
4. Intergas

Stichtingen en verenigingen:

1. Stichting Samenwerken
2. Stichting inkoopbureau West-Brabant

Overige verbonden partijen:

N.v.t.

Op de volgende pagina's is een uitgebreide lijst opgenomen van alle verbonden partijen die onze gemeente heeft.

Gemeenschappelijke regelingen:

1. Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)

Vestigingsplaats	Tilburg
Openbaar belang	Binnen de gemeenschappelijke regeling werken de deelnemende gemeenten samen ten behoeve van de goede behartiging van de zorg voor de veiligheid van en de hulpverlening aan de burgers in hun werkgebied. Dit in het bijzonder bij de voorbereiding op en het bestrijden van ongevallen en rampen. De missie luidt: <i>Samen maken wij onze regio veiliger.</i> <i>“Wij zijn een krachtige en gerespecteerde speler in het veld van fysieke veiligheid. Wij stimuleren dat de samenleving bewust met risico's om kan gaan. Wij helpen om goede afwegingen te maken door onze expertise actief te delen en treden slagvaardig en vakbekwaam op. Wij zijn betrouwbaar omdat we altijd hulp bieden of een handelingsperspectief geven.”</i>
Betrokkenen	Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Midden en West-Brabant is een gemeenschappelijke regeling van de 26 gemeenten. Dit valt samen met het werkgebied van de politieregio Midden- en West-Brabant.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit leden van de deelnemende gemeenten, elk lid heeft één stem in de vergadering. De gemeenteraad wijst hiervoor de burgemeester, een wethouder of een raadslid aan als lid. Het dagelijks bestuur bestaat uit een voorzitter en zes andere leden. Deze zes leden worden als volgt aangewezen: • Twee leden die ook lid zijn van de Bestuurscommissie Geneeskundige Hulpverlening • Twee leden die ook lid zijn van de Bestuurscommissie Regionale Brandweer • Twee leden die ook lid zijn van het dagelijks bestuur van de Politieregio Midden- en West-Brabant.
Financieel belang	Programma Bestuur en Veiligheid De gemeentelijke bijdrage wordt als volgt bepaald. Een bijdrage op basis van een objectief verdeelmodel, een bijdrage per inwoner voor Burgernet en een bijdrage in de kosten voor de intekentaak FLO voor de betreffende gemeenten. Voor het jaar 2017 bedraagt de bijdrage totaal € 1.120.739,- . Vanaf 2019 is sprake van een actualisatie van het kostenverdeelmodel, zodat de bijdrage beter aansluit bij de bijdrage die gemeenten krijgen vanuit het gemeentefonds. Om te voorkomen dat er te grote verschillen ontstaan in de gemeentelijke bijdragen, is er gekozen voor een overgangperiode van 3 jaar. Dit leidt voor Steenbergen voor een hogere bijdrage. Dit is meegenomen in de Perspectiefnota 2019.
Risico's	Risicomanagement is een belangrijk instrument voor de Veiligheidsregio. Hierop wordt dan ook veel aandacht aan besteed. Het proces is effectief ingericht, het gehele proces, van identificatie tot en met evaluatie van beheersmaatregelen, wordt consequent doorlopen. De belangrijkste risico's zijn vastgelegd in een risicomatrix. De jaarstukken 2017 bevat de volgende belangrijke risico's: Informatieveiligheid, beschikbaarheid van voldoende vrijwilligers, ICT en de Omgevingswet. Ook de ontwikkelingen bij Fort Oranje vormen een risico. De Veiligheidsregio heeft geen algemene reserve. Doet een risico zich voor dan dragen de gemeenten de nadelige financiële gevolgen.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2017 € 22.622.832,-, eind 2017 € 23.623.807,- Vreemd vermogen begin 2017 € 34.231.659,-, eind 2017 € 31.058.664,- Resultaat 2017 € 3.410.000,-. Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de voorlopige jaarrekening 2017.

2. Gemeenschappelijke regeling Gemeenschappelijk Gezondheidsdienst West-Brabant (GGD)

Vestigingsplaats	Breda
Openbaar belang	Zorg te dragen voor minimaal de uitvoering van de wettelijk aan de gemeente opgedragen taak van collectieve preventie en inhoud te geven aan de voor de deelnemende gemeenten noodzakelijke en de door de deelnemende gemeenten gewenste samenwerking op het terrein van de openbare gezondheidszorg en de preventieve gezondheidszorg.
Doel	Het behartigen van de belangen van de gemeenten op het gebied van de publieke gezondheid.

Betrokkenen	De volgende gemeenten nemen deel: Aalburg, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Werkendam, Woensdrecht, Woudrichem en Zundert.
Bestuurlijk belang	Binnen de GGD worden twee bestuursorganen onderscheiden: • Algemeen bestuur: hierin hebben vertegenwoordigers van alle gemeenten zitting, aangevuld met twee vertegenwoordiger namens de GGD • Dagelijks bestuur: vanuit het algemeen bestuur heeft minimaal een viertal personen tevens zitting in het dagelijks bestuur, aangevuld met 2 bestuursleden op basis van deskundigheid.
Financieel belang	Programma WMO en Jeugd De gemeente Steenbergen heeft in zijn jaarrekening 2017 de volgende bijdragen verantwoord: • Bijdrage aan GGD in kosten openbare gezondheidszorg: € 230.739,- • Bijdrage in kosten jeugdgezondheidszorg: € 207.484,-
Risico's	Volgens de uitgevoerde risicoanalyse door de GGD bedraagt het benodigde weerstandsvermogen € 3,209 miljoen. De weerstandsratio komt uit op 0,5.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2017 € 5.619.000,- , eind 2017 € 4.923.000,- Vreemd vermogen begin 2017 € 10.963.000,- , eind 2017 € 11.144.000,- Resultaat 2017 € 361.000- Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de voorlopige jaarrekening 2017.

3. Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap West-Brabant (WVS-groep)

Vestigingsplaats	Roosendaal
Openbaar belang	Verzorgt voor de 9 deelnemende gemeenten de sociale werkvoorziening in West-Brabant.
Doel	De WVS-groep heeft als missie dat zij als maatschappelijke organisatie mensen kansen biedt om zichzelf door middel van arbeid te ontwikkelen met als doel het vinden van regulier werk of werk in een (meer) beschutte omgeving. De WVS-groep voert haar missie uit in aansluiting op het gemeentelijke beleid van de in de gemeenschappelijke regeling betrokken gemeenten om de sociale werkvoorziening regionaal aan te pakken. De gemeente Steenbergen participeert dus om invulling te geven aan zijn wettelijke verplichting op een wijze die tevens leidt tot de realisatie van efficiencywinst.
Betrokkenen	In de gemeenschappelijke regeling nemen de volgende gemeenten deel: Bergen op Zoom, Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bestuurlijk belang	De negen gemeenten uit het werkgebied West Noord-Brabant hebben één afgevaardigde in het Algemeen Bestuur, plus een secretaris. Daarnaast is sprake van een Dagelijks Bestuur waarin vertegenwoordigers uit drie gemeenten worden gekozen, aangevuld met een secretaris en een adviseur.
Financieel belang	Programma Recreatie, Economie en Participatie Met ingang van 1 januari 2008 ontvangt de gemeente het decentraal budget Wet Sociale Werkvoorziening. In principe wordt aan het werkvoorzieningschap een bijdrage betaald voor een minimumaantal te plaatsen Standaard Eenheden WSW werknemers. Indien dit aantal en de vergoeding per SE niet afwijkt van de door het rijk vastgestelde aantallen en bedragen zal er geen manco ontstaan tussen het ontvangen budget en de door de gemeente te betalen bijdragen. Aansluitend op de missie van de WVS-groep, verstrekt de gemeente een financiële bijdrage per SW-medewerker uit de gemeente Steenbergen. Over 2017 bedroeg de totale gemeentelijke bijdrage € 245.619,-.
Risico's	Een belangrijk risico betreft het risico dat de werkelijke uitstroom niet in de pas loopt met de fictieve uitstroom (volgens het landelijk rekenmodel). Hierdoor loopt WVS-Groep het risico dat het landelijk budget onder druk komt te staan door meer vraag. Het kan zo zijn dat de fictieve bijdrage SW hieroor naar beneden wordt bijgesteld.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2017 € 2.001.000,- , eind 2017 € 1.463.000,- Vreemd vermogen begin 2017 € 21.581.000,- , eind 2017 € 22.108.000,-

	Resultaat 2017 € -/597.000,-
	Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de voorlopige jaarrekening 2017.

4. Gemeenschappelijke regeling Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV)

Vestigingsplaats	Tilburg
Openbaar belang/doel	Het openbaar lichaam heeft tot doel het verlenen of doen verlenen van ambulancezorg.
Betrokkenen	De Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord is een gemeenschappelijk regeling van de gemeenten in het werkgebied Midden en West-Brabant (26 gemeenten) en van de gemeenten in het werkgebied Brabant-Noord (21 gemeenten).
Bestuurlijk belang	Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. Het Algemeen Bestuur bestaat uit één vertegenwoordiger per deelnemende gemeente. Het Dagelijks Bestuur, bestaande uit de voorzitter en maximaal 5 leden, worden uit en door het Algemeen Bestuur aangewezen. De voorzitter wordt aangewezen uit het midden van het Algemeen Bestuur en is zowel voorzitter van het Algemeen Bestuur als het Dagelijks Bestuur.
Financieel belang	Programma WMO en Jeugd In de regeling is niet opgenomen hoe de door de deelnemende gemeenten te betalen bijdrage wordt bepaald, maar geschiedt op basis van een bedrag per inwoner. Voor het jaar 2017 is geen gemeentelijke bijdrage nodig geweest.
Risico's	Het weerstandsvermogen is voldoende om de in de beleidsbegroting genoemde risico's (geschat op € 4,23 miljoen) op te vangen.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2017 € 12.569.000,-, eind 2017 € 13.041.000,- Vreemd vermogen begin 2017 € 21.192.000,-, eind 2017 € 27.232.000,- Resultaat 2017 € 478.000,- Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de voorlopige jaarrekening 2017.

5. Gemeenschappelijke regeling Regio West-Brabant (RWB)

Vestigingsplaats	Etten-Leur
Openbaar belang	Intergemeentelijke samenwerking om te komen tot een strategische agenda en een strategische visie.
Doel	Door samenwerking bij bovengemeentelijke beleidsmatige en strategische vraagstukken een bijdrage te leveren aan het realiseren van gemeentelijke en regionale doelstellingen. Daarnaast zijn de volgende samenwerkingsverbanden in deze nieuwe gemeenschappelijke regeling ondergebracht: SES (Sociaal Economische Samenwerking), KCV (Kleinschalig Collectief Vervoer), Regiobureau Breda, Milieu & Afval Regio Breda, GGA (GebiedsGerichteAanpak) en het Loopbaancentrum West-Brabant.
Betrokkenen	De deelnemende gemeenten (19 stuks) zijn: Aalburg, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tholen, Werkendam, Woensdrecht, Woudrichem en Zundert.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur wordt gevormd door de 19 gemeenten. Het college van iedere deelnemende gemeente wijst één lid en één plaatsvervangend lid aan. De leden van de West-Brabantse Vergadering (het AB) hebben elk een stem van gelijk gewicht. Besluiten met betrekking tot de begroting en de jaarrekening worden genomen met tenminste 10 stemmen voor, welke stemmen tenminste de helft van het aantal inwoners van het gebied plus 1 vertegenwoordigen.
Financieel belang	Programma Bestuur en Veiligheid/WMO en Jeugd/Recreatie, Economie en Participatie De gemeentelijke bijdrage is voor wat het algemene deel betreft gebaseerd op het inwoneraantal op 1 januari van het jaar, voorafgaand aan dat waarvoor de bijdrage verschuldigd is. Naast de algemene bijdrage is de bijdrage afhankelijk van de activiteiten waaraan wordt deelgenomen. Voor het jaar 2017 bedraagt de bijdrage RWB € 84.933,-. Daarnaast is afzonderlijk voor SEZ ad € 10.603,- en het KCV ad € 331.074,- aan structurele bijdragen betaald.

Risico's	Het grootste risico is het risico dat de subsidieverstrekker niet akkoord gaat met de verantwoording van de subsidie, waardoor een onvoorzien tekort kan ontstaan. De kans dat dit gebeurt wordt ingeschat op minder dan 5%, maar het kan wel om aanzienlijke bedragen gaan. De RWB heeft geen reserves opgebouwd die kunnen dienen voor het opvangen van de risico's.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2017 € 295.000,-, eind 2017 € 390.000,- Vreemd vermogen begin 2017 € 9.138.000,-, eind 2017 € 7.656.000,- Resultaat 2017 € 332.000,-, van dit resultaat wordt € 207.000,- terugbetaald aan de deelnemende gemeenten. Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de voorlopige jaarrekening 2017.

6. Gemeenschappelijke regeling Programma voorkoming schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten

Vestigingsplaats	Breda
Openbaar belang/doel	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan met als doel het behartigen van de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de uitvoering van de Leerplichtwet 1969 en de Regionale Meld en Coördinatiefunctie. De gemeente Steenbergen mandateert alleen de bevoegdheid op het gebied van uitvoeringsniveau 1 (toezicht op de naleving van de Leerplichtwet 1969 en de registratie van voortijdig schoolverlaters) aan het gemeenschappelijk orgaan.
Betrokkenen	De gemeenten in de regio West-Brabant bestaande uit de gemeenten Aalburg, Alphen-Chaam, Baarle Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Halderberge, Etten-Leur, Geertruidenberg, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Werkendam, Woensdrecht, Woudrichem en Zundert.
Bestuurlijk belang	Het gemeenschappelijk orgaan bestaat uit de aangewezen leden van het college van Burgemeester en Wethouders van alle deelnemende gemeenten en wijzen uit hun midden een voorzitter, alsmede plaatsvervanger, aan.
Financieel belang	Programma WMO en Jeugd De gemeente draagt naar rato van het aantal inwoners van 5 tot 23 jaar (per 1 januari van het voorgaande begrotingsjaar) bij in de zowel de personeelskosten als de uitvoeringskosten die verbonden zijn aan de uitvoering van de taken van het Programma. Voor het jaar 2017 bedraagt de bijdrage € 11.089,-
Risico's	Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2016 € 124.400,-, eind 2016 € 79.200,- Geen vreemd vermogen Resultaat 2016 € 79.200,- De laatste bekende financiële gegevens betreffen die over 2016.

7. Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

Vestigingsplaats	Tilburg
Openbaar belang	Op 1 juni 2013 is de Omgevingsdienst MWB (OMWB) gestart, als één van de 29 Omgevingsdiensten in Nederland. De OMWB is een gemeenschappelijke regeling, opgericht door 27 gemeenten en de provincie Noord-Brabant. Deze participeren in de Gemeenschappelijke Regeling. De gemeenten en provincie zijn zowel eigenaar als opdrachtgever van de OMWB. De gemeenschappelijke regeling OMWB kent een Algemeen en een Dagelijks Bestuur. Het bestuur vergadert 4 à 5 keer per jaar. Het bestuur stelt de inhoudelijke en financiële kaders voor de organisatie vast. De omgevingsdienst is belast met de uitvoering van het verplichte Landelijke Basispakket, het vervullen van een adviserende taak op het terrein van de vergunningverlening, toezicht en handhaving, alsmede een coördinerende en afstemmende taak tussen deelnemers.

Doel	In het Besluit Omgevingsrecht van 1 juli 2017 (BOR) is bepaald dat de Omgevingsdienst in opdracht van de 28 bevoegde gezagen een adequate uitvoering geeft aan de taken vergunningverlening, toezicht en handhaving voor milieu- en andere omgevingsrechtaken. De taken van de dienst zijn in het BOR vastgelegd, het zogenoemde wettelijke basistakenpakket (BTP). Naast de wettelijke basistaken die aan de dienst zijn opgedragen hebben de bevoegde gezagen de vrijheid om verzoektaken met betrekking tot milieu en ook andere beleidsvelden op te dragen aan de dienst. Bijvoorbeeld ten aanzien van ruimtelijke ordening en bouw. In 2018 is de verhouding tussen wettelijke basistaken en verzoektaken ongeveer 83% - 17%.
Betrokkenen	Betrokkenen zijn de provincie Noord-Brabant alsmede de gemeenten Aalburg, Alphen-Chaam, Baarle Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Halderberge, Hilvarenbeek, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Loon op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Werkendam, Woensdrecht, Woudrichem en Zundert.
Bestuurlijk belang	De colleges van B en W en Gedeputeerde Staten zijn deelnemers in de gemeenschappelijke regeling. Gezamenlijk vormen zij het Algemeen Bestuur, waarin iedere deelnemer met één wethouder/ burgemeester en gedeputeerde deelneemt. Het AB heeft de rol van eigenaar en is verantwoordelijk voor de continuïteit, de kwaliteit en het financieel beheer van de OMWB. Kernachtig gezegd: het AB heeft een kaderstellende en toezichthoudende rol. Het AB stelt de begroting en de jaarrekening vast. Voor de jaarlijkse begroting geldt een zogenoemde zienswijze procedure, waarbij de gemeenten en provincie in de gelegenheid zijn een inhoudelijke reactie in te brengen op de begroting. Uit het AB wordt een DB benoemd. De DB leden maken deel uit van het AB. De vergaderingen van het AB worden door het DB voorbereid. Het DB neemt ook bestuursbesluiten die geen besluitvorming in het AB behoeven, dit conform hetgeen is bepaald in de Gemeenschappelijke Regeling. Op 15 december 2017 heeft het AB een besluit genomen over een duurzame financiering van de OMWB. De grondslag daarvoor is de zogenoemde MWB norm. Deze norm heeft betrekking op de uitvoering van de wettelijke basistaken van de dienst. In de wettelijke basistaken kan onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds inrichtinggebonden taken en anderzijds de niet inrichtinggebonden taken (resp. categorieën 1-7 en 8-11 van het Besluit Omgevingsrecht van 1 juli 2017). De ruggengraat van de MWB norm wordt gevormd door het Inrichtingen Bestand en het door het AB vastgestelde ambitieniveau voor de niet inrichtinggebonden taken. Jaarlijks stelt het AB de tarieven voor de declarabele uren vast. De norm voor declarabiliteit is thans gemiddeld 1350 declarabele uren per medewerker in het primair proces. Dit is het uitgangspunt voor de begroting. De OMWB heeft een risicoreserve. Deze reserve is gebaseerd op de jaarlijks door het AB -via de begroting- vast te stellen risico analyse.
Financieel belang	Programma Dienstverlening De gemeente draagt op basis van vastgelegde tarieven en/of productprijzen per geleverde prestaties/ inzet. Een eventueel negatief resultaat kan naar rato van ieders afname (=omzet) ten laste van de deelnemers worden gebracht. We zijn in het verleden geconfronteerd met negatieve resultaten. Met de uitvoering van het plan "Huis op Orde" en het uitvoeren van bezuinigingen wordt getracht te komen tot een adequate bedrijfsvoering. Dit biedt echter geen garantie dat er niet opnieuw sprake kan zijn van incidentele dan wel structurele prijsverhogingen of incidentele/structurele verhogingen van onze bijdrage aan de OMWB.
Risico's	In de begroting 2018 heeft de OMWB een risico-analyse opgenomen. Hieruit blijkt dat het gewogen risicobedrag (benodigd weerstandsvermogen) ruim € 2,56 miljoen is. De berekende ratio bedraagt 0,42.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2017 € 4.969.000,- , eind 2017 € 6.761.000,- Vreemd vermogen begin 2017 € 2.100.000,- , eind 2017 € 1.400.000,- Resultaat 2017 € 3.807.000,- Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de voorlopige jaarrekening 2017.

8. Gemeenschappelijke regeling Intergemeentelijk Sociale Dienst Brabantse Wal (ISD BW)

Vestigingsplaats	Bergen op Zoom
Doel	De gemeenschappelijke regeling heeft tot doel de regionale uitvoering van de regelingen op het gebied van bijstandsverlening, werkgelegenheid en inkomensvoorzieningen.

Betrokkenen	Deelnemers in de gemeenschappelijke regeling zijn de gemeenten Bergen op Zoom, Steenbergen en Woensdrecht.
Bestuurlijk belang	Het gemeenschappelijk orgaan bestaat uit de door de deelnemende colleges van burgemeester en wethouders aangewezen wethouder van de deelnemende gemeente. Zij benoemen uit hun midden een voorzitter. Besluiten van het gemeenschappelijk orgaan worden bij gewone meerderheid van stemmen genomen. De leden uit de gemeenten Woensdrecht en Steenbergen hebben beide één stem, het lid van de gemeente Bergen op Zoom heeft 2 stemmen.
Financieel belang	Programma Recreatie, Economie en Participatie De bijdrage aan de regeling is gebaseerd op de verdeelsleutel "klantenaantal". Voor het jaar 2017 bedraagt de bijdrage € 1.148.914,-.
Risico;s	Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	De GR heeft geen eigen en vreemd vermogen.

9. Gemeenschappelijke regeling West-Brabants Archief (WBA)

Vestigingsplaats	Bergen op Zoom
Doel	Het WBA draagt bij aan een efficiënte en effectieve borging van digitale informatie voor de bedrijfsvoering, verantwoording en controlebaarheid nu en voor erfgoed in de toekomst. Het WBA faciliteert de gemeenten in het maken van een omslag naar digitale archivering en informatievoorziening.
Betrokkenen	In de gemeenschappelijke regeling nemen de volgende gemeenten deel: Bergen op Zoom, Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur wordt gevormd door de deelnemende gemeenten. Het college van iedere deelnemende gemeente wijst één lid en één plaatsvervangend lid aan. Deze worden benoemd voor een periode gelijk aan de zittingsduur van het college. Het algemeen bestuur vergadert minimaal 2 maal per jaar.
Financieel belang	Programma Bestuur en Veiligheid De bijdrage aan de regeling is gebaseerd op de verdeelsleutel "aantal strekkende meters archief" zoals die in de archiefbewaarplaats opgenomen dienen te zijn. Voor het jaar 2017 bedraagt de bijdrage € 125.805,-
Risico's	Omdat het WBA een organisatie in oprichting is, heeft er nog geen inventarisatie van de belangrijkste risico's plaatsgevonden. De vorming van een nieuwe organisatie gaat altijd gepaard met zaken die niet voorzien zijn of waarvoor een raming is opgenomen op basis van de op dit moment bekende feiten en omstandigheden.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2017 € 28.402,- , eind 2017 € 178.073,- Vreemd vermogen begin 2017 € 1.746.889,- , eind 2017 € 1.506.885,- Resultaat 2017 € 149.671,- voordelig. Voor de versterking van het weerstandsvermogen wordt € 149.671,- toegevoegd aan de algemene reserve. Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de voorlopige jaarrekening 2017.

Vennootschappen en coöperaties:

1. NV REWIN

Vestigingsplaats	Breda
Doel	REWIN heeft als doel het versterken van de regionaal economische ontwikkeling van West-Brabant. Bedrijven krijgen onafhankelijk, deskundige en kosteloze ondersteuning.

Betrokkenen	De deelnemers zijn 19 West- en Midden-Brabantse gemeenten, nl: Aalburg, Alpen-Chaam, Baarle Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tholen, Werkendam, Woensdrecht, Woudrichem en Zundert.
Bestuurlijk belang	De deelname geschiedt door aandelen op naam. Als aandeelhouder heeft men inspraak in het beleid van de NV.
Financieel belang	Programma Recreatie, economie en participatie De bijdrage bestaat uit een bedrag per inwoner. Voor het jaar 2017 bedraagt de bijdrage € 56.800.
Risico's	Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2017 € 1.036.000,-, eind 2017 € 1.190.000,- Vreemd vermogen begin 2017 € 1.025.000,-, eind 2017 € 1.239.000,- Resultaat 2017 € 56.000,- Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de voorlopige jaarrekening 2017.

2. NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Vestigingsplaats	Den Haag
Doel	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De strategie van de bank is gericht op het behouden van substantiële marktaandelen in het Nederlands maatschappelijk domein en het handhaven van een excellente kredietwaardigheid (Triple A).
Betrokkenen	Overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, cultuur en openbaar nut (publieke sector).
Bestuurlijk belang	De gemeente Steenbergen heeft geen zetel in het bestuur van de BNG. De gemeente heeft als aandeelhouder wel stemvergadering van aandeelhouders.
Financieel belang	Programma Financiering De bank is een structuurvennootschap. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een waterschap. De gemeente Steenbergen bezit 11.583 aandelen van € 2,27 per aandeel (0,02% van het totale aantal van 55.690.720 aandelen). In 2017 is de dividenduitkering 2016 ad € 18.927,- verantwoord. Het verwachte dividend over 2017 is € 29.305,-.
Risico's	De bank beschikt over een uitgebreid risicomodel, waarmee alle risico's goed in beeld zijn en binnen de (wettelijke) normen blijven. Ook de beheersmaatregelen zijn op orde.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2017 € 4.486 miljoen, eind 2017 € 4.953 miljoen. Vreemd vermogen begin 2017 € 149.483 miljoen, eind 2017 € 135.041 miljoen Resultaat 2017 € 369 miljoen. Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de voorlopige jaarrekening 2017.

3. NV Brabant Water

Brabant Water is in januari 2002 tot stand gekomen door een fusie van Waterleidingmaatschappij Oost-Brabant (WOB) en Waterleiding Maatschappij Noord-West-Brabant (WNWB).

Vestigingsplaats	Den Bosch
Doel	Het primaire doel is het verzorgen van een betrouwbare en zuivere watervoorziening voor iedereen in het werkgebied van Brabant Water.
Betrokkenen	De aandelen van Brabant Water zijn nagenoeg geheel in handen van de Brabantse gemeenten en de provincie Noord-Brabant.

Bestuurlijk belang	Door middel van het bezit van aandelen Brabant Water heeft de gemeente Steenberghe stemrecht in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. In het geval van de gemeente Steenberghe bedraagt de stemverhouding in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op basis van het aantal aandelen in bezit: $33.826 / 2.779.595 = 1,2\%$.
Financieel belang	Programma Financiering De gemeente Steenberghe loopt een financieel risico, maximaal voor wat betreft het vermogensbeslag wat in de nominale waarde van de verkregen aandelen zit. De aandelen in eigendom zijn gewaardeerd tegen een bedrag van € 104.369,- (nominale waarde na fusie).
Risico's	Brabant Water heeft een aantal strategische risico's (bijv. verontreiniging van de drinkwaterbron), operationele risico's (bijv. betrouwbaarheid van de waterleidingen), financiële verslaggevingsrisico's en compliance risico's benoemd. Voor alle risico's zijn beheersmaatregelen getroffen. Het weerstandsvermogen is ruim voldoende.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2017 € 578 miljoen, eind 2017 € 609 miljoen. Vreemd vermogen begin 2017 € 400 miljoen, eind 2017 € 441 miljoen Resultaat 2017 € 31,5 miljoen. Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de voorlopige jaarrekening 2017.

4. Intergas

Op 28 april 2011 heeft de gemeenteraad ingestemd met de verkoop van alle aandelen in het kapitaal van Intergas Energie bv aan Enexis Holding nv. Van deze verkoop is in 2011 reeds € 1,2 miljoen ontvangen. Om eventuele garantieaanspraken door Enexis te kunnen dekken is een gedeelte van de verkoop door Intergas in achtervang gehouden. In 2012 is hiervan € 222.500,- vrij gevallen. Er resteert dan nog een aandeel van ca. € 75.000,- waarvan het tijdstip van vrijval niet zeker is. Er moet rekening gehouden worden met een termijn van 7 tot 8 jaar.

Stichtingen en verenigingen:

1. Stichting Samen Werken

Vestigingsplaats	Bergen op Zoom
Openbaar belang	Binnen de Stichting SamenWerken zijn in samenwerking met het WVS Groep vanaf 1998 een aantal projecten ontwikkeld. De deelnemers worden geselecteerd uit de gemeentelijke bestanden van het cluster sociale zaken in het kader van de sociale activering en worden ingezet op grond van het participatiebudget van de Wet Werk en Bijstand. Het voordeel voor gemeenten en opdrachtgevers is dat door middel van de projecten meerdere doelstellingen worden bereikt: de sociale en werkgelegenheidsdoelstelling én de uitvoering van (gemeentelijke) werkzaamheden tegen acceptabele kosten. De ontwikkeling, de leiding en de ondersteunende werkzaamheden van alle projecten worden uitgevoerd door medewerkers van het WVS West Noord-Brabant die (gedeeltelijk) bij de Stichting SamenWerken gedetacheerd zijn. De kosten worden zoveel mogelijk direct doorberekend aan de projecten. De projecten moeten in principe kostendekkend zijn. Nadelige en voordelige resultaten op afzonderlijke projecten worden echter gesaldeerd zodat één totaalresultaat voor de projecten ontstaat.
Doel	Terugdringen van de afstand van de deelnemers tot de arbeidsmarkt.
Betrokkenen	De drie gemeenten Bergen op Zoom, Woensdrecht en Steenberghe.
Bestuurlijk belang	Van de drie gemeenten hebben de drie wethouders met de portefeuilles 'Sociale Zaken / Maatschappelijke Ondersteuning' zitting in het bestuur.
Financieel belang	Programma Recreatie, Economie en Participatie In principe kan de gemeente enkel worden aangesproken indien bij een eventuele liquidatie van de stichting sprake is van een negatief vermogen. Een batig saldo bij ontbinding van de stichting vervalt aan de deelnemende gemeenten naar rato van hun financiële inbreng gedurende de periode van hun deelnemerschap.
Risico's	Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2016 € 275.000,-, eind 2016 € 275.000 Geen vreemd vermogen. Resultaat 2016 € 927,- De laatst bekende financiële gegevens betreffen die over 2016.
--	--

2. Stichting Inkoopbureau West-Brabant (SIW)

Vestigingsplaats	Etten-Leur
Openbaar belang	Het creëren van voordelen op zowel financieel, kwalitatief en procesmatig gebied op het terrein van inkoop en aanbestedingen voor de zelfstandige gemeenten en voorts al hetgeen met één en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevordelijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord
Doel	Het professionaliseren van de inkoopfunctie bij de deelnemers. Missie: het in de ruimste zin van het woord ontzorgen van de deelnemers op het gebied van inkoop. Visie: het toonaangevende instituut te zijn, om in elke inkoop gerelateerde behoefte van onze deelnemers te voorzien, met professionele en integere medewerkers.
Betrokkenen	Op dit moment 24 deelnemers, waarvan het merendeel gemeenten uit Zuid-Holland, Noord-Brabant en Zeeland.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur is samengesteld uit vertegenwoordigers van alle deelnemers. Vanuit het algemeen bestuur wordt een dagelijks bestuur gekozen
Financieel belang	Programma Bestuur en Veiligheid De deelnemers worden afgerekend op basis van de uitgevoerde inkooptrajecten.
Risico's	Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen: begin 2016 € 0,-, eind 2016 € 10.000 Vreemd vermogen: begin 2016 € 726.300,-, eind 2016 € 1.127.900 Resultaat 2016: -/- € 184.239, Het negatieve resultaat zal worden verrekend met de langlopende schuld aan de deelnemers. De laatst bekende financiële gegevens betreffen die over 2016.

Jaarrekening

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

I. Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

II. Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop de toekenning is gedaan..

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de septembercirculaire van het boekjaar. Bij de verwerking van de algemene uitkering is rekening gehouden met de mutaties die voortvloeien uit de decembercirculaire 2016.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt, geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid 2016 van de commissie BBV het volgende. Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen WMO-administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht. De gemeente zal deze onzekerheid in de jaarstukken moeten noemen, ook al ligt de oorzaak niet bij de gemeente.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende verlofaanspraken en dergelijke. In verband met de invoering van het Individueel Keuzebudget is het vakantiegeldaanspraak over de periode juni-december 2016 éénmalig als overlopende post verantwoord.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

III. Balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het gerelateerde materiële vaste actief.

Bijdragen aan activa van derden worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Onder deze categorie worden de investeringen van met name riolering of het inzamelen van huishoudelijk afval opgenomen. Dit zijn investeringen waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.

Overige investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven. De afschrijving is gebaseerd op de economische dan wel de technische levensduur en is vastgelegd in de "Financiële verordening artikel 212 Gemeentewet gemeente Steenberg 2009" en de "nota waardering en afschrijving vaste activa gemeente Steenberg".

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

- Gronden en terreinen n.v.t.
- Bedrijfsgebouwen: Nieuwbouw/Renovatie en restauratie 40/25 jaar
- Vervoermiddelen: Vrachtwagens/Overige vervoermiddelen 10/5 jaar
- Machines, apparaten en installaties: Installaties/Machines en apparaten 15/10 jaar
- Overige materiële vaste activa: Automatiseringsapparatuur 5 jaar - Softwarepakketten 5 jaar - Vervanging containers 10 jaar - Inventaris en meubilair 10 jaar - (Renovatie) speeltoestellen 10 jaar
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken: Reconstructie/aanleg 25 jaar - Riolering 30 jaar

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Onder activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden onder andere verstaan infrastructurele investeringen in aanleg en renovatie van (inrichting) wegen, waterwegen, civiele kunstwerken, groen en kunstwerken. Tenzij bij raadsbesluit anders bepaald, worden deze investeringen onder aftrek van bijdragen van derden en (bestemmings)reserves, ten laste van de exploitatie gebracht. In geval van activering bij raadsbesluit wordt het activum lineair afgeschreven over de verwachte levensduur of in een kortere, door de raad aangegeven tijdsduur.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen verkrijgingsprijs.. Zo nodig wordt rekening gehouden met een duurzaam lagere waarde..

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Leningen u/g zijn opgenomen tegen de verkrijgingsprijs. Participaties in het aandelenkapitaal van N.V.'s en B.V.'s zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen.

Flottende activa

Voorraden

De overige grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen standaard verrekenprijzen die zijn gebaseerd op de gemiddeld betaalde inkoopprijs. Verschillen tussen de standaard verrekenprijs en betaalde inkoopprijs worden als resultaat verantwoord. Incourante voorraden worden afgewaardeerd naar marktwaarde.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken) alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten. Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen de verkrijgingsprijs opgenomen

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

In het wijzigingsbesluit van 25 juni 2013, van toepassing met ingang van het begrotingsjaar 2014, is in artikel 44, lid d BBV een separatie voorzieningscategorie geïntroduceerd voor vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Overzicht van baten en lasten met toelichting

Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten (x € 1.000,-)									
	Begroting 2017			Begroting 2017 na wijziging			Rekening 2017		
Programma's	Lasten	Baten	saldo	Lasten	Baten	saldo	Lasten	Baten	saldo
Bestuur en veiligheid	3.345	153	-3.192	3.586	-	-3.586	3.167	-	-3.167
Dienstverlening	1.467	1.095	-372	1.465	1.091	-374	1.422	1.418	-4
Sport en cultuur	2.722	685	-2.037	2.823	685	-2.138	2.851	676	-2.175
WMO en jeugd	13.737	8.032	-5.705	14.386	8.174	-6.212	15.726	8.867	-6.859
Economie, recreatie en participatie	11.190	8.641	-2.549	11.818	8.782	-3.036	11.834	9.445	-2.389
Milieu en ruimtelijke ordening	6.095	6.165	70	6.229	6.259	30	6.143	6.380	237
Beheer openbare ruimte	7.351	2.081	-5.270	8.168	3.306	-4.862	6.404	2.505	-3.899
Financiering	602	51	-551	259	1.042	783	379	1.018	639
Sub-totaal programma's	46.509	26.903	-19.606	48.734	29.339	-19.395	47.926	30.309	-17.617
Algemene dekkingsmiddelen:									
Lokale heffingen		4.552	4.552		3.591	3.591		3.638	3.638
Algemene uitkeringen		20.121	20.121		20.764	20.764		20.853	20.853
Dividenden		12	12		19	19		19	19
Saldo financieringsfunctie		-	-		-	-		-	-
Overige algemene dekkingsmiddelen		15	15		36	36		-	-
Sub-totaal alg.dekkingsmiddelen		24.700	24.700		24.410	24.410		24.510	24.510
Overhead	6.176	50	-6.126	6.695	50	-6.645	6.592	73	-6.519
Heffing VPB	58		-58	58		-58	64		-64
Onvoorzien	262			31			-		-
Gereal. totaal saldo baten en lasten			-1.090			-1.688			310
Toevoeging/onttrekking aan reserves									
Bestuur en veiligheid		445	445		809	809		533	533
Dienstverlening		9	9		9	9		9	9
Sport en cultuur		325	325		416	416		485	485
WMO en jeugd		725	725	25	792	767	25	792	767
Economie, recreatie en participatie	500	22	-478	563	343	-220	804	184	-620
Milieu en ruimtelijke ordening			-	107	166	59	57	60	3
Beheer openbare ruimte	250	274	24	1.635	1.011	-624	3.685	2.521	-1.164
Financiering		40	40	14.045	14.519	474	14.297	14.551	254
Tot. Toev./onttrekk.reserves	750	1.840	1.090	16.375	18.065	1.690	18.868	19.135	267
Gerealiseerd resultaat			-			2			577

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

De najaarsnota sluit, na wijziging, met een voor 2017 verwacht voordelig saldo van € 13.000,- (saldo onvoorziene uitgaven). Hierbij was reeds rekening gehouden met de effecten van de septembercirculaire 2017. Na de najaarsnota heeft het resultaat zich positief ontwikkeld. Hieronder lichten wij op hoofdlijnen die ontwikkeling toe. De analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de programmarekening is opgenomen in de programmaverantwoording waarbij deze analyse onderdeel uit maakt van de jaarstukken 2017. Per programma is deze analyse opgenomen in het onderdeel "Wat heeft het gekost - financiële verantwoording 2017".

In de programmaverantwoording van dit jaarverslag gaan we gedetailleerder, per programma, in op de relevante verschillen ten opzichte van de begroting na wijziging. Onder relevant verschil wordt in dit kader verstaan een afwijking groter dan € 50.000,- op niveau van beleidsveld (product) zoals per programma is opgenomen in het overzicht "Financiële verantwoording 2017".

Programma/taakveld		Voordelig	Nadelig	Incidenteel/ structureel
Verwacht resultaat najaarsnota 2017		13		
Bestuur en Veiligheid	Reservering pensioenrechten wethouders	101		i
	Overhead/ juridische zaken	62		i
Dienstverlening	Vergunningen/ bouwleges	297		i
WMO & Jeugd	WMO		84	i/s
	Jeugdzorg		754	i/s
	Centrum Jeugd en gezin	108		i
Economie, recreatie en participatie	Bijstandsuitkering	74		s
	Minimabeleid	84		s
	Economie	54		i
Milieu en ruimtelijke ordening	Ruimtelijke ordening	102		i/s
	Gemeentelijk vastgoed	200		i
	Bouwgrondexploitatie	53		i
Beheer openbare ruimte	Wegen	74		i
Financiering	Algemene uitkering	89		i/s
Kostenplaatsen	Operationeel beheer	50		i
Diverse posten		67		
		1415	838	
Voordelig resultaat jaarrekening 2017			577	

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	Begr. 2017	Begr.na wijz. 2017	Rekening 2017
Lokale heffingen			
Onroerende-zaakbelastingen	4.191.827	3.245.704	3.264.600
Roerende-zaakbelastingen	2.040	2.040	2.223
Forensenbelasting	9.894	9.894	7.278
Hondenbelasting	200.515	200.515	195.303
Toeristenbelasting	95.000	80.000	106.438
Reclamebelasting	53.142	53.142	62.397
	4.552.418	3.591.295	3.638.239
.			
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	20.121.270	20.763.796	20.853.315
.			
Dividenden			
nv Bank Nederlandse Gemeenten e.o.	11.800	19.000	18.996
.			
Saldo financieringsfunctie			
Saldo rentebaten/-lasten	-	-	-
.			
Overige algemene dekkingsmiddelen			
Dwangsommen/boete's	15.000	36.000	-
.			
Totaal algemene dekkingsmiddelen	24.700.488	24.410.091	24.510.550

Overzicht overhead

	Begroting	Begroting na wijzig.	Jaarrekening
Bestuursondersteuning	567.191,35	634.504,35	600.514,44
Opstellen productenraming en -realisatie	8.817,01	8.817,01	16.152,05
Voorlichting	189.885,00	206.821,19	199.845,90
Management/leidinggevenden	354.938,00	299.325,00	270.697,72
Ondersteuning	1.176.650,00	1.236.370,00	1.398.912,25
Personeel en organisatie	967.669,22	1.239.733,03	1.056.118,95
Concerncontrol	152.636,00	182.336,00	185.742,12
Strategische advisering	100.856,00	100.856,00	98.085,45
Juridische zaken	295.016,00	355.016,00	263.852,70

	Begroting	Begroting na wijzig.	Jaarrekening
Automatisering	588.131,01	555.056,01	542.885,91
Geo	398.229,48	363.229,48	356.047,71
Informatievoorziening	164.689,46	196.823,46	194.212,13
Huisvesting	1.089.550,49	1.154.200,49	1.216.297,67
Informatiebeveiliging	72.509,00	112.309,00	119.668,11
Totaal overhead	6.126.768,02	6.645.397,02	6.519.033,11

Overzicht onvoorzien

In de primitieve begroting 2017 is bij het programma Financiering een post van € 100.000,- opgenomen voor onvoorziene uitgaven. Het BBV verplicht gemeenten tot het ramen van deze post. Bij aanwending moet worden voldaan aan de volgende criteria (de drie O's): Onvoorzien, Onvermijdbaar en Onuitstelbaar.

In 2017 zijn de volgende begrotingswijzingen ten laste van de post onvoorziene uitgaven gebracht:

Onvoorziene uitgaven				
begrotingswijziging	goedkeuring raad	omschrijving	bij	af
primitieve begroting	3 november 2016	algemeen/vast bedrag	100.000	
4e raadswijziging	26 januari 2017	Audio visuele installatie	3.875	
8e raadswijziging	6 juli 2017	Perspectiefnota 2017		110.732
14e raadswijziging	30 november 2017	Najaarsnota 2017	12.941	
ambtelijke wijz.	17 juli 2017	Overboeking saldo begroting 2017 naar onvoorzien	6.906	
TOTAAL			123.722	110.732
Saldo			12.990	

Incidentele baten en lasten

Conform artikel 28 lid c van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten dient in de jaarrekening een overzicht opgenomen te worden van de incidentele baten en lasten. Hierbij is de definitie van het begrip incidenteel belangrijk. In de in januari 2013 gepubliceerde Notitie incidentele en structurele baten en lasten van de commissie BBV wordt getracht het onderscheid tussen incidentele en structurele baten en lasten te verduidelijken. Bij het opstellen van onderstaand overzicht is rekening gehouden met hetgeen in deze notitie is vermeld.

Ondergrens

De ondergrens voor de incidentele baten en lasten die vermeld worden in het overzicht bedraagt € 50.000,-. In onderstaande tabel treft u een overzicht aan van alle relevante incidentele baten en lasten.

Niet alle incidentele baten en lasten hebben invloed op het resultaat in 2017. Sommige bedragen zijn namelijk toegevoegd of onttrokken aan een reserve. Het effect van de incidentele baten en lasten op het resultaat is als volgt:

Programma/post	Bedrag	Bate/last	Invloed resultaat
1. Bestuur en veiligheid			
Wachtgeld burgemeester	55.000	Last	Nee
Toelichting:			
Betreft het recht op een wachtgelduitkering gedurende een totale periode van 3 jaar en 2 maanden door een voormalig burgemeester. In 2017 vind de laatste uitkering plaats. De totale lasten over de gehele looptijd bedragen € 254.000,-.			
Wachtgeld wethouder	63.000	Last	Nee
Toelichting:			
In verband met het tussentijdse vertrek van een wethouder is er over 2017 wachtgeld uitgekeerd.			
Lagere toevoeging pensioenvoorziening wethouders	101.000	Bate	Ja
Toelichting:			
Voor de voormalig wethouders is een pensioenvoorziening gevormd. Jaarlijks wordt in november de gewenste hoogte van de voorziening opnieuw bepaald. Deze berekening leidt er, mede door een gunstige rentefactor, toe dat dit jaar de voorziening niet hoeft te worden verhoogd en dat zelfs wat middelen kunnen vrijvallen.			
Doorontwikkeling organisatie	121.000	Last	Nee
Toelichting:			
De doorontwikkeling van de organisatie vraagt een eenmalige investering van de organisatie en haar medewerkers. Voor 2017 en 2018 zijn hiervoor eenmalige middelen opgenomen van € 200.000,- per jaar. De uitgaven over 2017 bedragen € 121.000,- welke gedekt worden vanuit de algemene reserve.			
Extra inzet interne controle WMO en jeugd	57.000	Last	Ja
Toelichting:			
In 2017 is een inhaalslag gemaakt voor de extern begeleide interne controle WMO en jeugd. Deze werkzaamheden hadden betrekking op het gehele jaar 2016 en het 1e halfjaar 2017. Tevens is er een Quick scan gemaakt ten behoeve van het plan van aanpak bedrijfsvoering sociaal domein en zijn er extra kosten gemaakt vanwege de nieuwe arrangementensysteem voor jeugd.			
Extra beveiliging gemeentehuis	58.000	Last	Ja
Toelichting:			
Door de extra inzet van beveiligingsmedewerkers zijn in 2017 eenmalige uitgaven geweest ad € 67.000,-. Naar aanleiding van de evaluatie zal besloten worden of de extra beveiliging na 2017 voortgezet zal worden.			
Werkprogramma handhaving	137.000	Last	Nee
Toelichting:			

Programma/post	Bedrag	Bate/last	Invloed resultaat
Om de komende jaren de controle en handhaving door de Omgevingsdienst West-Brabant (OMWB) op een adequaat niveau te brengen zijn in 2017 extra middelen ad € 136.700,- benut om de achterstanden weg te werken. Deze kosten worden gedekt vanuit de algemene reserve.			
<i>Subtotaal</i>	390.000	Last	
2. Dienstverlening			
Opbrengst bouwleges	297.000	Bate	Ja
Toelichting:			
Ten opzichte van de begroting is er in 2017 sprake van een bedrag van € 280.000,- aan hogere opbrengsten op de bouwleges. Een aantal grote projecten waren niet begroot, zoals nieuwbouw verpleeghuis de Lindendijk en de bouw rondom 210 te Dinteloord.			
<i>Subtotaal</i>	297.000	Bate	
3. Sport en cultuur			
Onvoorziene uitgaven gemeentelijk vastgoed	93.000	Last	Nee
Toelichting:			
In 2017 is de gemeente geconfronteerd met onvoorziene uitgaven in het kader van het onderhoud van sporthal 't Cromwiel en zwembaden de Meermin en Aquadintel. Het gaat hier om een totaalbedrag van € 93.000,- welke gedekt wordt vanuit de risicoreserve.			
<i>Subtotaal</i>	93.000	Last	
4. WMO en jeugd			
N.v.t.			
Toelichting:			
Geen incidentele baten en/of lasten			
<i>Subtotaal</i>	- Last		
5. Economie, recreatie en participatie			
Bijdrage Natuurfonds/bovenwijkse voorzieningen AFC	741.000	Bate	Nee
Met de provincie Noord-Brabant is een overeenkomst afgesloten over aan de gemeente Steenberghe te betalen bijdragen in het natuurfonds en bovenwijkse voorzieningen. De afgelopen jaren heeft de invordering van de bijdragen op een laag pitje gestaan door de stagnatie in de ontwikkeling van het gebied. Op 14 maart 2017 is besloten om de genoemde bijdragen weer te gaan invorderen met ingang van 2016.			
<i>Subtotaal</i>	741.000	Bate	
6. Milieu en ruimtelijke ordening			
Bouwgrondexploitatie	53.000	Bate	Ja
Toelichting:			
Door wijziging van de voorschriften dient voor bouwgrondexploitaties waarbij wordt verwacht dat ze met een positief resultaat afgesloten zullen worden winst worden genomen in verhouding tot de realisatie van de exploitatie tot dat moment. De in 2017 verantwoorde winstneming heeft betrekking op de bp's Reinierpolder en Buiten de Veste.			

Programma/post	Bedrag	Bate/last	Invloed resultaat
<i>Subtotaal</i>	53.000		
7. Beheer openbare ruimte			
Parkeervoorziening Visserstraat	45.000	Last	Ja
Dekking vanuit bestemmingsreserve parkeerplaatsen	7.000	Last	Nee
Toelichting:			
Op het perceel van het voormalige stadskantoor aan de Visserstraat zijn in 2017 22 parkeerplaatsen en de bijbehorende beplanting aangelegd. Van de totale kosten ad € 52.000,- wordt een bedrag ter grootte van € 7.000,- gedekt vanuit de bestemmingsreserve parkeerplaatsen.			
Verkoop Langeweg 4K Kruisland	200.000	Bate	Ja
Toelichting:			
Op 14 april 2017 is het pand aan de Langeweg 4K te Kruisland verkocht aan een aannemingsbedrijf. Het gaat hier om de voormalige ouderensoos. De verkoopopbrengst ad € 200.000,- kan in zijn geheel bijgeschreven worden als winst aangezien het pand al volledig afgeschreven is.			
Verkoop Fabrieksdijk 1 Steenberg	140.000	Bate	Nee
Toelichting:			
Op 1 december 2017 is de akte voor de verkoop van het voormalig havenkantoor aan de Fabrieksdijk 1 gepasseerd bij de notaris. Het pand is verkocht voor een bedrag van € 140.000,-. Hier stond een afwaardering van € 130.000,- tegenover, zijnde de resterende boekwaarde van de Fabrieksdijk 1. Per saldo resteert een boekwinst van € 10.000,-			
Hogere bijdragen nutsbedrijven	74.000	Bate	Ja
Toelichting:			
Ieder jaar wordt een aanname gedaan wat de beheer- en degeneratie inkomsten zullen zijn. Echter door saneringswerkzaamheden in Steenberg Zuid Fase 1 bedraagt de bijdrage voor BW op dit project alleen € 40.000 en voor Enexis € 35.000 deze hoge inkomsten waren bij het opstellen van de begroting in 2016 niet te voorzien.			
<i>Subtotaal</i>	362.000	Bate	
8. Financiering			
Hogere uitkering Algemene Uitkering	59.000	Bate	Ja
Toelichting:			
Het betreft hier voornamelijk de administratieve verwerking van de door het VNG uitgevoerde activiteiten die uit het gemeentefonds worden bekostigd. Voor een juiste verantwoording worden de kosten van deze activiteiten in de administratie opgenomen. Tegenover deze kosten staat een verhoging van de algemene uitkering van ruim € 59.000,- waarmee in de begroting geen rekening was gehouden.			
<i>Subtotaal</i>	59.000	Bate	
Totaal	-923.000	Last	

Niet alle incidentele baten en lasten hebben invloed op het resultaat in 2017. Sommige bedragen zijn namelijk toegevoegd of onttrokken aan een reserve.

Het effect van de incidentele baten en lasten op het resultaat is als volgt:

Omschrijving	Bedrag
Resultaat na bestemming	576.919
Incidentele baten en lasten met invloed op het resultaat (Zie voor een nadere specificatie het overzicht van Incidentele baten en lasten)	624.000
Resultaat na bestemming exclusief incidentele mutaties	-47.081

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Een overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen luidt als volgt:

Programma	Reserve	Structurele		Toelichting
		toevoeging	onttrekking	
Sport en cultuur	Res gemeenschapshuis D'oord		22.512	dekking kapitaallast investering
Sport en cultuur	reserve vernieuwbouw 't Cromwel/culturele zaal		45.059	dekking kapitaallast investering
Financiering	Reserve huisvesting		211.621	dekking kapitaallast investering
Sport en cultuur	Res herinrichting bibliotheek		11.911	dekking kapitaallast investering
Beheer openbare ruimte	Res.JOP Nieuw-Vossemeer		7.124	dekking kapitaallast investering
Financiering	Res.ICT investeringen informatieplan 2009/2010		37.626	dekking kapitaallast investering
Sport en cultuur	Res.sportpark Noordlangeweg Dinteloord		139.597	dekking kapitaallast investering
Sport en cultuur	Res.div. kredieten investeringstaat 2009		10.200	dekking kapitaallast renovatie tennispark NV
Financiering	Res.div. kredieten investeringstaat 2009		17.286	dekking kapitaallast vervanging rollend materieel
Dienstverlening	Res. Investerings I&A 2012		8.800	dekking kapitaallast vervanging website
Bestuur en Veiligheid	Res. Investerings I&A 2012		48.301	dekking kapitaallast Mit-office
Bestuur en Veiligheid	Res. Investerings I&A 2013		12.900	dekking kapitaallast diverse investeringen I&A
Sport en cultuur	Res.kunstgrasveld vv Steenbergen		27.284	dekking kapitaallast investering
Sport en cultuur	Huisvesting consultatiebureau Steenbergen		-	dekking kapitaallast investering
Sport en cultuur	Kunstgrasveld vv NVS		24.372	dekking kapitaallast investering
Sport en cultuur	Kunstgrasveld sc Kruisland		26.901	dekking kapitaallast investering
Financiering	Res. Investerings I&A 2015		26.913	dekking kap.last schijvenkabinet, belastingpakket, 2 servers
Investing	Renovatie jachthaven/ havenkantoor		31.000	dekking kapitaallast investering

		Structurele		
WMO&Jeugd	Res. Renovatie Vraagwijzer		10.077	dekking kapitaallast investering
Bestuur en Veiligheid	Dekk.res.camerabeveil.centrum		250	dekking kapitaallast investering

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de gemeente Steenbergen. Het voor de gemeente Steenbergen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 181.000,- zijnde het van toepassing zijnde algemeen bezoldigingsmaximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

topfunctionaris				
Naam	Dhr. M.J.P. de Jongh RA	Mw. drs. E.P.M. van der Meer	Mw. mr. J.M.W.H. Leloux	Dhr. R.A.J.M. Bogers
Functiegegevens	gemeentesecretaris / algemeen directeur	griffier	Mdw. alg. dienst (vml. alg.directeur / gemeentesecretaris)	loco-secretaris / plv. algemeen directeur (deels gewezen topfunctionaris)
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/3	1/1 - 31/3
Deeltijdfactor (in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	ja	ja
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	ja	ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 101.596,-	€ 77.953,-	€ 32.977,-	€ 23.087,-
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.619,-	€ 10.621,-	€ 3.517,-	€ 2.868,-
<i>Subtotaal</i>	€ 117.215,-	€ 88.574,-	€ 36.494,-	€ 25.955,-
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 181.000,-	€ 181.000,-	€ 44.630,-	€ 44.630,-
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totaal bezoldiging	€ 117.215,-	€ 88.574,-	€ 36.494,-	€ 25.955,-
.				
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016				
Aanvang en einde functieinvulling in 2016	1/12 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Deeltijdfactor 2016 (in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0

Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 7.636,-	€ 94.491,-	€ 91.081,-	€ 89.457,-
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 1.146,-	€ 8.789,-	€ 11.921,-	€ 12.142,-
Totaal bezoldiging 2016	€ 8.782,-	€ 103.280,-	€ 103.002,-	€ 101.599,-

1b. Leidinggevende topfunctionarissen, zonder dienstbetrekking¹ in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Niet van toepassing

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Niet van toepassing

1d. Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700,- of minder

Niet van toepassing

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

topfunctionaris	
Naam	Mw. mr. J.M.W.H. Leloux
Functie(s) gedurende dienstverband	Mdw. alg. dienst (vml. alg.directeur / gemeentesecretaris)
Deeltijdfactor (in fte)	1,0
Jaar waarin dienstverband is beëindigd	2017
Ontslaguitkering	
Overeengekomen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	€ 75.000,-
Individueel toepasselijke maximum	€ 75.000,-
-/- Onverschuldigd deel	N.v.t.
Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	€ 75.000,-
Waarvan betaald in 2017	€ 75.000,-
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.

3. Overige rapportageverplichting op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2017 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Balans met toelichting

Balans

				x € 1.000,--
Activa	31-12-2017		31-12-2016	
Vaste activa				
Immateriële vaste activa		-		-
<i>Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief</i>	-		-	
Materiële vaste activa		41.486		40.271
<i>Investerings met economisch nut</i>				
<i>- gronden uitgegeven in erfpacht</i>				
<i>- overige investeringen met een economisch nut</i>	32.729		33.817	
<i>Investerings met economisch nut, waarvoor heffing</i>	6.860		5.560	
<i>Investerings in openbare ruimte met maatsch.nut</i>	1.897		894	
Financiële vaste activa		2.122		1.815
<i>Kapitaalverstrekingen aan:</i>				
<i>- Deelnemingen</i>	135		135	
<i>Overige langlopende leningen</i>	1.987		1.680	
<i>Overige uitzettingen (rentetypische looptijd één jaar of langer)</i>			-	
Totaal vaste activa		43.608		42.086
Vlottende activa				
Voorraden		3.996		5.193
<i>Grond- en hulpstoffen</i>				
<i>Niet in exploitatie genomen bouwgronden</i>			-	
<i>Overige grond- en hulpstoffen</i>	38		15	
<i>Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie</i>	3.951		5.172	
<i>Gereed product en handelsgoederen</i>	7		6	
<i>Uitzettingen (rentetypische looptijd één jaar of minder)</i>		25.120		23.600
<i>Vorderingen op openbare lichamen</i>	8.592		6.182	
<i>Uitzettingen in 's Rijks schatkist</i>	13.672		14.691	
<i>Overige vorderingen</i>	2.856		2.727	
Liquide middelen		646		574
<i>Kassaldi</i>	2		2	
<i>Banksaldi</i>	644		572	
Overlopende activa		259		380
<i>Overige vooruitbetaalde bedragen</i>	259		380	
Totaal vlottende activa		30.021		29.747
Totaal activa		73.629		71.833

				x € 1.000,--
Passiva	31-12-2017		31-12-2016	
Vaste passiva				
Eigen vermogen		41.261		40.950
<i>Algemene reserve</i>	13.071		4.535	
<i>Reserve ruimtelijke ontwikkeling</i>	285		367	
<i>Reserve economische ontwikkeling</i>	2.210		39	
<i>Reserve beheer openbare ruimte</i>	10.885		8.900	
<i>Bestemmingsreserve overig</i>	14.233		24.082	
<i>Gereasileerde resultaat</i>	577		3.027	
Voorzieningen		19.369		20.317
<i>Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>	1.961		2.250	
<i>Egalisatievoorzieningen</i>	15.841		16.671	
<i>Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is</i>	1.567		1.396	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		2		83
<i>Waarborgsommen</i>	2		83	
Totaal vaste passiva		60.632		61.350
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden (rentetypische looptijd korter dan één jaar)		6.810		4.797
<i>Banksaldi</i>				
<i>Overige schulden</i>	6.810		4.797	
<i>Kasgeldleningen, bij openbare lichamen</i>				
<i>Overige kasgeldleningen</i>				
Overlopende passiva		6.187		5.686
<i>Opgebouwde verplichtingen die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen</i>				
<i>Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren</i>	6.187		5.686	
<i>Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen</i>				
.				
.				
Totaal vlottende passiva		12.997		10.483
Totaal passiva		73.629		71.833
Gewaarborgde geldleningen		3.005		3.197

Toelichting op de balans

(De in de tabellen opgenomen bedragen zijn in duizendtallen)

Activa

Vaste activa

Materiële vaste activa	31-12-2016	investeringen	des- investering	bijdragen derden	(extra) afschrijving	afwaardering	31-12-2017
Gronden en terreinen	6.389	44			199		6.234
Gronden uitgegeven in erfpacht	-						-
Woonruimten	143		130		7		6
Bedrijfsgebouwen	20.676	-			852		19.824
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	-						-
Economisch nut	3.631	74		64	110		3.531
Economisch nut, waarvoor heffing	5.198	955			339		5.814
Maatschappelijk nut	894	2.068		978	87		1.897
Vervoermiddelen	612	184			124		672
Machines, apparaten en installaties	57	166			20		203
Overige materiële activa	-						-
Economisch nut	2.309	282			332		2.259
Economisch nut, waarvoor heffing	362	763			79		1.046
Maatschappelijk nut	-	-			-		-
	40.271	4.536	130	1.042	2.149	-	41.486

Op de materiële vaste activa wordt lineair afgeschreven. Over gronden wordt niet afgeschreven. Hiervan zijn per 31 december 2017 geen gronden en terreinen in erfpacht uitgegeven. Met ingang van de jaarrekening 2017 worden "Nog niet in exploitatie genomen gronden" verantwoord onder materiële vaste activa. worden gronden. Dit geldt voor het Bp Welberg centrum dat eind 2017 met een boekwaarde van € 40.000,- is verantwoord onder "Gronden en terreinen".

De vermeerdering in 2017 betreft de herinrichting van de N257 en de N259, gebiedsgerichte aanpak Steenberg Zuid, groot onderhoud havenkanaal Dinteloord en vervanging masten en armaturen openbare verlichting.

Er is in 2017 voor een nettobedrag van € 3.455.000,- in materiële vaste activa geïnvesteerd. Tot de belangrijkste investeringen behoorden:

- Vervanging en verbetering riolering € 647.000,-
- herinrichting en groot onderhoud N259 € 991.000,-
- Groot onderhoud havenkanaal Dinteloord € 789.000,-
- Omgekeerd inzamelen (5 en 10 jr) € 700.000,-
- Ravo veegmachine(2 stuks) € 308.000,-

Voor de kapitaallasten inzake de renovatie jachthaven/havenkantoor is een dekkingsreserves gevormd ten laste van de algemene reserve.

Het pand aan de Fabrieksdijk 1 is in 2017 verkocht voor een bedrag van € 140.000,-. De boekwaarde van het pand bedroeg € 130.000,-, dus met de verkoop is een boekwinst ad € 10.000,- gerealiseerd.

De bijdragen van derden welke een directe relatie hebben met de investeringen en diensgevolge hierop in mindering zijn gebracht:

- Bijdragen derden infrastructuur glastuinbouw Westland ad € 64.000,-
- Ontvangen subsidie voor de herinrichting en groot onderhoud van de N259 ad € 978.000,-

Onder de afschrijvingen is een extra afschrijving opgenomen voor een bedrag van € 70.000,-. In het kader van het bezuinigingstraject in het kader van privatisering zijn de kleedaccommodaties van de sportparken overgegaan naar de sportverenigingen. Als gevolg hiervan zijn de kleedaccommodaties van het sportpark aan de Steenbergseweg te Dinteloord afgeschreven voor een bedrag van € 70.000,-.

Financiële vaste activa	31-12-2016	vermeerdering	vermindering	afschrijving	31-12-2017
Hypotheek ambtenaren	89		10		79
Overige leningen	191	20	18		193
Kapitaalverstrekking SVN (Startersleningen)	1.359	445	185		1.619
Idem (duurzaamheidsleningen)	41	67	12		96
Aandelen	135				135
Overige uitzettingen (looptijd één jaar of langer)					-
	1.815	532	225	-	2.122

Per 31 december 2017 was aan 5 personeelsleden een hypothecaire geldlening verstrekt. Het gemiddeld uitstaand bedrag per personeelslid bedroeg op 31 december 2017 bijna € 16.000,-. Onder de overige leningen is in 2017 een geldlening opgenomen welke is verstrekt aan camping Mattenburg ten behoeve van de aankoop van de grond. Het saldo van deze lening bedroeg eind 2017 ruim € 160.000,-.

Kapitaalverstrekking SVN betreft de via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting verstrekte geldleningen. Het uitstaande bedrag van de uitstaande startersleningen bedraagt per 31 december 2017 € 1.619.000,-. Voor duurzaamheidsleningen is dit € 96.000,-. In 2017 is voor duurzaamheidsleningen € 16.000,- extra beschikbaar gesteld.

Verloop SVN leningen

In 2017 zijn 16 nieuwe startersleningen voor totaal een bedrag van € 445.000,- verstrekt. Het totaal aan uitstaande geldleningen eind 2017 is 94 voor een bedrag van € 1.500.000,-. Het aantal in 2017 verstrekte duurzaamheidsleningen is 10 leningen voor een bedrag van € 67.000,-. Eind 2017 staan totaal 15 leningen uit voor een bedrag van € 96.000,-. Het verloop van de verstrekte leningen ziet er als volgt uit:

SVN lening	uitstaande leningen per 31-12-2016	verstrekkingen	aflossingen	oninbaar	uitstaande leningen per 31-12-2017
Startersleningen	1.359	445	185		1.619
Duurzaamheidsleningen	41	67	12		96
	1.400	512	197	-	1.715

Per 31 december 2017 is er bij het Stimuleringsfonds nog € 286.000,- beschikbaar voor de verstrekking van startersleningen en € 34.000,- voor de verstrekking van duurzaamheidsleningen.

Eind 2017 ziet het aandelenbezit er als volgt uit:

- Aandelen BNG (11.583) € 26.300,-
- Aandelen Rewin € 4.100,-
- Aandelen Brabant Water (33.862) € 104.400,-

Vlottende activa

Voorraden	31-12-2017	31-12-2016
<i>Grond- en hulpstoffen</i>		
Straatmateriaal	38	15
<i>Onderhandenwerk</i>		
Bouwgronden in exploitatie	3.835	5.090
Bouwgrondexploitatie, overeenkomst	116	82
<i>Gereed product en handelsgoederen</i>		
Rijbewijzen/eigen verklaringen	7	6
	3.996	5.193

Door een wijziging van de regelgeving bestaat ingaande 2016 de balanscategorie "Niet in exploitatie genomen gronden" niet meer, maar worden de gronden, indien van toepassing, verantwoord onder de materiële vaste activa.

Gedurende het jaar zijn er geen nieuwe plannen opgenomen. Er is een splitsing gemaakt in plannen waarbij de gemeente Steenberg en een actieve grondpolitiek voert en plannen waarbij het initiatief bij een andere marktpartij ligt (ABA overeenkomsten).

Onderhanden werk		Overeenkomst	
	Boekwaarde per 31-12-2017		Boekwaarde per 31-12-2017
Complexen met kostprijsberekening		Overeenkomst	
Buiten de Veste	-387	Westcreeke Dinteloord	-4
De Pinas	2.234	De Landerije Welberg	29
Ram v.Hagedoornstr (Yacintha)	-31	Herengoed Kruisland	-24
Uitbreiding Reinierpolder 1	2.019	Beltmolen Nieuw-Vossemeer	-30
		Couvingepark	187
		Verplaatsing tankstation Nieuw-Vossemeer	-
		Westdam 1, verplaatsing Villa Bax	-34
		Weth.Swagemakersstr. Kruisland	-8
		Olmentuin	-
Totaal Onderhandenwerk	3.835	Totaal Overeenkomst	116

Een gedetailleerd overzicht van het verloop van de gronden in exploitatie luidt als volgt:

Complexen in exploitatie	Totaal geïnvesteerd	Totaal verkocht	(Tussen-tijdse) verlies/winstneming	Boek-waarde 1-1-2018	Nog te investeren	% van tot.geïn-vesteerd	Nog te verkopen	% van totaal te ver-kopen	Verwacht resultaat pos. (= -)/ neg. (= +)
Buiten de Veste	4.936.400	5.349.600	25.800	-387.400	16.209.900	77%	16.210.200	75%	-387.700
De Pinas (voorheen Oostgroeneweg)	5.347.800	2.010.400	-1.103.000	2.234.400	1.343.000	20%	3.577.000	64%	400
Reinierpolder I (uitbreiding)	3.191.700	1.199.700	27.500	2.019.500	3.887.500	55%	6.243.000	84%	-336.000
Ram van Hagendoornstraat (Yacintha)	252.700	414.000	130.000	-31.300	31.000	11%	-	0%	-300
Totaal	13.728.600	8.973.700	-919.700	3.835.200	21.471.400		26.030.200		-723.600

Voor de berekening van de nog te maken kosten is rekening gehouden met een inflatie van 1,5%. Op de opbrengsten is, in het kader van het voorzichtigheidsbeginsel, geen stijging toegepast.

Zoals hierboven blijkt sluit, op basis van de laatst bekende cijfers en eventueel daarop genomen maatregel (onttrekking reserve), sluiten de exploitaties van De Pinas (voormalig Sportpark Oostgroeneweg) en de Ram van Hagendoornstraat nagenoeg kostendekkend.

Voor de exploitaties van Buiten de Veste en Reinierpolder I wordt een winst voorzien. Volgens de nieuwe verantwoordingsvoorschriften moeten verwachte winsten wanneer daar een bepaalde zekerheid over bestaat (gedeeltelijk) worden genomen. Voor beide exploitaties heeft een geringe winstneming plaatsgevonden.

Voor een nadere toelichting op de diverse complexen wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

Uitzettingen (rentetypische looptijd één jaar of minder)	31-12-2017	31-12-2016
Overige vorderingen:		
Belastingdebiteuren	838	1.463
Debiteuren sociale zaken	1.209	1.157
Overige debiteuren	9.876	7.159
Voorziening dubieuze debiteuren incl. debiteuren soza	-794	-1.344
Rekening-courantverhouding met het rijk:		
Schatkistbankieren	13.672	14.691
Rekening-courantverhouding Svn	319	474
Totaal	25.120	23.600
<i>Waarvan vorderingen op openbare lichamen</i>	<i>8.592</i>	<i>6.182</i>

Van de belastingdebiteuren stond begin maart 2018 nog € 595.000,- open. Hiervan had € 143.000,- betrekking op het belastingjaar 2015 of eerder, € 178.000,- op belastingjaar 2016 en ook € 274.000,- op belastingjaar 2017. Van het openstaande saldo van de debiteuren sociale zaken en de overige debiteuren was eind maart 2018 € 8.720.000,- nog te ontvangen. Hierin zit onder andere de declaratie van het BTW-compensatiefonds 2017 ad € 3.463.000,-, € 2.519.000,- voor de bovenplanse bijdrage AFCNP, € 985.000,- aan vorderingen op andere overheidsinstanties en

€ 1.209.000,- debiteuren sociale zaken. Van de openstaande bedragen wordt ruim € 794.000,- als dubieus aangemerkt. Hiervan heeft € 376.000,- betrekking op debiteuren sociale zaken en € 419.000,- op belastingdebiteuren. Voor de dubieuze debiteuren zijn voorzieningen gevormd.

Liquide middelen	31-12-2017	31-12-2016
Rabobank	400	331
Rabo belastingen	45	42
BNG	194	199
BNG belastingen	5	-
Kas	2	2
Kruisposten	-	-
	646	574

Bij de BNG en de Rabo heeft de gemeente een kredietfaciliteit van respectievelijk € 4,3 mln en € 0,5 mln.

Schatkistbankieren/drempelbedrag

De wet verplicht schatkistbankieren is op 15 december 2013 van kracht geworden. Alle decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in de schatkist aan te houden. De gelden mogen niet langer buiten de schatkist worden weggezet. Wel mogen decentrale overheden overtollige middelen aan elkaar uitlenen, zolang er geen sprake is van een toezichtrelatie, om zodoende een beter rendement te halen dan bij de schatkist. De schatkist biedt geen leen- of roodstandfaciliteiten aan. Deelname per 1 januari 2014 van decentrale overheden aan het schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector, waardoor de externe financieringsbehoefte van het rijk minder wordt. Dit vertaalt zich in een lagere staatsschuld. Voor gemeenten geldt een doelmatigheidsdrempel van 0,75% van het begrotingstotaal. Op grond van artikel 52c van het wijzigingsbesluit BBV is het verplicht om een toelichting over het schatkistbankieren op te nemen.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x €1.000,-)					
		Verslagjaar 2017			
(1)	Drempelbedrag	401,2			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	264	325	481	274
(3a)= (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	137	76	-	128
(3b)= (2) < (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-79	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	53.494			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat	53.494			

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x €1.000,-)					
	kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen				
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat € 500 miljoen te boven gaat				
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Het deel van het begrotingstotaal dat € 500 miljoen te boven gaat	401,2			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijkschatkist aangehouden middelen					
.		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	23.764,00	29.566,00	44.215,00	25.169,00
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) = (5a)/5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	264	325	481	274

Overlopende activa	31-12-2017	31-12-2016
Overige vooruitbetaalde bedragen	259	380
	259	380

Passiva

Eigen vermogen

Reserves	31-12-2017	31-12-2016
Algemene reserve	13.071	4.535
<i>Waarvan vrije ruimte</i>	<i>10.250</i>	<i>2.010</i>
Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling (RO)	285	367
Reserve Economische ontwikkeling	2.210	39
Reserve Beheer openbare ruimte	10.885	8.900
Bestemmingsreserve overig	14.233	24.082
Totaal	40.684	37.923

In onderstaand overzicht wordt per reserve het verloop in 2017 opgenomen.

Algemene reserve	Saldo 01-01-2017	Toevoeging	Onttrekking/ resultaatbestemming	Saldo 31-12-2017
Algemene reserve	2.010	10.583	2.343	10.250
Risico reserve	1.163	1.317	93	2.387
Decentralisatie sociaal domein	904	275	909	270
Onderzoeksbudget raad	10	-	-	10
Res. overhev. budgetten	86	103	111	78
HRM reserve	151	-	151	-
Res. eenmalige zaken 2015	60	-	26	34
Res. eenmalige zaken 2016/2017	50	-	8	42
Egalisatiereserve leges omgevingsvergunning	18	-	18	-
Centrumfonds Steenberg	22	-	22	-
Priv.gem.sport- en welzijnsacc.	61	-	61	-
Voordelig resultaat 2016	-	3.028	3.028	-
	4.535	15.306	6.770	13.071

Algemene reserve

Dit betreft het echt vrij te besteden bedrag van de vrije reserves. Naar aanleiding van de actualisatie van de nota reserves en voorzieningen zijn hier in 2017 de volgende, vervallen, reserves aan toe gevoegd:

- Algemene dekkingsreserve € 9.782.500,-
- HRM reserve € 151.400,-
- Egalisatie leges omgevingsvergunning € 18.200,-
- Centrumfonds Steenberg € 21.500,-
- Privatisering gemeentelijke sport- en welzijnsaccommodaties € 60.800,-

Daarnaast zijn in 2017 een gedeelte van het voordelig resultaat 2016 ad € 537.500,- en de verkoopopbrengst van het pand Fabrieksdijk 1 ad € 10.500,- toegevoegd.

Aan de algemene reserve is totaal een bedrag van € 2.342.700,- onttrokken, waarvan € 1.317.000,- voor aanvulling van de risicoreserve. De overige onttrekkingen betreffen o.a.:

- Kosten tbv het werkprogramma handhaving 2017 € 136.700,-
- Aankoop percelen Zeelandwegooost 18/20 € 91.700,-
- Dekking diverse kosten najaarsnota € 75.300,-
- Kosten doorontwikkeling organisatie € 121.200,-
- Vorming reserve tbv verbeteringslag handhaving 2018/19 € 520.200,-

Niet alle zaken waarvoor door de raad middelen vanuit de algemene reserve beschikbaar zijn gesteld zijn gerealiseerd of nog niet helemaal gerealiseerd. Ook zijn middelen beschikbaar gesteld voor zaken waarvan de uitvoering in latere jaren ligt. Een overzicht van deze op de algemene reserve drukkende verplichtingen luidt is volgt:

- Uitbreiding werkprogramma handhaving 2017 € 175.800,-
- Idem formatie handhaving € 40.000,-
- Eenmalige zaken bestaand beleid 2018 € 164.200,-
- Eenmalige zaken bestaand beleid 2019 € 78.900,-
- Eenmalige zaken nieuw beleid 2019/2020/2021 € 317.500,-
- Recreatieve ontwikkelingen loodsen Schansdijk/fort Henricus € 35.000,-
- Kunstwerken per kern € 44.000,-
- Herstructurering WVS € 21.800,-
- Wachtgeld wethouders 2018/2019 € 95.200,-
- Doorontwikkeling organisatie (inclusief restant 2017) € 278.800,-
- Diverse eenmalige zaken 2018 ppn € 685.600,-
- Onderzoek toekomstmogelijkheden Sunclasspark € 50.000,-

Risicoreserve

Deze reserve heeft als bestemming het opvangen van financiële tegenvallers zonder dat het beleid van de gemeente moet worden aangepast. Uit de bij de jaarrekening actualisatie van de risico's en de hieruit berekende minimumhoogte van de risico bleek een verhoging van de € 1.317.000,- nodig om op de ondergrens van 1,0 uit te komen. Volgens de beleidsnotitie dient de reserve te vallen in klasse C (1,0 - 1,4).

In 2017 zijn aan de risicoreserve onttrokken:

- Onvoorziene kosten gebouwenbeheer € 92.200,-

In de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheer is een meer uitgebreide toelichting opgenomen over de totstandkoming van deze reserve en de risico's die hieruit eventueel moeten worden gedekt.

Decentralisatie sociaal domein

Deze reserve is gevormd uit niet bestede middelen 2015 en 2016. Bij de begroting 2017 is besloten deze middelen organisatiebreed in te zetten. In 2017 is ruim € 900.000,- aan de reserve onttrokken, mede ter dekking van de extra kosten binnen het sociaal domein. In 2018 en 2019 zal de reserve gelijkmatig vrijvallen.

Onderzoeksbudget gemeenteraad

Om niet een structureel beslag te leggen op de budgettaire ruimte van de begroting is voor eventuele inhuur van expertise door de gemeenteraad een reserve gevormd. Jaarlijks zal bekeken worden of en voor hoeveel over deze reserve is beschikt en indien nodig ten laste van de algemene reserve weer wordt aangevuld tot € 10.000,-. In 2017 zijn er geen beschikkingen over de reserve geweest.

Reserve overheveling budgetten

In de budgetregeling is opgenomen dat onder bepaalde voorwaarden budgetten mogen worden overgeheveld naar het volgend jaar. In praktische zin wordt voor deze budgetten een bestemmingsreserve gevormd. In de najaarsnota 2017 zijn de volgende overhevelingen opgenomen:

- Uitvoering diverse recreatieve projecten € 20.000,-
- Verkeersonderzoek Dinteloord € 15.000,-

- Uitvoeringsprogramma economie € 20.000,-
- Realisatie fietspad Benedensas € 22.500,-

Reserve éénmalige zaken

Betreft twee reserves voor de dekking van de éénmalige zaken over 2015 en 2016/2017. Van de reserve éénmalige zaken 2015 resteert eind 2017 nog een bedrag van € 33.700,-, € 13.700,- voor inhuur ten behoeve van handhaving Sunclass en € 20.000,- voor het Plan van aanpak/schetsontwerp stadspark Steenberg.

Van de reserve éénmalige zaken 2016/2017 resteert nog € 42.000,-. Dit is geheel bestemd voor Burgerparticipatie in de openbare ruimte.

Voordelig saldo 2016

Bij raadsbesluit van 22 juni 2017 is besloten om het voordelig saldo 2016 als volgt te besteden:

- toevoegen aan de algemene reserve € 537.500,-
- toevoegen aan de bestemmingsreserve openbare verlichting € 45.000,-
- toevoegen aan de bestemmingsreserve "Overheveling budgetten" € 40.600,-
- toevoegen aan de bestemmingsreserve ruimtelijke ontwikkeling AFCNP € 2.130.000,-
- toevoegen aan de bestemmingsreserve sociaal domein € 274.600,-

Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling (RO)	Saldo 01-01-2017	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2017
Res. Ruimtelijke ontwikkeling (vml.nat.fds/bovenw.voorz.)	191	20	97	114
Afgesloten bestemmingsplannen	176		5	171
	367	20	102	285

Ruimtelijke ontwikkeling (vml. Bovenwijkse voorzieningen/Natuurfonds)

De reserve wordt gevoed door storting van de ontvangen bijdragen ruimtelijke ontwikkeling. Gezien de wijziging van de regelgeving kan dit niet meer gebeuren direct bij een grondverkoop. Er zal in 2018 worden bekeken hoe met deze reserve moet worden omgegaan. In 2017 is aan de reserve € 20.000,- toegevoegd. Daartegenover hebben de volgende onttrekkingen plaatsgevonden:

- € 1.400,- boomplantdag
- € 5.200,- plankosten Kruislandse kreken 2e fase
- € 5.000,- bomen Bongert/Molenweg
- € 5.000,- voor civiele werkzaamheden voor het groenplan
- € 79.800,- voor het groenbeheerplan

Daarnaast resteert per 31 december 2017 enkel nog een "claim" op de reserve van totaal € 3.300,- voor de dekking van de kosten voor plankosten Kruislandse kreken. Daarnaast is voor de komende jaren enkel een onttrekking van jaarlijks € 5.000,- opgenomen voor de dekking van de kosten van de boomplantdag.

Afgesloten bestemmingsplannen

Deze reserve is gevormd voor dekking van nog te maken kosten op reeds afgesloten bestemmingsplannen. Het verloop hiervan luidt als volgt:

Omschrijving	Saldo 01-01-2017	toevoeging	onttrekking	vrijval	saldo 31-12-2017
Vesting Noord	50.100		1.000		49.100
Molenkreek	75.800				75.800
D'n Darink	50.100		4.500		45.600
Totaal	176.000	-	5.500		170.500

Vesting Noord

Het resterende bedrag is bestemd voor infrastructurele voorzieningen aan Vestinglaan/Nieuwstad en voor de aanleg van een voetpad onderaan de westzijde van de dijk langs de waterloop aan de Westhavendijk.

Molenkreek

Het bedrag is enerzijds bestemd voor de dekking van de herstelkosten van de schade c.q. herinrichting van de omliggende infrastructuur (Wipmolen, van Heemskerkstraat, incl. openbaar groen, verlichting etc.), ad € 33.000,-, en anderzijds voor de aanleg van een waterberging en ecologische inrichting langs de Molenkreek, ad € 42.800,-. Het laatste hangt nauw samen met de ontwikkeling van bestemmingsplan de Pinas (vml Oostgroeneweg).

D'n Darink

In 2015 is de bouw van de laatste woning afgerond en is begonnen met het verder woonrijpmaken van het plan. Hiervoor is in 2017 € 4.500,- uitgegeven en is hiervoor nog € 45.600,- nodig na 2017. Dit betreft voornamelijk kosten voor openbaar groen.

Reserve Economische ontwikkeling	Saldo 01-01-2017	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2017
Res.ruimtelijke ontwikkeling AFCNP/natuur	-67	2.679	700	1.912
Res.ruimtelijke ontwikkeling AFCNP/bovenwijks	106	192		298
	39	2.871	700	2.210

Ruimtelijke ontwikkeling AFCNP (natuurfonds+bovenwijks)

Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2016 is € 2.130.000,- aan de reserve toegevoegd in verband met de verkopen 2016. In 2017 is een bedrag van € 741.000,- opgelegd en toegevoegd aan de reserve. De onttrekking betreft het bij de perspectiefnota 2017 genomen besluit om ten laste van deze reserve een dekkingsreserve Aanleg ecologische verbindingzones van € 700.000,- te vormen.

Reserve Beheer openbare ruimte (BOR)	Saldo 01-01-2017	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2017
Baggerfonds	286	50	180	156
Herinricht./toekomst.onderhoud N257	180			180
Herinricht./toekomst.onderhoud N259	2.622		2.050	572
A4, overige wegen	719			719
Best.res. De Heen	50			50
Res.openbare ruimte	5.000		110	4.890
Best.res. Openbare verlichting	40	60	85	15
Res.vervanging openbaar groen	3	175		178
Dekk.res.dorpspln NV	-	110		110
Dekk.res.ecologische verbindingzones	-	700		700
Dekk.res.groot onderhoud havenkanaal Dinteloord	-	340		340
Herinrichting N259	-	2.975		2.975
	8.900	4.410	2.425	10.885

Baggerfonds

De bestemmingsreserve wordt gevormd ter dekking van toekomstige kosten voortkomend uit baggerwerkzaamheden. In 2017 is hieraan € 50.000,- toegevoegd. De onttrekking, ad € 180.000,-, betreft de vorming van de reserve groot onderhoud havenkanaal Dinteloord.

Herinrichting/toekomstig onderhoud N257

Bij vaststelling van de begroting 2015 is een krediet van € 2 mln beschikbaar gesteld voor de herinrichting van de N257 met deze reserve als dekking. In 2015/16 zijn de over dat jaren gedane uitgaven, ad € 1.820.340,-, onttrokken. Daarnaast is in 2016 ruim € 1.035.300,- op deze reserve in mindering gebracht ter vorming van de reserve Openbare ruimte. Het saldo per 31 december 2017 is nog nodig om het nog resterend krediet van de herinrichting van de N257 te dekken.

Herinrichting/toekomstig onderhoud N259

Per 16 juli 2015 is het beheer en onderhoud van de N259 door het rijk overgedragen aan de gemeente. Voor dit beheer en onderhoud hebben we een bijdrage ontvangen van € 6,3 mln. Dit bedrag is toegevoegd aan een afzonderlijk daarvoor gevormde bestemmingsreserve en resteert per 1 januari 2017 nog ruim € 2,6 mln. In 2017 is hieraan € 2.050.000,- onttrokken voor de vorming van een dekkingsreserve herinrichting en groot onderhoud N259. Het restant van de reserve is bestemd voor voornamelijk onderhoud en vervanging van groen en bermen en het onderhoud en vervanging van de verkeersregelininstallatie.

Herinrichting/toekomstig onderhoud overige wegen A4

Met ingang van 16 juli 2015 berust ook het beheer en onderhoud van de kruisende-, toeleidende- en parallelwegen/fietspaden met bijkomende werken, voor zover zij op grondgebied van Steenberghe liggen, bij de gemeente. Hiervoor is van het rijk een vergoeding ontvangen. In voorgaande jaren hebben ten laste van deze reserve diverse bestedingen plaatsgevonden. Het restant van de reserve is bestemd voor voornamelijk onderhoud en vervanging van groen en bermen.

Diverse werken De Heen

Met betrekking tot de verkoop van diverse locaties in De Heen is € 50.000,- nodig voor in verband met deze verkoop samenhangende kosten inzake milieu/asbest en plan- civieltechnische kosten.

Reserve openbare ruimte

Bij raadsbesluit van 21 juli 2016 is bij de actualisatie van de beheerplannen wegen, civiele kunstwerken en openbare verlichting besloten tot de vorming van deze reserve voor een bedrag van € 5.000.000,-. Deze reserve wordt gevormd voor dekking toekomstige investeringen zoals rehabilitatie en kosten aanvullend wegenbeheer, verkeersmaatregelen etc. In 2017 is € 109.500,- aan de reserve onttrokken voor de vorming van een dekkingsreserve Renovatie dorpsplein Nieuw-Vossemeer.

Openbare verlichting

Niet alle ten laste van de reserve geplande vervangingen en bijplaatsingen zijn in 2017 gedaan. Dit zal in 2018 gebeuren. Hierna zal de reserve worden opgeheven.

Reserve vervanging openbaar groen

Vanaf 2017 wordt jaarlijks een extra bedrag van €175.000,- in de begroting opgenomen ter besteding aan het openbaar groen. In 2017 zijn hiervoor geen uitgaven gedaan en worden dus ook geen onttrekkingen gedaan aan de reserve.

Dekkingsreserve Renovatie dorpsplein Nieuw-Vossemeer

Voor de dekking van de jaarlijkse afschrijvingskosten van de renovatie van het dorpsplein te Nieuw-Vossemeer is ten laste van de reserve Openbare ruimte een dekkingsreserve van € 109.500,- gevormd.

Dekkingsreserve Ecologische verbindingzones

Voor de dekking van de jaarlijkse afschrijvingskosten van de aanleg van Ecologische verbindingzones is ten laste van de reserve Openbare ruimte een reserve van € 700.000,- gevormd.

Dekkingsreserve Groot onderhoud havenkanaal Dinteloord

Voor de dekking van de jaarlijkse afschrijvingskosten van het groot onderhoud aan het havenkanaal Dinteloord is een reserve van € 340.000,- gevormd.

Herinrichting N259

Deze dekkingsreserve is gevormd voor de gedeeltelijke dekking van de afschrijvingslasten die voortkomen uit het beschikbaar gestelde krediet van ruim 4 mln. voor de herinrichting van de N259.

Bestemmingsreserve overig	Saldo 01-01-2017	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2017
Res.begr.pl Steenbergseweg	192	25		217
Aanleg parkeerplaatsen	-	7	7	-
Nog te besteden overheidsbijdragen	88	26	18	96
Kleedlokalen buitensportaccommodaties	252		37	215
Res. Begraafplaats Zuideinde	4			4
Reserve BTW-compensatiefonds	149		22	127
Res gemeenschapshuis Dinteloord *	630		23	607
Reserve vernieuwbouw 't Cromwel/culturele zaal *	1.205		45	1.160
Reserve huisvesting *	6.211		212	5.999
Res herinrichting bibliotheek *	143		12	131
Res.JOP Nieuw-Vossemeer *	22		7	15
Res.ICT investeringen informatieplan 2009/2010 *	194		37	157
Res.sportpark Noordlangeweg Dinteloord *	1.803		140	1.663
Res.div. kredieten investeringstaat 2009 *	260		28	232
Res. Investerings I&A 2012 *	243		57	186
Res. Investerings I&A 2013 *	39		13	26
Res. Investerings I&A 2015 *	98		27	71
Renovatie jachthaven/havenkantoor *	1.732		31	1.701
Huisvesting consultatiebureau Steenbergse *	59			59
Res.kunstgrasveld vv Steenbergse *	288		27	261
Res.kunstgrasveld vv NVS *	282		24	258
Res.kunstgrasveld sc Kruisland *	314		27	287
Res. Renovatie Vraagwijzer *	92		10	82
Res. Kwal.verbet.Handhaving 2018/2019		520		520
Algemene dekkingsreserve	9.782		9.782	-
Dekk.res.camerabeveil.centrum *		15	-	15
Egalisatieres.afvalstoffenheffing		144		144
	24.082	737	10.586	14.233

Reserves ter dekking kapitaallasten (reserves met *)

Deze reserves zijn/worden gevormd om de uit de bijbehorende investeringen voortvloeiende afschrijvingslasten geheel of gedeeltelijk te dekken. In 2017 is uit de nog beschikbare CJG middelen (zie bestemmingsreserve Nog te besteden rijksbijdragen) een dekkingsreserve gevormd voor de gedeeltelijke dekking van de afschrijvingslast die volgt uit de renovatie van het pand Fabrieksdijk 6 (Vraagwijzer). Deze dekkingsreserve is het gevolg van het op 31 maart 2016 genomen raadsbesluit waarbij voor dekking van de kosten rekening wordt gehouden met een onttrekking aan een hiervoor gevormde reserve.

Begraafplaats Steenbergseweg en Zuideinde

Deze reserves dienen ter vergoeding van (toekomstige) onderhouds- en/of sluitingkosten van betreffende begraafplaatsen.

Nog te besteden rijksbijdragen

Deze reserve betreft van het rijk ontvangen middelen waaraan niet direct een bestedingsverplichting is verbonden. Om deze voor het doel waarvoor zij zijn ontvangen beschikbaar te houden, worden niet bestede middelen, voor latere besteding, aan deze reserve toegevoegd. Onderstaand is het verloop van deze reserve per ontvangen rijksbijdrage opgenomen.

Omschrijving	Saldo 01-01-2017	Ontvangen bedrag	Besteding	Saldo 31-12-2017
Combinatiefunctionarissen	64.864		17.500	47.364
Middelen voorschoolse voorziening peuterspeelzaal	-	25.400		25.400
Middelen uitvoeringskosten inburgering	10.150			10.150
Middelen verbeterde toegang peuterspeelzalen	12.703			12.703
Totaal	87.717	25.400	17.500	95.617

Kleedlokalen buitensportaccommodaties

Bij de privatisering van de kleedlokalen wordt per vereniging een bedrag beschikbaar gesteld voor een kwaliteitsverbetering aan deze lokalen. Om in aanmerking te komen voor de tegemoetkoming van 50% dient de vereniging een renovatieplan met begroting in te dienen. In 2017 heeft aan de vv Pinsenland een bijdrage van € 36.600,- in de kosten van lockers verleent. Een overzicht naar vereniging luidt als volgt:

- VV NVS € 94.300,-
- SC Kruisland € 40.700,-
- VV Prinsenland € 10.800,-
- SV Diomedon € 11.000,-
- VV Steenbergse € 58.600,-

BTW-compensatiefonds

Vanwege de invoering van het BTW compensatiefonds is de gemeente gekort op de algemene uitkering. Vanwege de activa problematiek heeft de regering de korting een jaar later in laten gaan en is met dit bedrag een dekkingsreserve gevormd. Jaarlijks wordt ter compensatie van de activa problematiek over deze reserve beschikt. De onttrekking in 2017 bedraagt € 22.400,-.

Kwaliteitsverbetering Handhaving 2018/2019

In 2017 is een traject gestart ter verbetering van het handhavingsproces. Dit project heeft een looptijd van 3 jaar. Voor de te verwachten extra kosten over deze periode is een bestemmingsreserve gevormd.

Algemene dekkingsreserve

Bij de actualisatie van de reserves en voorzieningen is besloten deze reserve op te heffen en toe te voegen aan de algemene reserve.

Egalisatie afvalstoffenheffing

Bij de najaarsnota is besloten om het voordeel op de lagere kapitaallasten 2017, door middel van de vorming van een egaliseringsreserve, in te zetten om de stijging van het tarief in 2018 te dempen.

Het verloop van de voorzieningen in 2017 luidt als volgt:

Voorzieningen	31-12-2017	31-12-2016
Fonds onderhoud wegen	11.814	12.336

Voorzieningen	31-12-2017	31-12-2016
Fonds onderhoud kunstwerken	1.494	1.772
Fonds onderhoud gebouwen/sportaccommodaties	773	830
Pensioenaanspraken wethouders	1.880	1.941
Rioolonderhoud	1.568	1.396
Onderhoud openbare verlichting	1.760	1.733
Wachtgelden vml.bestuurders	20	138
Financiële afwikkeling vml alg.dir.	45	156
Overige voorzieningen	15	15
	19.369	20.317

Een uitgebreide toelichting op het onderhoud voor wegen, gebouwen, accommodaties en riolering is opgenomen op de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen. De toelichting bij de in het kader hiervan hieronder opgenomen fondsen is daarom minimaal.

Fonds onderhoud wegen/civiele kunstwerken en openbare verlichting

De beheerplannen voor wegen, civiele kunstwerken en openbare verlichting zijn in 2016 geactualiseerd. Hierdoor is de omvang van deze voorziening danig gewijzigd. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.

Fonds onderhoud gebouwen/accommodaties

Het fonds onderhoud gebouwen/accommodaties is gebaseerd op een meerjaren onderhoudsdekkingsplan. In navolging van de gebouwen zijn ook de meerjarige onderhoudskosten van de sportparken (excl. de gebouwen) voor de komende 10 jaar in beeld gebracht. In 2009 heeft de gemeenteraad ingestemd met het gehanteerde kwaliteitsniveau. Het beheer en onderhoud van de sportaccommodaties bestaat zowel uit het reguliere onderhoud als uit de vervanging en renovaties.

Pensioenfondsen wethouders

Besloten is om deze aanspraken niet extern te "verzekeren" maar de voorziening vooralsnog in eigen beheer te houden. Het saldo is in overeenstemming gebracht met de per 31 december 2017 gemaakte actuariële waardeberekening van het fonds. In 2017 is een bedrag van € 28.000,- aan de voorziening onttrokken voor dekking van uitgekeerde pensioengelden.

Voorziening rioolonderhoud

In 2014 is de BBV-notitie riolering verschenen. Hierin worden diverse bindende uitspraken gedaan met betrekking tot de vorming van reserves en voorzieningen in relatie tot het riolbeheer. In 2017 is een bedrag van € 171.200,- aan de voorziening toegevoegd.

Wachtgelden voormalig(e) burgemeester/wethouders

De werkelijke kosten voor wachtgeld hebben € 118.200,- bedragen. Dit bedrag is ten laste van de voorziening gebracht.

Financiële afwikkeling vml algemeen directeur

Voor de financiële afwikkeling van de vml algemeen directeur is een voorziening gevormd voor de vanaf 1 januari 2017 te betalen kosten. Het grootste gedeelte hiervan betrof in 2017 te maken kosten. Deze kosten, ad € 111.100,-, zijn ten laste van de voorziening gebracht.

Overige voorzieningen

Dit betreft de voorziening Spaarverlof personeel. In de voorziening resteert nog het opgebouwde spaarverlof van één persoon.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden (rentepijpische looptijd korter dan één jaar)	31-12-2017	31-12-2016
Banksaldi		
Overige schulden	6.811	4.797
Totaal	6.811	4.797

Van de crediteuren was begin april 2018 € 1.255.000,- af te wikkelen. Opvallende posten hiervan zijn de afrekening ISD voor bijstandsverlening en organisatiekosten 2017 € 215.000,-, de opname van een latente verplichting voor het rijktaandeel terugvordering/verhaal deb.bbz € 205.000,-, een te verwachten verrekening van de algemene uitkering 2016 € 296.000,-, diverse instellingen afrekening geleverde jeugdzorg en WMO € 352.000,- en de gemeentelijke solidariteitsbijdrage in het kader van jeugdzorg ad € 79.000,-.

Overlopende passiva	31-12-2017	31-12-2016
Overlopende passiva	6.187	5.686
Totaal	6.187	5.686

Dit bedrag bestaat uit de te ontvangen uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, welke dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

Het verloop van deze gelden in 2017 is als volgt:

Omschrijving	Saldo 01-01-2017	Ontvangen bedrag	Besteding	saldo 31-12-2017
Stimuleringsregeling goedkope koopwoningen (NL)	53.427	500		53.927
Subs.Landschap van Allure, proj.West.Br.Waterlinie (NL)	5.344.066	1.211.607	433.704	6.121.969
Subsidie plusbus 2017 (NL)	-			-
Totaal	5.397.493	1.212.107	433.704	6.175.896

Niet uit de balans blijken de rechten en verplichtingen

Verkoop Intergas

Bij de verkoop van Intergas is een gedeelte van de opbrengst niet direct aan de aandeelhouders uitgekeerd, maar in escrow bij Intergas gebleven ter dekking van uit de verkoop voortvloeiende aanspraken. Hiervan wordt in de komende jaren een laatste termijn van maximaal € 75.000,- ontvangen.

Gegarandeerde geldleningen

De gewaarborgde geldleningen bedragen per 31 december 2017 € 3.005.000,- en hebben voornamelijk betrekking op leningen van toegelaten instellingen en zorgcentra.

Een overzicht van de gewaarborgde geldleningen luidt als volgt:

Organisatie	Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Gewaardborgd/ garantiebedrag per 31 dec. 2017	Gewaardborgd/ garantiebedrag per 31 dec. 2016
		x € 1.000		x € 1.000	x € 1.000
RK kerkbest Gummarus	Vernieuwen	113	2,00	-	-
Stichting Woning Plus Gemeenten	Herfinanciering verbouwing/ inrichting	159	6,60	-	11

Organisatie	Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Gewaardborgd/ garantiebdrag per 31 dec. 2017	Gewaardborgd/ garantiebdrag per 31 dec. 2016
Stichting Tante Louise	Diverse projecten	3.491	5,29	2.543	2.694
Stichting Kantine Sportpark Steenberg	Vernieuwen cv	34	5,20	4	6
SC Kruisland	Vernieuwen inrichting kantine	30	5,50	6	8
SC Welberg	Nieuwbouw kleedkamers/ kantine sportpark	238	1,95	52	54
Hypotheke gemeentepersoneel		457	1,95	400	424
Totaal		4.522		3.005	3.197

Gegarandeerde geldleningen als achtervang

Naast de geldleningen waarvoor de gemeente volledig garant staat bij niet nakoming van de verplichtingen door de geldnemer, staat de gemeente nog indirect garant voor diverse door woningbouwinstellingen afgesloten geldleningen. Het gaat om leningen waarvoor het Waarborgfonds Sociale Woningbouw als eerste garant staat. Het risico dat de gemeente loopt bij de achtervang is vrijwel nihil. Van deze achtervang wordt pas gebruik gemaakt als het risicovermogen van het WSW daalt beneden de 25% van de gegarandeerde uitstaande schuldrestanten. In dat geval zullen het Rijk en de gemeenten (ieder 50%) het vermogen van het WSW door het verstrekken van renteloze leningen aanvullen tot die grens. De verdeling van 50% van de gemeenten wordt verder verdeeld, te weten de helft komt ten laste van de gemeente met het project waarvoor het WSW heeft betaald, de andere helft wordt verdeeld via een omslagpercentage over de overige gemeenten naar rato van de restant schuld. Het leningbedrag waarbij de gemeente als achtervang geldt bedraagt totaal € 37.205.000,-.

Niet opgenomen verlofdagen gemeentepersoneel / uitstaande kloksaldi

Het in de balans opnemen van verplichtingen van arbeidsgerelateerde kosten is volgens het BBV niet toegestaan. Per balansdatum bestaat er een verplichting voor nog niet opgenomen verlofdagen van € 277.000,-. Daarnaast is er veel gemeentepersoneel met een positief kloksaldo. Hieraan is een waarde van € 197.000,- toe te rekenen.

Arrangementen jeugdhulp

De gemeente is ultimo boekjaar voor ca € 1.010.000,-, waarvan intensief/perspectief € 740.000,- en duurzaam € 270.000,-, gebonden aan voorlopige verplichtingen uit contracten Jeugdzorg.

De regio Jeugdhulp West-Brabant West sluit met zorgaanbieders raamcontracten voor de inkoop van jeugdzorg. Met de raamcontracten zijn de algemene randvoorwaarden vastgelegd en krijgt de zorgaanbieder toegang tot de regio West-Brabant West. Met de zorgaanbieders worden door de gemeenten resultaatgerichte arrangementen gesloten, waarin - voor de intensiteiten Perspectief en Intensief - twee prestaties zijn opgenomen door de zorgaanbieder, te weten:

- het opstellen van behandelplan en arrangement bij start zorg en
- het behalen van het resultaat bij einde zorg.

NB: Wanneer het resultaat bij einde zorg niet wordt behaald heeft de zorgaanbieder geen recht op het overeengekomen tarief. De gemeente toetst of het resultaat is behaald. Op basis van ervaringscijfers blijkt dat de succesfactor nagenoeg 100% belooft. Het arrangement is juridisch het contract. In de arrangementen zijn geen afspraken opgenomen over looptijd van het zorgtraject. Het arrangementensysteem van de regio West-Brabant West werkt met profiel intensiteit combinaties (PIC). Een PIC is een doelgroepomschrijving. Het profiel omschrijft de aard van het probleem en

de intensiteit de zwaarte van het probleem. De diversiteit van zorg binnen een profiel intensiteit combinatie is groot en aan verandering onderhevig.

Het zorgtraject wordt beïnvloed door de bijdrage die de gemeente, het gezin en het netwerk kunnen leveren. Dat maakt het verloop en de doorlooptijd van ieder zorgtraject weer anders. Statistisch is aangetoond dat er geen samenhang is tussen doorlooptijd en contract (profiel intensiteit combinaties). Dat betekent voor het inschatten van de voorlopige verplichting van de nog niet afgeronde verplichtingen dat het overeengekomen tarief - de tweede 50% - volledig wordt verantwoord bij einde zorg na het behalen van het resultaat.

Meerjarige inkoopcontracten

De gemeente is ultimo boekjaar voor circa € 7.770.000,- gebonden aan meerjarige financiële verplichtingen die niet in de balans zijn opgenomen. In artikel 53 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is onder a opgenomen dat de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden in de toelichting op de balans worden vermeld.

Verder heeft de commissie BBV de stellige uitspraak gedaan dat meerjarige inkoopcontracten die zouden moeten voldoen aan Europese regels in de toelichting op de jaarrekening bij de "niet in de balans opgenomen verplichtingen" opgenomen moeten worden. Voor de bepaling welke financiële verplichtingen moeten worden opgenomen, is aangesloten bij de drempelwaarde voor Europees aanbesteden voor diensten en leveringen voor 2017. Deze bedroeg € 209.000,-.

Overzicht gerealiseerde lasten en baten per taakveld

		Lasten	Baten	Saldo
PROG1 programma bestuur en veiligheid	Bestuur	1.166.395,69		1.166.395,69
	Overhead	6.592.073,18	73,040.07-	6.519.033,11
	Crisisbeheersing en brandweer	1.256.281,44		1.256.281,44
	Openbare orde en veiligheid	744.762,98	74.00-	744.688,98
	Mutaties reserves		533,228.09-	533,228.09-
Totaal PROG1		9.759.513,29	606,342.16-	9.153.171,13
PROG2 programma dienstverlening	Openbare orde en veiligheid	0,00	12,695.30-	12,695.30-
	Mutaties reserves		8,800.51-	8,800.51-
	Burgerzaken	862.613,70	453,366.36-	409.247,34
	Wonen en bouwen	456.532,99	951,614.35-	495,081.36-
	Milieubeheer	102.519,12		102.519,12
Totaal PROG2		1.421.665,81	1,426,476.52-	4,810.71-
PROG3 programma sport en cultuur	Mutaties reserves		484,686.07-	484,686.07-
	Sportbeleid en activering	209.583,93		209.583,93
	Sportaccommodaties	1.490.277,66	344,362.39-	1.145.915,27
	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	122.639,25	11,738.50-	110.900,75
	Cultureel erfgoed	85.157,46		85.157,46
	Media	413.378,94	96,942.24-	316.436,70
	Samenkracht en burgerparticipatie	529.723,60	222,974.84-	306.748,76
Totaal PROG3		2.850.760,84	1,160,704.04-	1.690.056,80
PROG4 programma WMO en jeugd	Mutaties reserves	25.400,00	791,605.00-	766,205.00-
	Samenkracht en burgerparticipatie	1.576.474,96	462,754.66-	1.113.720,30
	Onderwijshuisvesting	704.750,23		704.750,23
	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	691.302,27	28,511.02-	662.791,25
	Wijkteams	1.276.092,34	27,059.13-	1.249.033,21
	Maatwerkvoorziening (WMO)	669.638,35	17,385.95-	652.252,40
	Maatwerkdienstverlening 18+	4.151.596,43	50,000.00-	4.101.596,43
	Maatwerkdienstverlening 18-	5.182.716,39		5.182.716,39
	Ge-escaleerde zorg 18-	517.262,54		517.262,54
	Volksgezondheid	877.820,27		877.820,27
	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	78.940,00	8,281,360.00-	8,202,420.00-
Totaal PROG4		15.751.993,78	9,658,675.76-	6.093.318,02

		Lasten	Baten	Saldo
PROG5 prog recreatie, economie en participatie	Mutaties reserves	803.515,35	184,415.00-	619.100,35
	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds		3,242,440.00-	3,242,440.00-
	Inkomensregelingen	7.201.948,90	5,082,086.00-	2.119.862,90
	Begeleide participatie	3.423.150,04	1.045,00	3.424.195,04
	Arbeidsparticipatie	2.683,97		2.683,97
	Recreatieve havens	135.436,40	9,037.65-	126.398,75
	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	710.242,86	356,297.45-	353.945,41
	Economische promotie	83.829,64		83.829,64
	Economische ontwikkeling	242.817,13	11,877.00-	230.940,13
	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	33.730,78	744,343.41-	710,612.63-
Totaal PROG5		12.637.355,07	9,629,451.51-	3.007.903,56
PROG6 programma milieu en ruimtelijke ordening	Mutaties reserves	56.782,56	60,433.16-	3,650.60-
	Wonen en bouwen	107.867,57	20,606.05-	87.261,52
	Milieubeheer	146.054,78	335.91-	145.718,87
	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.326.036,49	1,351,836.49-	25,800.00-
	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.049.040,00	1,076,540.00-	27,500.00-
	Vennootschapsbelasting (VpB)	63.985,00		63.985,00
	Ruimtelijke ordening	1.119.570,06	659,959.05-	459.611,01
	Afval	2.394.926,59	3,270,815.62-	875,889.03-
Totaal PROG6		6.264.263,05	6,440,526.28-	176,263.23-
PROG7 programma beheer openbare ruimte	Mutaties reserves	3.684.958,00	2,520,949.88-	1.164.008,12
	Wonen en bouwen	195.347,60	395,213.53-	199,865.93-
	Milieubeheer	7.029,68		7.029,68
	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.683.296,12	80,517.72-	1.602.778,40
	Verkeer en vervoer	3.154.507,92	409,662.21-	2.744.845,71
	Riolering	1.256.776,49	1,567,526.01-	310,749.52-
	Begraafplaatsen en crematoria	107.371,84	52,667.82-	54.704,02
Totaal PROG7		10.089.287,65	5,026,537.17-	5.062.750,48
PROG8 programma financieringen	Overhead	0,00	0,00	0,00
	Mutaties reserves	14.297.261,51	14,550,974.51-	253,713.00-
	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	4.532,00	20,853,135.00-	20,848,603.00-
	Economische promotie		118,110.38-	118,110.38-
	Treasury	15.529,22	18,996.12-	3,466.90-

		Lasten	Baten	Saldo
	OZB woningen	359.076,87	2,667,695.25-	2,308,618.38-
	OZB niet-woningen		1,610,611.00-	1,610,611.00-
	Belastingen overig		259,922.76-	259,922.76-
	Overige baten en lasten	0,00	0,00	0,00
Totaal PROG8		14.676.399,60	40,079,445.02-	25,403,045.42-
Totaal programma's		73.451.239,09	74,028,158.46-	576,919.37-

Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen